

Türk-iş

SAYI : 112

İŞÇİ Mİ
MEMUR MU?...

Türk-İş

AYLIK DERGİ

MAYIS

1974

YIL : 10

SAYI : 112

FİYATI : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi

HALİL TUNÇ

Genel Yayın Müdürü

MEHMET OHRI

Yazı İşleri Müdürü

ZİYA ÜMİT ETEL

Fotoğraflar

Şehir Fotoğraf Ajansı

ADNAN HASKOKAR

Adres :

Türk-İş Genel

Merkezi

Bayındır Sokak No. 10

ANKARA

Telefon : 17 91 34

• Türk-İş Dergisi Basın Ahlak
Yasasına uyar.

• Türk-İş Basın ve Halkla Müna-
sebetler Merkezi tarafından ha-
zırlanan Türk-İş Dergisinin bu
sayısı, Ankara'da AĞAÇ-İŞ Mat-
baasında dizilmiş, tertiplenmiş
ve basılmış; klişeler, Torunoğlu
Klişede yapılmıştır.

SUNUŞ

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru

Mayıs ayı İşçi Hareketi açısından oldukça hareketli geçti. Düzenlenen seminerler, imzalanan toplu sözleşmeler, uygulanılan grevler ve çeşitli işçi kuruluşlarının genel kurulları ve son siyasi olaylar karşısında Türk İşçi Hareketinin görüşlerinin belirlenmesi açısından gerçekten önemli günler geçirildi.

Bilindiği gibi Millet Meclisinde genel af görüşmeleri cereyan ederken, koalisyon ortağı MSP milletvekillerinden bir kısmının davranışları sonucu ortaya çıkan siyasi bunalım hakkında Türk—İş Genel Başkanı Halil Tunç bir basın toplantısı düzenledi ve Türk İşçi Hareketinin görüşlerini açıkladı.

Tunç, bugünkü siyasi ortam karşısında bir hükümet buhranının ülkeye zarar getireceğini belirtti ve Ecevit hükümetinin istifa etmemesini önerdi. Türk—İş Genel Başkanı aynı basın toplantısında, İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Halit Narin'in iddialarını da cevaplandırdı. Dergimizin bu sayısında Tunç'un basın toplantısının tam metnini bulabilirsiniz.

Türk—İş'e bağlı kuruluşlardan Teksif, Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, Tez Büro—İş ve Oleyis sendikaları genel kurullarını yaptılar. Kamuoyunda da geniş ilgi uyandıran genel kurullarda, işçi hareketinin çeşitli konularda görüşleri açıklandı. İç sayfalarımızda genel kurul çalışmalarını en geniş şekilde aksettirmeğe çalıştık.

Mayıs ayı başlarında Antalya'da kooperatifçilikle ilgili bir seminer yapıldı. Türk—İş ile Asya—Amerika Hür Çalışma Enstitüsünün ortaklaşa düzenledikleri bu seminerde, kooperatifçiliğin önemi üzerinde duruldu ve sendikaların kooperatifçiliğin gelişmesinde büyük bir katkısı olacağı belirtildi. İç sayfalarımızda, Sendikalar açısından Kooperatifçilik konusu üzerinde Koop—İş Sendikası Genel Başkanı İbrahim Çapan'ın tebliğini de okuyabilirsiniz.

İşçi—Memur ayrımı sorunu üzerinde ilgi duyacağımız bir yazımızı dergimizin iç sayfalarında bulabilirsiniz. Bunun dışında, Türk—İş'in eğitim çalışmaları, Türk Kadınlar Birliği tarafından merhum Seyfi Demirsoy'un eşi Mükerrer Demirsoy'un yılın annesi seçilmesi, Bingöl'de kurulan Süt, Yem ve Besicilik yatırımı ile çeşitli konularda yazılarımız yer almaktadır.

Saygılarımızla,

YURT TA

Türk - İş Koalisyonunun devamını istedi

«Bugün, koalisyon hükümetinin içinde bulunduğu durumu ne olursa olsun, ortaya ne kadar nedenler sürülürse sürülsün, ülke-

mizin yeni bir hükümet buhranına daha tahammülü yoktur...»

Mayıs ayının ortalarında, Türkiye'nin siyasi hayatı, oldukça hareketli geçti. Af teklifinin Millet Meclisinde görüşmeleri sırasında koalisyon ortağı Milli Selamet Partili 20 Parlamenter'in muhalefet tarafına kaymaları ve affın fikir suçlarını da içine alan geniş kapsamlı olarak çıkmasını önlemelerinden sonra, hükümetin istifası söz konusu oldu.

Başbakan Bülent Ecevit, oylamadan sonra meydana gelen siyasi gelişmeler karşısında, istifa etmeyi düşündüğünü açıkladı.

Aynı günlerde, İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Halit Narin de bir basın toplantısı yaparak, bazı iddialarda bulundu, bu arada işçi hareketinin tutumu üzerinde de durdu.

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, 18 Mayıs günü bir basın toplantısı düzenleyerek, son siyasi gelişmeler karşısında Türk — İş'in görüşünü açıkladı, bu arada, Halit Narin'in iddialarını da cevaplandırdı.

Tunç, siyasi gelişmeler üzerinde dururken, «bugün koalisyon hükümetinin içinde bulunduğu durum ne olursa olsun, ortaya ne kadar başka nedenler sürülürse sürülsün, ülkemizin yeni bir hükümet buhranına daha tahammülü yoktur» dedi ve hükümetin istifasını arzulamadıklarını belirtti.

Türk — İş Genel Başkanı, siyasi partilerin duygusal davranışlardan kaçınmalarını da önerdi ve siyasi çekişmelerin ülkeyi bir rejim buhranına sokmasından endişe duyduğunu söyledi.

TÜRK—İŞ GENEL BAŞKANI HALİL TUNÇ

«Siyasi partiler duygusal olmamalıdır»

Türk — İş Genel Başkanı Halî Tunç, basın toplantısında şunları söyledi :

«Bütün dünyayı olduğu gibi, ülkemizi de giderek artan bir tehlike olarak tehdit eden ekonomik krizden ulus olarak en az zararla kurtulmanın ilk şartı, işbaşında sorumluluk taşıyan bir hükümetin bulunmasıdır.

Ülkemiz, 14 Ekim seçimleri ile yeni bir siyasal aşamaya ulaşmıştır. Bu aşamadan sonra uzun süren hükümet bürhanının ekonomik ve sosyal bün-

toplumun umutlarını umutsuzluğa dönüştüren bir ortam yaratacaktır.

Bilindiği gibi 14 Ekim seçimlerinden sonra uzun süre devam eden hükümet bürhanı, CHP ile MSP'nin kurduğu koalisyön ile sonuçlanmıştır. Demokratik düzende hiçbir partinin tek başına çoğunluğu alamaması halinde ülkeyi, koalisyön hükümetleri ile yönetmek kaçınılmaz bir zorunluluktur.

**YERİNE GETİRİLEMEYEN
TAAHHÜD**

Böyle bir zorunluk karşısında koa-

Ancak, bugün koalisyön hükümetinin içinde bulunduğu durum ne olursa olsun, ortaya ne kadar başka nedenler sürülürse sürülsün, ülkemizin yeni bir hükümet bürhanına daha tahammülü yoktur. Önümüzdeki zor dönemde iktidar olmak gerçekten güç bir iştir. Ekonomik krizlerden kurtulmak, ülkeyi enflasyon tehlikesinden korumak için ciddi tedbirler alacak kuvvetli ve güvenilir hükümetlere ihtiyaç vardır. Bunun için de, koalisyön partilerinin her şeyden önce birbirlerine

TÜRK—İŞ GENEL BAŞKANI BASIN TOPLANTISINDA

«Siyasi ahlakla bağdaşmayan bir tutuma karşıyız...»

yemize yaptığı etkiyi ulus olarak bütün canlılığı ile muhafaza etmekteyiz. Tam bürhandan kurtulup toplumumuzun büyük kesimi yararına cesur ekonomik ve sosyal kararlar alma dönemine girdiğimiz bir sırada, ülkemiz yeni bir hükümet bürhanı ile karşı karşıya kalmıştır.

Ülkemizin hükümeteşiz kalmasına, hislerinden sıyrılabilen hiç bir kişi ya da kuruluşun gönülünün razı olmayacağı tabiidir. Kaldı ki, böyle bir durum, az da olsa, demokratik rejimin bütün kuralları ile gelişip yerleşmesini istemeyenlere yeni bir umut ışığı verecek, bunların amaçlarına ulaşmaları için toplumu huzursuz eden ve

lisyona katılacak partiler, hangi konularda işbirliği yapabileceklerini bir protokol ile belirlemek gereğini duyarlar. Nitekim ülkemizde de böyle olmuştur. Ancak siyasi hayatta, siyasi ahlakla bağdaşmayan bir durumla karşılaşmış, koalisyön ortağı olan MSP kanadı, protokolda açıkça yer alan af konusundaki taahhüdünü yerine getirmemiştir

Bu konuda ilk akla gelen, koalisyön ortakları arasındaki güven duygusunun sarsıldığı ve CHP'nin, koalisyön programının gerçekleştirme şansının azalma düşüncesiyle, hükümetten ayrılmak eğilimini göstermesidir.

olan güven duygularını muhafaza etmeleri ve bugünkü koşullarda yeni bir hükümet bürhanının daha büyük tehlikeler yaratacağını hesaba katmaları gerekmektedir.

TÜRK—İŞ'İN DESTEĞİ

Türk — İş, daha önce de olduğu gibi, geçtiğimiz kısa dönemde de, siyasal partiler karşısında bağımsızlığını kesinlikle korumuş ve gerek koalisyön hükümetinin olsun, gerek muhalefet partilerinin olsun, bütün davranış ve tutumlarını yurt ve toplumun çıkarları açısından tarafsız bir görüşle değerlendirmiştir.

Bu değerlendirme, aslında siyasal partilerimize yapılan en büyük

Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide Milliyetçi Çin'e gitti

Türk — İş Genel Sekreteri Sadık Şide, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Asya Bölge Teşkilatları (ARO) nın davetlisi olarak 12-23 Mayıs tarihleri arasında Milliyetçi Çin'e gitti.

Sadık Şide, 15-19 Mayıs'ta Taipei'de düzenlenen «Sendikalararası ikinci Asya Ekonomik Konferansı»na katıldı. Gelir ve istihdam, gelir ve enflasyon konularının gözden geçirildiği konferansta, alınması gerekli tedbirler üzerinde duruldu, kalkınmış ülkelerin izleyecekleri politika tartışıldı.

Türk — İş Genel Sekreteri 20—22 Mayıs'ta da Hong-Kong'ta düzenlenen ICFTU Asya Bölge Teşkilatı Yönetim Kurulu toplantısına katıldı. Türk — İş, ARO'nun Yönetim kurulu üyesi bulunmamasına rağmen toplantıya katılması, ilişkilerin gelişmesi açısından olumlu sonuçlar verdi.

ARO Genel Başkanı, Genel Sekreteri, Genel Başkan Vekilleri ve çeşitli Asya ülkelerinden gelen konfederasyon temsilcilerinin katıldığı bu toplantıda, Türkiye'deki sendikacılık hareketinin gelişmesi ve çeşitli konularda Türk — İş'in görüşü belirtildi.

yardımdır. Türk — İş, bugüne kadarki tutum ve davranışı ile politikacıları toplum yararına çalışmaya yöneltmek için görüşlerini açıklamıştır. Nitekim, hükümete kurulduğu günlerde ılışık bir ön yargıya kapılmadan ülkenin kalkınması için gerekli tedbirlerin alınması, sosyal adalete ve işçi haklarına gereken değerin verilmesi şartı ile yardımcı olacağımızı belirtmiştik.

O günden bu yana geçen dönemde Türk İşçi Hareketinin kesinlikle taviz vermeyeceği konularda dahi bazı gelişmeleri, bir geçiş döneminin tec-

rübesizliği, daha açık bir deyimle, koalisyon hükümetlerinin bünyesinde varolan çelişkiler olarak yorumlayarak hoşgörü ile karşıladık.

AF KONUSU

Bu arada af konusu üzerinde de görüşlerimizi belirtmekte yarar vardır. Türk — İş, milletimizin hayatında önemli dönem noktalarından birini teşkil eden Cumhuriyetimizin 50'nci yılında af konusu tartışılırken, bunun siyasi çekişmelere yol açmaması gerektiği görüşünü ileri sürmüş ve fikir suçlularını da içine alan geniş kapsamlı bir affın çıkarılmasını önermiştir.

Nitekim, merhum Genel Başkanıımız Seyfi Demirsoy Türk — İş Dokuzuncu Genel Kurulunu açarken yaptığı konuşmada, af konusu üzerinde de önemle durmuş ve aynen şöyle demişti :

«Yurdumuzda işlenen suçların büyük çoğunluğu, geri bırakılmış ekonomik yapının sonucudur. Suçlular genellikle, iş bulma imkanları sınırlı, geçim kaygısı içinde eğitim imkânlarından yararlanamamış, yahut bu olanağa hiç bir zaman sahip olamamış vatandaşlarımız arasından çıkmaktadır. Diğer bir kısım suçlular ise, ekonomik ve sosyal bozuklukların yarattığı patlamaların mahsulüdür. Bu durumda ise, «gerçek suçlu kim» sorusunun cevabı önem taşımaktadır.

Çıkarılacak genel kapsamlı af, bu gibiler ve aileleri için yepyeni bir ümit kaynağı olmalıdır.»

Türk — İş, af konusunda bu görüşünü aynen muhafaza etmektedir.

KOALİSYONUN GELECEĞİ

Kuruluşuna tam ittifak etmediğimiz CHP — MSP koalisyonunun devamını, bugünkü şartlar içinde zorunlu görüyoruz. Bu görüşümüzü kuvvetlendiren nedenler arasında, Türkiye'nin dış sorunlarının ağırlık kazanması yanında öncelikle, Türk İşçi Hareketi olarak büyük önem verdiğimiz sorunların en kısa sürede ve özlediğimiz biçimde çözümlenmesinin gerektiğidir.

Türkiye'nin artık daha fazla bunalmalar içine sürüklenmesine tahammülü yoktur. Siyasal açıdan partiler dayıgsal davranışlar içine girmişlerdir. Bu görünüm içinde, yeni bir hükümetin kurulması oldukça güçtür ve siyasi çekişmelerin ülkeyi bir rejim bunalımına sokmasından ciddi endişeler duyulmaktadır.

Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir Rusya'ya gitti

Türk — İş Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir ve DYF — İş Genel Başkanı Şerafettin Akova, Sovyetler Birliği Sendikalar Birliği'nin davetlisi olarak Rusya'ya gittiler.

27 Nisan - 15 Mayıs tarihleri arasında yapılan gezi sırasında, Kaya Özdemir ve Şerafettin Akova, Moskova, Volgograd, Leningrad, Kırgızistan'ın başşehri Frunze'de incelemelerde bulundular.

Demokrasiyi vazgeçilmez bir rejim sayanların en büyük kaygısı budur. Bu kaygı, Türk İşçi Hareketi içinde de mevcuttur.

TÜRK — İŞ'İN UYARISI

Türk — İş olarak, yıllardır taşıdığımız sorumluluğun gereği olarak, başta koalisyon ortakları olmak üzere, siyasal partileri uyarıyoruz. Milletimizin önüne zor günler çıkarılmaması, geçmişin ağır şartları unutulmamalıdır.

Bugün, ulus olarak en önemli sorunumuz olan işsizliğin giderilmesi için ekonominin her kesiminde verimin artırılması ve yatırımların süratlendirilmesi gerekmektedir. Hükümet bugüne kadar toplumu memnun edecek geniş kapsamlı kararlar yerine, toplumu tedirgin eden, ancak ekonomik olarak kâcınılması imkânsız zam kararları almış, bunları ilân ederken de arkasından sosyal ve ekonomik tedbirlerin alınacağını açıklamıştır. Bu tedbirler arasında, toplumun büyük bir kesimini teşkil eden üreticinin ürettiği malların taban fiyatlarını yükselteceğini, işçilerin asgari ücretlerini artıracığını ve toplu sözleşmelerde izleyeceği politika ile yapılan zamların işçinin geçimini olumsuz yönde etkilemesini önleyeceğini, hatta ücretlerin fiyatlar önünde gideceğini kesin bir şekilde vaad etmiştir.

Türk — İş bu nedenlerle, toplumun sabırsızlıkla beklediği ekono-

mik ve sosyal reformların gerçekleştirilmesi vaadinde bulunan bugünkü hükümetin göreve devam etmesini istemektedir.

HÜKÜMETİN YENİ KARAKTERİ

Sosyal ve ekonomik hayatta yapılması gereken hamlelerin saptanması ve yöntemlerinin belirlenmesi, demokratik düzende elbette politik tercih konusudur.

Bir siyasi parti reformları gerçekleştirirken, kapsamının daha geni tutulmasını isteyebilir; bir diğeri ise reformları daha dar kapsam içinde ele almak eğiliminde olabilir. Ne var ki ekonomik ve sosyal tercihleri ne olursa olsun, bir başka ifade şekli ile söylemek gerekirse, partiler yelpazesinin neresinde bulunursa bulunsun, bir siyasi parti toplumun ihtiyaçları görmekten uzaklaşamaz.

Türk İşçi Hareketinin kesinlikle taviz vermeyeceği konular öteden beri bilinmektedir. Kuşkusuz bunların başında, Atatürk ilkeleri gelmektedir.

Bu koalisyon döneminde de, ulu önderin ilkelerine gölge düşürücü bazı tutum ve davranışlara, üzüntü ile ve koalisyon ortaklarının birbirlerini uyacakları ümidi içinde karşı çıkılmaması ve koalisyon tecrübesizliğinin giderilmesi için şans tanınmıştır. Artık çağdaş batı uygarlığına gidecek yolda bizi geçi bırakacak hiçbir davranışa yer verilmemelidir.

Bugün ortaya çıkan durumdan sonra, CHP'nin hükümete yeni bir karakter vermesi gerektiği anlaşılmaktadır. Öncelikle, Atatürk ilkelerinin korunması ve gerçekleştirilmesinde hiçbir tereddüde meydan vermeyecek davranış içine girileceği sosyal ve ekonomik tedbirlerin süratle alınmasında kişisel hesapların rol oynamayacağı saptanmalı, millete ilân edilmeli ve taviz politikası kesinlikle sona ermelidir.

İŞVERENLERİN TUTUMU

Öte yandan İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Sayın Halit Narin'in iki gün önce yaptığı basın toplantısındaki iddialara cevap vermek istiyorum.

Çağımızın başta gelen özelliği sosyal adalet ilkelerine önem vermesidir. Ülkeler arasında sosyal adalet, ülkemizde ise, toplumun büyük kesimleri arasında sosyal adalet çağımızın vazgeçilmez koşulu haline gelmiştir. Artık anlaşılmıştır ki, demokratik rejim

TUNÇ BASIN TOPLANTISINDA UYARDI

«Taviz politikası kesinlikle sona ermeli...»

ancak, sosyal adalet ilkelerine verilen önem oranında yaşama ve gelişme imkânına sahiptir.

Türk ekonomisi yıllardır, sosyal adalet ilkelerine sırt çevirmiş, toplumumuzun büyük çoğunluğunu teşkil eden halk kitlelerinin sefaleti pahasına dar bir çevrenin çıkarlarına yönelmiş bulunuyor. Bu durumun olağan bir sonucu olarak da toplumda uçurum gittikçe büyüdüğü gibi ekonomimiz de dar boğazlardan bir türlü kurtulamıyor.

Sosyal adalet ilkelerine ne denli sırt çevrildiğini basit bir örnekle belirtmek isteriz.

Sayın Halit Narin, Türkiye'de aktif nüfusun onaltı milyon olmasına rağmen küçük bir azınlığa ekonomik ve sosyal yeni menfaatler sağlanması sosyal adalet ilkelerine uymadığını ifade etmiştir.

Aynı şeyi İşçi Sendikaları yıllardır savunmaktadır. Gerçekten küçük bir azınlığa sağlanan ekonomik ve sosyal menfaatler ülkemizde büyük bir huzursuzluk yaratmaktadır ve sosyal patlama noktasına gelmiştir. Gelir dağılımı araştırmalarının gösterdiğine göre Türkiye'de 1719 aile, düşük gelir dilimindeki 269.211 ailenin 1146 misli gelir elde etmektedir.

Bir başka örnek daha verelim; nüfusun beşte birini teşkil eden bir grup,

gelirin üçte ikisini alırken beşte dört çoğunluğa arta kalan % 39 u paylaşmak düşmektedir. Öte yandan gelir dilimlerinin alt ve üst grubunda yer alan eşit sayıdaki iki grup aileden birine gelirin % 61, diğerine ise gelirin % 3 ü verilmektedir. Halit Narin'in kendisinin de içinde bulunduğu mutlu azınlığın bir bardak viski parasına bütün gün çalıştırdığı işçisi için ilmi araştırmalar yukardaki görüşümüzü güçlendirmektedir.

TÜRK İŞÇİ HAREKETİ

TEHDİTLERE BOYUN EĞMEZ

İşçi Hareketi olarak hedefimiz milli gelirden hak etmedikleri derecede pay alanların paylarını düşürmek lâfla değil, uygulamayla sosyal adaleti daha yaygın hale getirmektir. Halit Narin yukardaki sözleriyle bir politikamızın deyimi olan «aba altından çomak göstermektedir.» Türk İşçi Hareketi bu kabil tehditlere asla boyun eğmeyecektir. Bu tehditleri geçmiş dönemlerde iktidarları etkilemiş olabilir, ancak çağımızda işçi hareketi o kadar bilinçlenmekte ve güçlenmektedir ki, egemen çevrelerden gelecek her türlü baskı ve yıldırma hareketlerinin üstesinden gelebilecektir.

İşveren Konfederasyonu Başkanı'nın basın toplantısının koalisyon ortakları arasında meydana gelen bir buhran gününde yapılması bir tesa-

düf değildir. İşveren çevreleri siyasi buhranlardan yararlanarak daima vurgunlar vurmuşlardır. Hele bu siyasi buhranın hükümet buhranına dönüşmesi çıkar çevrelerinin meydana boş bularak yeni vurgunlar peşinde koşmalarını sağlayacaktır. Yabancı petrol şirketleri nasıl ki, petrol krizinden en büyük yararı sağlamışlarsa, yerli sermaye de, kendinden yana olmayan bir hükümet içinde buhranlar çıkması için yeni oyunlar sahneye koymuşlar ve bunda kısmen de başarılı olmuşlardır. Nitekim bugünkü siyasi buhranın temelinde işverenlerin oyunları yatmaktadır. Bu çevrelerin şu anda en büyük kaygısını da Türkiye'nin ekonomik krizden kurtulmak için alması gereken tedbirler teşkil etmekte bu tedbirleri önlemek istemektedirler. İşveren Konfederasyonu Başkanının halk sektöründen duyduğu endişede bunun bir belirtisidir.

HALK SEKTÖRÜ

Sırası gelmişken halk sektörü konusunda da görüşlerimizi, detayına girmeden kısaca açıklamak isteriz.

Halk sektörü bazı özel sektör temsilcilerinin değil, fakat halkın kendisinin oluşturacağı bir sektör olacaktır.

Bu sektörün Anayasamızda öngörülen temel hak ve özgürlüklerle gelişmemesine büyük itina göstererek halk için yapılan her olumlu harekete olduğu gibi halk sektörünün gerçekleştirmesine de en büyük yardımcı yirik Sendikalar olacaktır. İsteriz ki bu sektör, en iyi ve en güçlü şekilde ortaya konabilsin. Bu bakımdan eldeki en küçük potansiyelin bile değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Bu arada yurt dışında çalışan işçilerin oluşturdukları dev potansiyel ise öncelikle halk sektörüne dahil edilmeli, kanallize edilmek için bekleyen bu güçten yararlanılmalıdır. Bugün için sadece para biriktiren, fakat biriktirdiği parayı nasıl değerlendireceğini bir türlü bilemeyen 850.000 Türk işçisi, elinden tutacak ve güvenebilecek birini beklemektedir. Bu büyük işçi kitlesi özel şahıslara güven duymadığına göre, devletin önderliğinde kurulacak halk sektörüne kısa sürede milyarlar akacaktır. Nakit para yanında işçinin beraberinde getireceği makine ve malzeme ise, halk sektörünün yardımcısı olacaktır. Türk ekonomisini içinde bu-

lunduğu dar boğazdan işçi tasarruflarından yararlanılarak kurulacak halk sektörünün başarıya ulaştıracağına inancımız tamdır.

ÜCRETLER

Ücretlere gelince, Ortak Pazar'ın ateşli savunucularından Halit Narin'e Ortak Pazar ülkeleri ve diğer bazı ülkelerin ortalama ücretleri konusunda bazı örnekler vermek isterim.

Türkiyede ortalama ücret 42.— TL. dir. 1972 yılında Yunanistan 78, Danimarka 300, İrlanda 195, İngiltere 189, Almanya 269, Hollanda 216, Lüksemburg 186, Kanada 309, Amerika 424, İsveç 364, Norveç 282,— TL. ortalama ücret ödemektedir.

Fiyatların Ortak Pazar ülkelerine benzerliği yetkililerce de ifade edilirken, ücretlerdeki büyük fark aramızda kalan kısmın nereye gittiği düşünülmelidir.

Başkan Narin, kârsız çalışmaları, maliyete eklenen her masrafın mîstehlike intikalinin tabi olduğundan bahsetmektedir. İstanbul Sanayi Odası tarafından Şubat 1972 de yayınlanan bir araştırma, 100 lira-lık reel üretim başına reel toplam ücretin % 10. 53 olduğunu göstermektedir. İşverenlerin, fiyat artışlarına sebep olarak ücreti göstermek konusunda harcadıkları çabaları, kendi yayınlarıyla böylece çelişkiye düşmektedir.

Asgari ücret konusunda dahi, enflasyon baskısını artıracığından bahsetmekle sayın işverenlerimiz bir başka çelişki içindedir. Herkes bilmektedir ki, talep artışından meydana gelen fiyat yükselişleri kârları daha da büyüttür. Gerçekte asgari ücretler enflasyona neden olsa idi, sayın işverenler çıkarları gereği böyle bir iddia da bulunamazlardı. Ama daima gerçeklerin ötesinde, sırf mümkün olduğu kadar az verip çok alma alışkanlığından kurtulamamanın verdiği mazeret bulma çabası onları çelişkiler içinde bocalatmaktadır.

SONUÇ OLARAK

Ülkemizin ekonomik sosyal ve siyasal durumu, toplumumuzun refahını ve sosyal adaleti sağlamayı amaç edinmiş olan Türk İşçi Hareketini yarıdan ilgilendirmektedir. Denilebilir ki, toplumumuzun hiçbir kesimi, sosyal ve ekonomik gelişmeye, sosyal adaletin gerçekleştirilmesine işçi hareketi kadar sahip çıkmamıştır. Bu durum,

işçi hareketinin yapı ve taşıdığı amaçların doğal bir sonucu olmaktadır.

Türk sendikacılığı, yurdumuzun her sorununu tam bir açıklıkla ele alması, bu sorunlara çözüm yolları arayıp önermesi ile dikkati çekmiş ve temsil ettiği sınıflar çıkarları yanında, toplumun emekleriyle geçinen öbür kesimlerine sahip çıkmasıyla da yurdumuzda bir güvence unsuru haline gelmiştir.

Çağımızın koşulları durmadan değişmekte, değişen koşullar içinde de ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak tedbirlerin uygulama yollarını geliştirmek gerekmektedir. Bu durum ise sorunlarımızın çözümünde, başta siyasal partilerimiz olmak üzere, toplum içindeki bütün kuruluşlar kendi çıkar hesaplarını aşarak ulusal çıkarları ön planda tutmak gereğini her zamankinden çok duymalıdır. Çünkü ulusumuzu mutluluğa götürecekt tek yol budur.»

Türk-İş "Kooperatifçilik,, semineri Antalya'da yapıldı

Türk — İş ile kısa adı AAFLF olan, Asya — Amerika Hür Çalışma Enstitüsünün ortaklaşa düzenledikleri "Kooperatifçilik" semineri 1-4 Mayıs tarihleri arasında Antalya'da yapıldı.

Türk — İş'e bağlı Milli Sendika ve Federasyon başkan ve yöneticilerinin katıldığı seminerde konuşmacı olarak, Profesör Dr. Ziya Gökalp Mülâyım, Türkiye Halk Bankası Dış Münazebetler Müdürü Harun Pastanoğlu, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ekmel Zadı ve Koop-İş Sendikası Genel Başkanı İbrahim Çapan bulundu.

SADIK ŞİDE'NİN KONUŞMASI

Semineri bir konuşma ile açan Türk — İş Genel Sekreteri Sadık Şide, kooperatifçiliğin kısa bir tarihçesini şaptıktan sonra, hükümetin kooperatifçilikle ilgili çalışmalarını dikkatle izlediklerini belirtti.

Şide, semineri şu konuşma ile açtı:

«Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Asya — Amerika Hür Çalışma Enstitüsü'nün ortaklaşa dü-

ANTALYADA YAPILAN «KOOPERATİFÇİLİK» SEMİNERİ ...

Sendikalara düşen önemli görev

zenledikleri «Kooperatifçilik» seminerine hoş geldiniz.

Türk — İş Genel Başkanı sayın Halil Tunç'un son anda acil bir durumdan dolayı bizimle beraber olmaması nedeni ile, duyduğu üzüntüyü de burada belirtmek isterim.

Sendikalar ile kooperatiflerin, ekonomik bakımdan güçsüz kişiler tarafından kurulmaları ve geliştirilmeleri, her iki hareketi de aynı amaçlı toplumsal birer akım haline getirmiştir.

19'uncu yüzyılın başlarında İngiltere'nin sanayi devrimini gerçekleştirmesi ile kooperatifçilik ve sendikacılık hareketi bu ülkede doğmuş ve gelişmiştir. Yine, dünyada ilk kooperatif 1844 yılında, fabrika işçisi tarafından İngiltere'de kurulmuştur. Batı Avrupa ülkelerinin ekonomik yapılarının elverişli bulunması, sendikaların ve kooperatiflerin rahatlıkla ve aynı ortamda gelişmelerini sağlamıştır.

Ülkemizde ise, üzülerek belirtmek gerekir ki, sendikalar ile kooperatifler arasında çok uzun süre belirgin bir ilişki kurulamamıştır. Ülkemizin ekonomik yapısı gereği, kooperatifler tarımsal bölgelerde, sendikalar ise endüstri merkezlerinde kurulabilme olanaklarına sahip olduklarından, yakın bir döneme kadar sendikalar ile kooperatifler arasında konut kooperatifçiliği dışında etkili bir yakınlaşma olmamıştır. Bununla beraber, her iki

hareketin de Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı içinde ağırlıkları ve etkinlikleri inkâr edilemeyecek bir düzeye gelmiştir.

Türk — İş olarak, yeni hükümetin kooperatifçilikle ilgili çalışmalarını dikkatle izliyoruz. Kooperatifçilik çalışmalarının tek bir Bakanlıkta toplanması ve Kooperatifler Bankası kurulması yoluna gidilmesini de yerinde görüyoruz. Böylelikle, Türk kooperatifçiliği, aracı, tefeci ve vurguncuların hücumlarından ve engellemelerinden büyük ölçüde kurtarılacak, halk tarafından daha çok güvenilir bir müessese olacaktır.

1973 yıl sonu itibarıyla Türkiye'de 19432 kooperatif ve bunlara bağlı 3 milyon 775 bin ortak bulunmaktadır. Bunlar içinde işçiler tarafından kurulan yapı kooperatiflerinin sayısı 7588, ortak sayısı da 336 bindir. Ancak, ülkemizde kooperatiflerin pek çoklarının üst örgütlerini henüz kuramamış bulunmaları nedeni ile, bunlar hakkında sağlıklı bilgiler toplamak mümkün olamamaktadır.

Bugün özellikle, yapı kooperatifleri mevzuatındaki boşluklardan yararlanan bazı çıkarıcı kişiler tarafından işçimizin kooperatifçilik bilinci büyük bir istismar aracı olarak kullanılmaktadır. Sendikalarımızın aracılığı ile girilen yapı kooperatifleri uygulamasında ise, sendika adının geçmesi işçiler tarafından bir güven kay-

nağı olarak kabul edilmektedir. İşçinin bu güveninden yararlanarak hareketi geliştirmemiz ve çok amaçlı işçi kooperatifleri kurulması yoluna gitmemiz için hiç bir engel bulunmamaktadır. Kişisel girişimler yerine, tüm sendikalarımızın katılacağı ortak ve merkezi kooperatifler ile, hizmeti daha ucuza maledeceğimiz ve daha geniş işçi kitlesine ulaştırabileceğimiz kanısındayım. Bu konuda Türk — İş ısrarlı ve karardır.

Bildiğiniz gibi, kısa adı AAFLI olan, Asya — Amerika Hür Çalışma Enstitüsü ile Türk — İş arasında bir teknik yardım anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın bir maddesi de, işçi kooperatiflerinin kurulması ve geliştirilmesine ait bulunmaktadır.

Hükümetin kooperatifçilik çalışmalarına ağırlık vermesi, uygulamada bu maddeye öncelik tanımamıza vesile olmuştur.

Bu seminerde sunulacak tebliğler ve sendikalarımızın yetkili kişilerinin katılacakları tartışmalar ile, bu konuda yapılabilecek çalışmaların neler olacağı ortaya çıkacak, ayrıca bu seminer, Türk — İş'in kooperatifçilik politikasının berraklık kazanması ve kamuoyuna duyurulması açısından da yararlı olacaktır.

Sizleri bu çok önemli seminere ilgi duyup katıldığınız için yüreктen kutlar, seminerin Türk İşçi Hareketine yararlı olmasını diler, saygılar sunarım.»

Türk — İş Genel Sekreterinden sonra, AAFİ temsilcisi Mr. Boggs konuştu ve seminerin düzenlenmesindeki amacı belirtti. Boggs, kooperatifçiliğin dünyada büyük bir önem kazandığını da sözlerine ekledi.

Daha sonra Antalya Valisi Hüseyin Öğütcan ve Antalya Belediye Başkanı Selahattin Tonguç söz alarak, seminerin Antalya'da yapılmasından duydukları sevinçli belirttiler.

MÜLAYİM'İN TEBLİĞİ

Seminerin ilk gününden bir tebliğ sunan Samsun Senatörü Prof. Dr. Ziya Gökalp Mülayim, Türk kooperatifliğinin genel durumu ve sorunları üzerinde durdu. Türk kooperatifçiliğinin bugün dört ana sorunu olduğunu bildiren Profesör Mülayim, bunların sermaye ve kredi, üst örgütlenme, eğitim ve mevzuat konuları olduğunu anlattı. Profesör Mülayim, bu temel sorunların çözülmemesi halinde kooperatifçiliğin dış ticaret ve sanayileşmede etkili bir araç olarak kullanılamayacağını söyledi.

Prof. Dr. Ziya Gökalp Mülayim, kurulacak Kooperatifler Bankası konusuna da değindi ve şöyle dedi :

«Derhal şunu belirtmeliyim ki, Kooperatifler Bankası, Ziraat Bankası gibi bir devlet bankası olmamalıdır. Şayet Kooperatifler Bankası, bir devlet bankası olarak kurulursa, bu gerçek bir Kooperatifler Bankası olmaz. Hatta o zaman, böyle bir bankanın kurulmasına neden de göremiyorum. Zira bugün kooperatiflere kredi veren iki devlet bankası vardır, yeni bir bankaya gerek yoktur. Devlet, bu kuruluşa idarî ve mali yönden yardımcı olmalıdır, fakat yönetimin kendi eline almamalıdır ki, banka bir Kooperatifler Bankası olsun.»

HARUN PASTANOĞLU'NUN TEBLİĞİ

Seminerin ilk günü öğleden sonra bildiri sunan Halk Bankası Dış Münasebetler Müdürü Harun Pastanoğlu, kooperatiflerin finansman ve denetimi sorunlarına değindi ve şöyle dedi :

«Kooperatiflerin görevlerini yerine getirebilmelerinin birinci koşulu, bu kuruluşların sağlam ve emin bir mali yapıya sahip olmalarıdır. Zira mali kaynakların yeterli olmadığı bir yerde her türlü faaliyet boşunadır. Kooperatifler zayıf oldukça kuvvetli

Türk-İş Genel Başkanı Tunç Başbakan Ecevit ile görüştü

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, 9 Mayıs'ta Başbakan Bülent Ecevit'i ziyaret ederek çeşitli işçi sorunları üzerinde görüştü.

Tunç, görüşmeden sonra gazetecilerin sorularını cevaplandırırken, Başbakan Bülent Ecevit ile çözüm bekleyen bir çok konuyu görüştüğünü belirtti. Başbakanın halk sektörünün ne şekilde kurulacağı, ne şekilde gelişeceği ve konuyla ilgili çalışmaları öğrendiğini belirten Tunç, yurt dışındaki işçilerin sorunlarının da ele alındığını kaydetti.

Halil Tunç, yurt dışındaki işçilerin tasarruflarının halk sektörü içinde ne şekilde değerlendirileceği konusunu da görüştüklerini ifade etti.

Türk — İş Genel Başkanı, Başbakanla, her defasında olduğu gibi görüş birliği içinde bulunduklarını belirterek «Bu görüş birliğimizi en kısa zamanda tatbik mevkiine koymak için bir işçi hareketi olarak üzerimize düşen görevi yapacağız» dedi.

Tunç, «İşverenlerle üretimin artırılması yolunda görüş birliği içindeyiz. Birlikte hareket etmeniz mümkün mü?» şeklindeki bir soruya şu cevabı verdi :

«Görüşü paylaşmak başka, üretimi hızlandırmak için tatbik edilecek metodlar başka. Metotlarda köklü görüş ayrılıkları var. Biz bir taraftan ekonomik kalkınmayı süratle sağlarken, üretimi hızlandırmayı sosyal kalkınmayı sosyal adalet ilkelerini ihmal etmemek gerektiğini savunuyoruz. Tahmin ediyorum ki, onlarla aramızdaki belli başlı çelişkilerden bir tanesi bu. Onlar, herşeyden önce kalkınmayı, sonra sosyal adalet diyorlar.»

Bir soru üzerine, sendikacılığın temel felsefelerinden birinin de Türkiye'de tüm çalışanların sosyal güvenlik sistemine alınması olduğunu belirten Halil Tunç, bu konuda hükümetçe çalışmalar yapıldığını, kendi çalışmalarını da zamanı geldikçe kamuoyuna ve hükümete duyuracaklarını söyledi.

Merkez Birlikleri de olamaz. Mali temelleri ne kadar kuvvetli olursa, kooperatiflerin nüfuz etme güçleri de o kadar artar.»

Harun Pastanoğlu, bugün ülkemizde 16 bin çeşitli kooperatif bulunduğu, ancak tarımsal alandaki kooperatiflerin kredi ihtiyaçlarının giderilmesi sorununun önem kazandığını belirtti ve Kooperatifler Bankasının bu açıdan değerlendirildiğinde bütçe kaynaklarından yararlanacağını anlaşıldığını söyledi.

EKMEK ZADİL'İN TEBLİĞİ

Prof. Dr. Ekmel Zadi de seminere sunduğu bildiride, kooperatifçilik eğitimi üzerinde durdu. Kooperatifçiliğin Türkiye'de 110 yıllık bir geçmişi olduğunu, buna rağmen büyük bir gelişme gösterilemediğini belirten Zadi,

bu konuda yaygın bir eğitimin kaçınılmaz olduğunu söyledi ve kooperatifçiliğin gelişmesinde sendikalara önemli görevler düştüğünü kaydetti ve daha sonra şöyle dedi :

«Batıda müstakil kooperatif enstitüleri hatta fakülteleri mevcut olmasına rağmen bizdeki sosyal ilimlerle iştigal eden bazı fakülte ve yüksek okullar ve akademilerde kooperatifçilik derslerine ya çok az ya da hiç yer verilmemiş olması, kooperatifçiliğin gelişmesinde büyük rol oynamıştır.»

İBRAHİM ÇAPAN'IN TEBLİĞİ

Koop—İş Sendikası Genel Başkanı İbrahim Çapan, seminere sunduğu bildirisinde, sosyal ve kültürel kalkınmanın hızlandırılmasında, aracı ve tefecilerin kaldırılmasında, sosyal ada-

BAŞBAKAN ECEVİT'İN GÖNDERDİĞİ MESAİ

letin sağlanması ve sendikacılığın kökleşip gelişmesinde kooperatifçiliğin büyük önemi olduğunu anlattı.

Kooperatifçiliğin doğuş nedenlerinin başında, hayat pahalılığını önlemek ve tüketim mallarını piyasa fiyatlarından daha ucuza sağlamak olduğunu belirten İbrahim Çapan şöyle dedi :

«Ülkemizdeki fiyat artışları, kalkınmış ülkelerdeki fiyat artışlarından daima fazla olmaktadır. Bunun nedeni, ülkemizde yaygın ve etkili bir tüketim kooperatifçiliğinin bulunmamasıdır.»

Koop—İş Genel Başkanı, gelir dengesizliklerinin azaltılmasında kooperatifçiliğe büyük görevler düştüğünü de anlattı.

SEMİNERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Üç gün süren seminerde, özellikle kooperatifçiliğin gelişmesi amacıyla sendikalarla yakın bir işbirliği kurulması ve yaygın bir kooperatifçilik eğitimine gidilmesi üzerinde duruldu.

Seminere bildiri sunan ve konuşmacı olarak katılan Türk—İş'e bağlı Milli Sendika ve Federasyonların başkan ve yöneticileri, kooperatifçiliğin yaygınlaşmasında dört ana sorunun önemle ele alınmasını istediler. Seminerde ağırlık kazanan bu konular şöyle özetlenebilir :

— Sendikalarla kooperatifler arasında belirgin bir ilişki kurulması,

— Yapı Kooperatifleri Birliğinin Türk — İş aracılığıyla gerçekleştirilmesi,

— İşçilere daha iyi hizmet götürmek amacıyla tüketim kooperatifleri yerine çok amaçlı kooperatifler kurulması,

— Kooperatifler Bankasının, İşçi Bankası ile birlikte kısa süre içinde gerçekleştirilmesi.

Seminer konuşmaları hakkında bir açıklama yapan Türk — İş Genel Sekreteri Sadık Şide, Türk İşçi Hareketinin, kooperatifçiliğe büyük önem verdiğini belirtti ve bundan sonra yapılacak bölge seminerlerinde kooperatifçilik konusuna daha geniş yer verileceğini belirtti.

Şide, giderek önem kazanan kooperatifçiliğin yaygınlaşmasında sendikalara büyük görevler düştüğünü belirtti ve bu görevlere sendikaların sahip çıkacağını söyledi.

Kapaktaki İşçi-Memur ayrımı ve son gelişmeler...

Yıllardan beri bir türlü çözümlenemeyen işçi-memur ayrımı konusu, son zamanlarda gide-rek yeni bir önem kazandı.

Birbirine çelişen yasalar, durmadan değişen mahkeme ve yargıtay kararları yüzünden konu gün geçtikçe içinden çıkılmaz bir hal aldı. Son PTT grevi sırasında, konu daha büyük bir önem kazandı ve hükümetten sorunun çözülmesi istendi. Sorun öylesine içinden çıkılmaz bir hal aldı ki, Türk — İş'e bağlı sendikalar, uluslararası işçi kuruluşlarına ve bu arada Uluslararası Çalışma Teşkilatına da başvurmak zorunluğunu hissetti.

Geçtiğimiz ay içinde Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, Başbakan Bülent Ecevit ve ilgili bakanlarla bir toplantı yaptı ve Yüksek Hakem Kurulu tarafından işçi olduklarına karar verilenlerin mutlaka işçi sayılmalarını istedi. Ancak bu toplantıda, konunun mevzuatı araştırılması ve kesin bir karar verilmesi üzerinde anlaşmaya varıldı. Fakat Maliye Bakanlığının tutumu işi oldukça zorlaştırdı ve kamu kuruluşlarında çalışan ve durumları tartışmalı olan personelin işçi sayılması halinde toplu sözleşme yapacakları ve bunun sonucu olarak bütçeye, hesapta olmayan büyük yükler yükleneceği belirtildi.

KİMLER İŞÇİ SAYILIR?

Yüksek Hakem Kurulunun bugüne kadar verdiği kararlara göre, kamu ve kamu iktisadi kuruluşlarıyla belediyeler ve bunların hissedar bulundukları müesseselerde, daktilo, şoför, elektrikçi, teknisyen, odacı, kapıcı, kaynakçı, makinist, kaloriferci, bahçıvan, badanacı, laborant, hemşire,

KOOPERATİFÇİLİK SEMİNERİNDE BAŞKANLIK DİVANI

Zadil, Şide, Mülayim

konu

eczacı kalfası, üttücü, terzi, berber, garson, temizlikçi, evrak dağıtıcısı, hayvan bakıcısı olarak çalışan kişiler işçidir.

Yılan hikayesine dönen konunun başlangıcı 1963 yılına kadar dayanır ve aradan 11 yıl geçmesine rağmen el'an tazeliğini korur.

Şimdi «Yılan hikayesi»nin hikayesine kısaca bir göz atalım :

«YILAN HİKAYESİNİN»

HİKAYESİ

1963

1963 yılında sendikalar ve toplu sözleşme, grev, lokavt kanunlarının çıkışından sonra, kamu kuruluşlarında o zamanki adıyla «D Çetveli»ne tabi olarak çalışan ve «Müteferrik Müstahdem» denilenlerin işçi haklarından yararlanmaları istendi. Ancak uygulamada bu kişiler, ne memur, ne de işçi sayıldılar. Bu arada Yargıtay Sendikalar Kanunu'nun bir maddesine dayanarak bu kişilerin işçi olduğuna karar veriyse de, karar uygulanamadı.

1967

Devlet Memurları Kanunu'nun çıkışından sonra 1967 yılında Yargıtay aynı kişilerin «Memur» olduğuna karar verdi.

1970

1970 yılında sendikalar kanunu değiştirilirken, kamu kuruluşlarında fikren ve bedenen çalışanlardan, bedeni çalışmaları fikri çalışmalarına galip olanların emekli sandığına tabi bulunsalar dahi, işçi haklarından yararlanacakları hükmü getirildi. Ancak, çok kısa bir süre sonra devlet memurları kanunu da değiştirildi, aynı kişilerin tekrar memur statüsüne sokuldukları şeklinde yorumlanacak, açık olmayan bir hüküm getirilerek konu bütünü karıştırıldı.

1973

Türk — İş'in 1973 Mayıs ayında toplanan 9'uncu genel kurulu işçi memur ayrımı, Türk — İş'in istediği biçimde çözümlenmezse, genel greve gitme kararı alındı.

Hükümet bunun üzerine 1973 Ey-

HAYATININ YARISI YERYÜZÜNDE YARISI YERALTINDA GEÇİYOR

Hayat bu. Ne demişler, savaştan mücadeleden başka nedir ki? Herkes kendine bir yol tutturmuş. Kimi ekmek parasını çıkarmak için gece gündüz dememiş yollara düşmüş, kimi başka diyarlara göçetmiş. Kimi de işte böyle hayatını ikiye ayırmış. Yarısı yeryüzünde, yarısı yeraltında.

PTT'ci Ali Demir olursan işte böyle insanlara alttan bakarsın Gözlerin gün ışığıyla kamaşmış, bakışlar şaşkın bakarsın. Kimseler dönüp de bakmazlar şu sadece başı görünen adamın ne yaptığına. Koskoca başkentini bitip tükenmez dertleri arasında telefon arızalarını bulmak, onarmak onun işidir. Kısacası kaldırım seviyesiyle noktalanmış bir hayattır, Ali Demir'in hayatı.

lül ayında yayınladığı kanun kuvvetinde bir kararnameyle, tekrar sendikalar kanunundaki tarifi getirerek, çalışanların işçi sayılması görüşüne ağırlık verdi ve bu konuda Yüksek Hakem Kurulunun karar vereceğini belirtti. Yüksek Hakem Kurulu, kamu kuruluşları personelinin, yaptıkları işe göre, fikren mi bedenen mi çalıştıklarını inceleyerek kimlerin işçi sayılabileceklerini tespit etti, ancak bu kararlar daireler ve kuruluşlarda uygulanmadı.

1974

PTT'de çalışanlarda büyük çoğunluğunun işçi olduğuna hükmeden Yüksek Hakem Kurulunun bu kararına

karşı son defa Ankara İş Mahkemesi «Yüksek Hakem Kurulu kararlarının iptalini bağlamayacağı» gerekçesiyle, «PTT'de çalışanların memur olduğuna» karar verdi. Yargıtay da mahkemenin görüşünü benimseyerek kararı onayladı.

Evet, yıl 1963, Yargıtay, Sendikalar Kanununun bir maddesine dayanarak işçi lehine karar verir.

Yıl 1974, Yargıtay Yüksek Hakem Kurulu kararına rağmen, PTT'de çalışanları mahkemenin görüşünü benimseyerek memur olduklarını onaylar.

11 yıl içindeki gelişme işte budur!

İŞÇİ MEMUR HAKLARI

İŞÇİ

MEMUR

İşçilerin alacağı asgari ücretler, iki yılda bir tespit edilmektedir. Genellikle iki yılda bir yapılan toplu sözleşmelerle, ücretler artırılmaktadır. Toplu sözleşme kapsamına giren bütün işçiler, herhangi bir şart aranmaksızın, ücret artışından yararlanabilmektedirler.

ÜCRET ARTIŞI

Memurların taban ücreti de işçi asgari ücretlerine göre yükseltilmektedir. Her yıl kademe ilerlemesiyle zam alınmakta, üç yılda bir de derece yükselmektedir. Bunun için öğrenim durumunun terfiye uygun olması ve boş kadro bulunması, memurun «Yeterli görülmesi» şartı aranmaktadır. Ayrıca Bakanlar Kurulu katsayısı yükselterek maaşlarda artış sağlayabilir.

Yılda iki maaş ikramiye

İKRAMİYE

Yok.

Çocuk başına 10 lira, Ancak bu miktar toplu sözleşmelerle artırılmaktadır.

ÇOCUK PARASI

Çocuk başına 10 lira

Toplu sözleşmelerle çeşitli sosyal yardımlar (Yemek parası, yakacak yardımı gibi) sağlanmaktadır.

SOSYAL YARDIMLAR

Yok.

İş kazasına uğrarsa mesleğini yapma imkânının kaybı oranında aylık bağlanır. Meslek hastalığı olarak nitelenen hastalıklara yakalanırsa, aylık bağlanır.

SOSYAL GÜVENLİK

Görev malulü sayılması halinde aylık bağlanır.

Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerinde bakılır. Hastalığı süresince, ilk iki gün için ücret alamaz. Daha sonraki günler için evli ve çocukluysa, ücretinin üçte ikisini alır.

HASTALIK HALİNDE

Devlet hastanelerinde bakılır. Ücretinde hiçbir kesinti yapılmaz.

İşçinin ailesi Sigortalar Kurumu hastanelerinde bakılır. İlaç masraflarının yüzde 80'ini kurum karşılar.

AİLENİN HASTALIĞI

Memurun ailesi de Devlet Hastanelerinde bakılır. İlaç masraflarının tümünü devlet karşılar.

250-450 lira arasında yardım verilir.

DOĞUM YARDIMI

200 lira doğum yardımı yapılır.

Kadın işçilere, doğan çocuk başına 250 lira emzirme yardımı

KADINLAR İÇİN ANALIK YARDIMI

Yok.

Yok

BORÇ VERME

Emekli Sandığı, 5 yıl hizmetten sonra iki yıl vade ile borç para verir.

Sosyal Sigortalar Kurumu, 20 yıl vade ile 75 bin lira konut kredisi verir.

KONUT KREDİSİ

Yok.

Ücretten, Sosyal Sigortalar Kurumu için ayda yüzde 10 prim kesilir. Sendikaliysa, sendika aidatı kesilir (Her sendikaya göre değişik miktarda)

İşyerinde çalıştığı her yıl için, yarım aylık ücret. (Hükümet, her yıl için bir aylık ücret oranına çıkarılacağını açıkladı.)

5 bin gün (14 yıl) prim ödemiş olmak şartıyla, 55 yaşını dolduran erkek, 50 yaşını dolduran kadın ya da 25 yıl sigortalı olan kadın ve erkek, bu süre içinde çalışmaya ara vermiş olsa dahi emekli olabilir.

Son beş yılın, en fazla kazanç sağlanan üç yılının ücret ortalaması alınır. Bunun yüzde 70'i emekli ödeneği olarak verilir. 55 yaştan fazla çalışmalarda her yıl için yüzde 1 artırılır.

Dilediği yaşa kadar çalışabilir.

Emekli işçi başka bir işte çalışırsa, emekli aylığı kesilir.

Sosyal Sigortalar Kurumu hastaneleri sadece emekli işçiye bakar; aileyle ilgilenmez.

KİMLER İŞÇİ, KİMLER MEMUR

Geçtiğimiz ay içinde Yeni Haber-İş Sendikası'nın PTT Genel Müdürlüğüne bağlı çeşitli işyerlerinde başlattığı grev, işçi — memur ayrımı konusunda enteresan gelişmeler gösterdi.

PTT Genel Müdürlüğü, kanunların açık hükmüne ve Yüksek Hakem Kurulu'nun kararına rağmen, Yeni Haber—İş Sendikası'nın üyelerini, yani hat bakıcıları, usta tesisatçıları, başdağıtıcı ve dağıtıcıları, şoförleri, bekçileri, ahçı, bahçıvan, teknisyen, kalorifercileri ve daha nicelerini memur saymış ve grevin kanunsuz olduğunu iddia etmişti.

PRİM KESİLMESİ

EMEKLİLİK İKRAMIYESİ

EMEKLİLİK HAKKI

EMEKLİLİK ÖDENEĞİ

EMEKLİLİK YAŞI

EMEKLİLİK HAKLARI

EMEKLİNİN SAĞLIĞI

Emekli sandığına girişte yüzde 25, maaş artışlarında ilk ay farkı ve ayda yüzde 8 kesilir. Yok.

Emekli Sandığı, çalışılan her yıl için yarım maaş tutarında ikramiye vermektedir.

En az 25 yıl çalışmış olmak şartı ile emekli olunabilir. Bu süre içinde çalışmaya ara verilmemiş olması gerekir.

Emekli ödenekleri cetvelinde derece ve kademeye rastlayan rakamın katsayı ile çarpılmasından sonra, bunun çalışma süresine göre belli bir oran verilir. Bu oran 25 yıl için yüzde 65'tir. Her yıl için yüzde bir artırılır. 40 yıllık hizmet için yüzde 80 verilir.

65 yaşında, emekliye sevk edilir.

Emekli memur, devlet hizmeti dışında başka bir işte çalışabilir.

Emekli memur ve ailesinin tıbbi bakım masrafları Emekli Sandığına karşılır.

Türk—İşçi ziyaretinde de ele alındı. Ecevit, işçi—memur ayrımına pratik bir çözüm yolu bulunması gerektiğini savundu ve «uzun bakanlıklararası, kurullararası, çalışmalar yolu ile» çözümlenmesinin güç olacağını söyledi.

Mayıs ayı, bu konudaki çalışmaların sona erdirilmesi çabaları içinde geçti. Devlet Personel Kanununda yapılacak son değişikliğin 31 Mayıs'a kadar sonuçlandırılması, Kanun Kuvvetinde çıkarılacak kararname ile işçi—memur ayrımına bir çözüm getirilmesi gerekiyordu.

Dergimiz baskıya verildiği sıralarda, bu konudaki hazırlıkla henüz kesin bir şekil almamıştı.

1963 yılına dayanan bu yoldaki uyumsuzluk aradan 11 yıl geçmesine rağmen giderek daha ciddi bir safhaya intikal etti. Devlet Personel Kanunu uygulamasıyla bir kısım işçilerin memur statüsüne geçirilme çabaları zaman zaman büyük tartışmalar ayol açtı.

İşçilerin, toplu sözleşme yapma ve sendikalaşma haklarını önleme amacı taşıyan bu tutum, kamu kesimindeki işçiler arasında büyük huzursuzluk yarattı.

YENİ HÜKÜMETİN ÇALIŞMALARI

Yeni hükümet programında yer alan konu, Başbakan Bülent Ecevit'in

Yüksek Hakem Kurulu kararlarının niteliği

Mehmet ERSİL
Sağlık — İş Hukuk Müşaviri

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 14/3/1974 tarih ve 973/21432 esas sayılı kararı bizi Yüksek Hakem Kurulunun verdiği kararların hukuki niteliği üzerine düşünmeye ve yazmaya yöneltmiştir.

Bu karar, sadece verildiği olay için geçerli olmak tan daha öte, alt mahkemeleri diğer konularda da etkileyecek bir hükmü ihtiva etmektedir.

Bu hüküm söz konusu kararda şu şekilde yer almaktadır. «..... Yüksek Hakem Kurulu Kararı kazai nitelikte olmadığı cihetle yargı organlarını bağlamaz.»

Yüksek Hakem Kurulu nedir? Verdiği kararlar gerçekten yargı organları önünde geçersiz midir? Bu sorunun cevabını aramaya çalışalım.

Yüksek Hakem Kurulu 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 36. maddesinde kuruluşu ve görevleri düzenlenen ve kendisine kanunlarca verilen işleri inceleyip karara bağlayan bir kuruldur. Bu kurul, Yargıtay iş davalarına bakan 9. Daire başkanının başkanlığında Danıştay, Üniversite, Çalışma Bakanlığı, İşçi ve İşveren temsilcilerinden oluşur.

Kendisine kanunlarca verilen görevleri yaparken iki türlü karar verir.

- 1 — İstisari kararlar.
- 2 — Kesin kararlar.

İstisari kararlar, Bakanlar Kurulunun bazı konularda Yüksek Hakem Kurulundan istediği mütalaalar üzerine verilen kararlardır. Bunlar 275 sayılı kanunun 8. maddesi uyarınca, bir toplu iş sözleşmesinin işkoluna teşmil edilmesi, gene 275 sayılı kanunun 21. maddesi uyarınca grev ve lokavtı geciktirme kararı alınması gibi konularda istenmesi zorunlu mütalaalar üzerine verilir. İdare bu mütalaalarda belirtilen düşüncelere uyup uymamakta serbesttir. Zira adı üstünde, kanun bunlara istisari mütalaa adını vermektedir.

Kesin kararlar ise 275 sayılı kanunun 2'nci maddesinde olduğu gibi, verilecek kararın kesin olduğunu açıkça belirleyen hükümlere dayanılarak verilen kararlardır. Esasen Yüksek Hakem Kurulunun kuruluşunu düzenleyen madde, son fıkrasında «Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir» hükmünü yer almaktadır.

Yazıma başında söz konusu ettiğimiz Yargıtay kararı son günlerde kamuoyunda da yankı uvardı ve P.T.T. grevine sebep olan karardır. P.T.T. de çalışanlar sendikalar kanunu 2. maddesinin 4. bendindeki şu hüküm gereğince kendilerini işçi niteliğinde say-

maktadırlar :

«Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerince yürütülen hizmetlerde yahut iktisadi devlet teşekkülleri ile müesseseleri ve iştiraklerinde veya özel kanunlarla kurulmuş kurum, müessese ve işyerlerinde bedenen veyahut bedenen ve fikren çalışanlardan bedeni çalışmaları fikri çalışmalarına galip olan kimseler de bu kanunun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 sayılı kanun hükümleri uygulanır. Dördüncü bent gereğince işçi niteliğinin tesbitinden doğacak uyuşmazlıkları Yüksek Hakem Kurulu kesin olarak karara bağlar.

Bir kimsenin 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı kanununa tabi olması veya kanunlara göre kadro karşılığı ücret alması hakkında bu kanunla 275 sayılı kanun ve iş kanunları hükümlerinin uygulanmasına engel olamaz»

Bu hüküm gerçekte herhangi bir yanlış anlamaya meydana vermeyecek kadar açıktır; yürürlükte olan bir kanun hükmüdür. Bütün vatandaşları olduğu gibi yargı organlarını da bağlar. Esasen ilk içtihatlarda Yargıtay dahi bu hususu kabul etmekte ve 17.12.1971 tarih ve E : 20043 sayılı kararında olduğu gibi buna göre karar vermekte idi. Nitekim bu kararda;

«Davacı 3659 sayılı kanuna göre devamlı Toprak Mahsulleri Ofisinde bekçi olarak çalışmaktadır. 7244 sayılı kanuna görede maktu aylık almaktadır. Ayrıca 5434 sayılı kanun uyarınca Emekli Sandığı ile ilgilendirilmiş bulunmaktadır. Bu durumda davacının statü hukukuna tabi olması nedeni ile işçi olarak kabulü mümkün değildir. Ancak 1317 sayılı kanunun 4. maddesine göre bu gibi kimselerin bedeni faaliyet yönünden işçi olarak kabulü mümkündür. Bunun içinde anılan kanunda yazılı olduğu gibi Yüksek Hakem Kurulundan, davacının görevi icabı bedeni faaliyeti olup olmadığının sorulması ve alınacak karşılık olumlu olduğu taktirde davacının işçi olarak kabulü ve dava konusu isteklerin üzerinde durulup incelenmesi gereklidir.»

denilmekte idi.

Bugün Yargıtay bu ilk görüşünden dönmüştür ve Yüksek Hakem Kurulu kararlarını, bağlayıcı saymamaktadır.

Bu görüş devam ettiği taktirde ortaya bazı yeni anlaşmazlıklarında çıkması mümkündür. Bazı işkollarında örneğin sağlık işkolunda grev yasaktr. Toplu iş sözleşmesi uyuşmazlıklarında son karar mercii Yüksek Hakem Kuruludur. Yüksek Hakem Kurulunun kararı toplu iş sözleşmesi yerine geçmektedir. Şimdi bu sözleşmenin uygulanmasında ihtilaf çıktığında yargı organları «bu karar kazai nitelikte değildir. Bizi bağlamaz» deyip toplu iş sözleşmesini yok sayabilir mi?»

Bu mümkün değildir. Yargıtayın görüşünü düzelteceği umudundayız.

GENEL KURULLAR

TEKSİF KONGRESİNDE İCRA KURULU ÜYELERİ

Daha büyük günlere doğru

Teksif Sendikası 6'ncı genel kurulu yapıldı

Türkiye Tekstil. Örne ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası (TEKSİF) nın 6'ncı Genel Kurulu. 6—9 Mayıs 1974 tarihlerinde Ankara'da, Türk Standartlar Enstitüsü salonunda yapıldı.

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç'un Divan Başkanı. Türk — İş Genel Sekreteri Sadık Şide ve Tes — İş Genel Başkanı Orhan Erçelik'in Başkan Vekili olarak yer aldıkları Teksif Genel Kuruluna kalabalık bir delege topluluğu katıldı. Uluslararası Tekstil Giyim, Deri İşçileri Federasyonu (ITGLWF) Başkanlar toplantısı için yurdumuza gelen 18 ülkeden 50 yi aşkın sendika liderinin de konuk olarak izledikleri Genel Kurul Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın yaptığı konuşmayla çalışmalarına başladı.

ŞEVKET YILMAZ'IN KONUŞMASI

Şevket Yılmaz konuşmasında, 1971

yılında yapılan 5'inci Genel Kurul'dan bu yana yurdumuzda çok önemli olaylar olduğunu belirterek, enflasyon ve işsizliğin ekonomimizi sarstığını ve pahalılığın işçiler için «ateşten gömlek» olduğunu söyledi. Son üç yıldaki fiyat artışlarının ölçsüz yükselmesi karşısında en çok ızdırap çekenlerin işçiler ve dar gelirli olduklarını söyleyen Yılmaz «Toplu sözleşmelerin getirdiği ücret artışları kısa zamanda fiyat istikrarsızlığı yüzünden eriyip gitmiştir.» dedi.

Fiyat kontrolünün, etkili ve hızlı işletilemediğini söyleyen Şevket Yılmaz, Fiyat Kontrol Komitesi'nin bazı kuruluşların mamul fiyatlarını onaylayıp, bazılarının isteklerini ayarca cevapsız bazılarının isteklerini aylarca cevapız olarak sinayide üretim duraklamalarına yol açtığını ileri sürdü. Teksif Genel Başkanı Fiyat Kontrol Komitesinde mutlaka işçi sendikalarının da temsil

edilmesi gereği üzerinde durdu.

VERGİ ADALETSİZLİĞİ

Şevket Yılmaz konuşmasında, Türkiye'deki mevcut vergi sistemi üzerinde de durarak, «Mevcut vergi sistemi de işçiler aleyhine işlemektedir. Vergi mekanizması son yıllarda özellikle gelir vergisi sistemi içinde ücretler için tahammülü imkânsız oranlara ulaşmıştır.» dedi.

Konuşmasında kıdem tazminatı üzerinde de duran Şevket Yılmaz, şunları söyledi. «Kıdem tazminatlarının bir yıllık ücreti aşan kısmından vergi alınmasına son verilmelidir. Özellikle emekliye ayrılan işçi kardeşlerimizin son ümitleri olan kıdem tazminatlarından ağır vergiler alınırken, memurların ikramiyelerinden vergi alınmaması şeklindeki farklılık da böylece ortadan kalkmış olacaktır.»

İŞSİZLİK

Şevket Yılmaz işsizlik konusuna da değinerek şöyle dedi .

«Bütün bu olumsuz faktörler yanında hızlı nüfus artışı ile Türkiye gittikçe büyüyen işsizlik sorunu ile karşı karşıyadır. Son üç yılda işsizlik önemli ölçüde artmış 1974 yılında işsizlerin sayısı 1 milyon 735 bine yükselmiştir .Bunun aktif nüfusa oranı % 12 dir.

İşsizliğin hızlı bir kalkınma ve sanayileşme ile çözümlenmesi hedefi gerçekleştirilememiştir. Daha çok işgücü kullanılmasını gerektiren üretim tekniklerine öncelik verilmeşi gerekirken bu da yapılmamıştır. Türkiye diğer ülkelerin koşullarına göre geliştirilmiş emekten tasarruf sağlayan teknolojileri geliş güzel transfer etmektedir. Bu uygulama hem işsizlik baskısını arttırmakta hem de kalkınmanın maliyetini yükseltmektedir. Daha çok işgücü kullanılmasını gerektiren emek yoğun teknolojilerin geliştirilmesi şarttır.»

HALİL TUNÇ KÜRSÜDE

Genel Kurul'da bir konuşma yapan Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Hükümet üyelerinin özel sektöre taviz veren bir tutum içine girdiklerini söyleyerek, Hükümetin, ücretlerin fi-

yatların önünde gideceğini vaad etmesine rağmen bunun belirgin bir örneğine rastlanmadığını ileri sürdü.

Teksif Sendikasının Türk Sendikacılık Hareketi içinde önemli bir yeri olduğunu ve önderlik görevi yaptığını kaydeden Halil Tunç, Genel Kurul çalışmalarını sırasında ülkemizin içinde bulunduğu dünya şartları gözönünde tutularak değerlendirme yapılacağından emin bulunduğunu söyledi ve «Dünya Küçülmektedir. Küçülen dünya Türk Sendikacılık Hareketi olayları yakından izlemek durumundadır. Artık dünyada işverenler ferdi şirket olmaktan çıkıp, uluslararası şirket şekline dönüşmektedirler. Bu durum karşısında, dünya sendikacılığı da ülke sendikacılığından çıkıp, uluslararası sendikalaşmaya yönelmek zorundadır.. Ancak bu suretle uluslararası şirketlere karşı haklarımızı daha kuvveti savunma durumuna girebiliriz.» dedi.

«Ülkemizde şartlar, temsil etmekte olduğumuz kitlenin menfaatlerine ters yönde gelişmektedir» diyerek sözlerine devam eden Tunç, hayat şartlarının gün geçtikçe ağırlaştığını belirtti ve bunun üstesinden ancak iyi toplu sözleşmelerle gelinebileceğini ifade etti.

Bugün ülkemizin karşıkarşıya bulunduğu en önemli sorunlardan biri de istihdam sorunudur diyen Halil Tunç şunları söyledi :

«Her geçen gün nüfus artışıyla birlikte işsizler ordusu çoğalmaktadır. Bir ülkenin işsizlerine iş bulmanın tek yolu hızlı bir kalkınma düzeni içine girmekle mümkündür. Bugün yüzde yedi kalkınma hızıyla Türkiye'de çalışma yaşına gelmiş, insanlara iş bulma olanağı artık kalmamıştır. Bunun için bir taraftan kalkınma hızını yükseltirken, diğer taraftan yatırım faaliyetlerini hiç geciktirmeden, bürokrasinin ağır işleyen çarkından kurtulmak suretiyle yatırımlara hız verilmesi gerekecektir.

Hükümet te bugünkü dünyanın ekonomik gidişi karşısında bazı cesur kararlar almak gerektiğini duymuşlardır. Fakat zaman zaman bu cesur karardan kaçma eğilimi göstermektedirler, nitekim son zamanlarda Sayın Başbakanımız da dahil

HALİL TUNÇ

Türk-İş Genel Başkanı

özel sektöre taviz verme eğilimine doğru bir tutum içine girmişlerdir. Hükümetin özel sektör karşısında daha cesur, daha temkinli, Türkiye'de kalkınmayı hızlandırıcı toplumun büyük kesiminin gelir payını yükseltici, toplumun büyük kesiminin yararına bir politika izlemesi programı gereğidir. Programdan bir taviz vermemesi gerekir.»

Konuşmasında işçi — işveren ilişkilerine de yer veren Türk — İş Genel Başkanı, «Türk işçisi, şahsi menfaatlerini ulusun menfaatlerinden üstün tutan, egoist bir toplum değildir. Ancak, bu demek değildir ki haklarından vazgeçecektir. Haklarını almak için gereken direniş gösterecektir. Türk ulusunun geleneğinde kölelik yoktur» dedi.

TÜRK — İŞ VE DEMOKRASİ

«Kendimizi dünyanın gelişmesine göre yenilemek zorundayız.» diyen Halil Tunç konuşmasına şöyle devam etti :

«Artık ne fanatik bir siyaset, ne fanatik bir ekonomi ve ne fanatik bir sosyal düşünce, Türk Sendikacılık Hareketi içinde yoktur. Türk Sendikacılık Hareketi kendisini yenilemiş ve etkili bir unsur haline gelmiştir.

Türk kamuoyu şunu bilmelidir ki, ülkede fırtınalar ne ka-

dar sert çer-se essin, bu fırtınanın devleşen Türk sendikacılık çıkarına tesiri sadece üst dallarını yalayıp geçmek olacaktır. Fırtına çınarın köküne hiç bir zaman etki yapamayacaktır.

Son günlerde Türk Sendikacılık Hareketinde bölünmeler, parçalanmalar olduğu şeklinde bazı çevrelerde yaratılmak istenen hava vardır. Türk Sendikacılık Hareketi içinde fikir tartışmaları vardır. Bu doğrudur. Ancak, Türk — İş bu duruma, içinde fikir tartışmalarına açık olduğu için erişmiştir. Biz demokratik prensiplere en kesin şekilde bağlı bir kuruluşuz. Bizim kapalı kapılar ardında yapılacak hiçbir işimiz yoktur.»

TÜRKİYE'DE İŞÇİ KESİMİNİN TEMSİLCİSİ KİMDİR?

Bütün demokratik ülkelerde işçi kesimini, en çok üyeye sahip kuruluşların temsil ettiğini, bunun yurdumuzda da böyle olması gerektiğini söyleyen Türk — İş Genel Başkanı, bu arada, Çalışma Bakanı'nı, Türk — İş ve Disk'in üye «ayılarını açıklamaya davet etti. «Kayıtlar Çalışma Bakanlığında bulunmaktadır. Fakat yine de ben açıklayayım. Disk'in kayıtlı üye sayısı 38 bin, Türk — İş'in ise 1 milyon 354 bindir.» dedi.

Bugün ülkemizde, üyesi olduğumuz ortak pazarla rahatlıkla rekâbet edebilecek tek sanayi kolunun Tekstil Sanayii olduğunu belirten Türk — İş Genel Başkanı, ancak, ülkemizdeki tekstil iş kolunda ücretlerin ortak pazar ülkelerindeki ücretlerin beş kat altında bulunduğunu söyledi, bu şartlar altında rekabeti sürdürmenin mümkün olamayacağını kaydetti.

Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın bazı temel maddelere yapılan zamları açıklarken bunların fiyatlarının Avrupa'daki fiyatlar seviyesine çıkartıldığını söylediğini hatırlatan Halil Tunç, «Ancak sayın Erbakan burada da bir şeyi unuttular : Türkiye'deki ücretlerin, Avrupa'dakilerden en az beş kat düşük olduğunu «söylemediler. Biz hiç bir zaman, bizdeki ücretler beş kat artsın demiyoruz. Ancak, normal bir düzeye çıkartılmasını istiyoruz» dedi, işçinin yönetime katılması konusuna da değinerek, sözlerini şöyle tamamladı :

«Bugün ülkemizde de işçinin yönetime katılması hususu yavaş yavaş tartışılmağa başlandı. Avrupa'da işçi — işveren yönetiminde aynı oranlarda temsil edilmektedir. Biz, halen bir kısım kamu kuruluşlarında kısmen uygulanmakta olan yönetime katılmanın kamu — özel bütün kuruluşlarda ve Avrupa'daki ölçülerde gerçekleştirilmesini istiyoruz. Bu, aynı zamanda kalkınma hızı, üretim ve kaliteye büyük ölçüde katkıda bulunacaktır.»

Teksif Genel Kurulu'nu izleyen, ITGLWF Genel Başkanı da bir konuşma yaptı ve özellikle tekstil işkolunun dünyadaki gelişme durumu ve sorunları üzerinde durdu.

Genel Kurul'un birinci gün çalışmalarını izleyen Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru, yaptığı konuşmada, Fiyat Kontrol Komitesi'nin görevinin sınırlandırıldığını belirterek Komitenin artık birkaç maddeyi konu edindiğini söyledi. Bakan konuşmasında, Türkiye'deki tekstil sanayii hakkında bilgi verdi ve istihdam sorununu çözüme kavuşturmak için hükümetin ciddi çalışmalar içinde bulunduğunu anlatarak, bu alanda tekstil sanayiinin de iş hacmi olarak önemli bir yer tuttuğunu belirtti.

Daha sonra söz alan yabancı konuk sendikacılar da kendi ülkelerindeki sendikal gelişmeler üzerinde bilgi verdiler ve uluslararası sendikacılık hareketi ikonundaki görüşlerini açıkladılar.

ÇALIŞMA BAKANININ KONUŞMASI

Çalışma Bakanı Önder Sav. Teksif Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada, geçtiğimiz dört yıllık parlamenter dönemde, çalışanların yararına yasa çıkmadığını öne sürdü ve «önümüzdeki günler, güçsüzlere getireceğimiz tedbirlerle doludur» dedi.

Bakan konuşmasında alınan ekonomik tedbirlere de değinerek, bunlar kötü bir miras da olsa, hükümetin bunları omuzunda taşıma gücünü kendisinde bulduğunu belirtti. Bakan Sav konuşmasında, Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun hizmet borçlanması ile ilgili hükmünün yeniden düzenlendiğini açıkladı.

KIDEM TAZMİNATI

Önder Sav konuşması sırasında

kıdem tazminatı konusunda da şunları söyledi :

«Kıdem tazminatı konusundaki, hükümet programı okunduktan sonra yurdun dört bir köşesinden ciddi şikayetler aldım. İşçiler, işverenin kendilerine bir yıla karşılık 30 günlük kıdem tazminatı ödememek için hükümetin teklifi kanunlaşmadan önce işçi çıkartmaya başladığını bildiriyorlardı. Derhal meseleyi hükümete aksettirdim ve kıdem tazminatının yasalastıktan sonra, hükümet programının mecliste okunduğu günden itibaren işletileceğini bütün yurt çapında yaydık. Bu, kararlı bir politikanın, bu, tutarlı bir politikanın işareti idi ve yasanın TBMM'den bu şekilde geçmesi için çalışacağız, gayret göstereceğiz.

Kıdem tazminatı değişikliği ile 14. maddedeki değişikliklerle ne getirmeyi düşünüyor Hükümet. Sadece bir yıla 15 günlük ücret bir yıla 30 günlük ücret değil getirilen değişiklik, eğer işveren, kötü niyetli işveren, kıdem tazminatı sorumluluğundan kurtulmak için işyerini devrediyorsa, o da getireceğimiz yasanın pençesinden kurtulamayacak. Hem devreden, hem devralan işvereni kıdem tazminatı konusunda zincirleme sorumluluk altına sokacağız. Onun ötesinde Sosyal Sigortalar Kurumuna, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına bağlı olan, aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında çalışanların hizmetlerini bu bütün olarak ekle alıyoruz. Bu bütün üzerinden kıdem tazminatı ödenmesi değişikliğini getiriyoruz.

KEYFİLİK ÖNLENECEKTİR

«Bu arada inceledik : Türkiye'de parça başına, akort, götürü, yüzde usulüyle çalışan işçiler var. Bunlar kıdem tazminatı almaya geldiği zaman haksızlıkla yüz yüze geliyorlar ve onlar için de en son aldıkları ücret üzerinden kıdem tazminatı hakkı kazandıracak değişikliği getiriyoruz. Aynı kıdem tazminatının değişikliği ile ilgili olarak 24. maddede bir değişiklik getirerek işverenin keyfi istediği zaman işçiyi

çıkartıp, istediği işçiyi istediği zaman alabilme olanağını da engellemeye yöneldik. 24. maddenin getireceği değişiklik iş kanununun 13. maddesinde belirtilen fesih ödemeleri ve 16. maddede belirtilen ihbar ödemeleri ve 16 maddenin 3. bendinde belirtilen işçinin bir hafta iş yapamamasını zorlayan nedenler, 17. maddenin 3. bendinde belirtilen işverenin bildirimsiz fahi hakkını kullandığı hallerde, eğer, işveren 6 ay içinde bu çıkarttığı işçilerin yerine işçi almak isterse, kendilerine noter marifetiyle tebligat yapacak, öncelikle onların işe girip, girmeyeceklerini öğrenecektir.»

Konuşmasında, 274 sayılı yasa konusuna da değinen Bakan, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen maddelerde gerekçeler doğrultusunda gerekli değişikliklerin yapılacağını söyledi. Tarım İş Kanunu ile ilgili çalışmaların yapıldığını söyleyen Önder Sav, hizmet borçlanması ve emekli işçiler sorunu ile de yakından ilgilendiklerini ve yakında yeni düzenlemelerin getirileceğini söyledi. Bakan konuşmasına şu sözlerle son verdi :

«Konuşmalarımdan da çıkarılabileceği üzere, sosyal barışı sağlamak için, sosyal politika tercihlerinde gelir dağılımındaki dengesizliği ön planda tutarak halledeceğimizi herhalde anlatabildim. İşçi, işveren hükümet ilişkilerine hukuk kalıpları içinde, hukuk ölçülerinde bakacak, uyumlu bir çalışmanın, uyumlu bir diyalogun dışına çıkılmasına müsaade etmeyeceğiz. Bütün bu sorunları Çalışma Bakanı olarak benim naziz omuzlarıma yükleyemezsiniz. Çalışanlar olarak, sizlerin de uyarılarınıza, yardımlarınıza desteğinize ihtiyacım vardır. Elele, kârsızlıklı yardım duygusu içinde, çalışma hayatının sorunlarını çözümlenebileceğimize inanıyorum.»

GÖRÜŞMELER

Yapılan konuşmalardan sonra komisyon seçimleri yapıldı ve raporlarla ilgili görüşmelere geçildi. Delegelerin, raporlar üzerindeki görüş ve eleştirilerini dile getirmelerinden sonra, Teksif Yürütme, Başkanlar, Denetim ve Onur Kurulları oybirliğiyle ibra edildi.

Eleştiri ve dilekleri cevaplandırmak için söz alan Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz, 1 Temmuz 1974 ten itibaren, 282 işyerinde işkolu seviyesinde toplu sözleşme görüşmelerine başlayacaklarını hatırlattı ve işkolu seviyesindeki görüşmelerin normal düzeyde yürütmesine karşılık, işyeri seviyesindeki görüşmelerde bazı engellemelerle karşılaştıklarını söyledi. Yılmaz konuşmasına şöyle devam etti :

«Toplu sözleşmelerde çok dikkatli olmak, alacağımız kararları iyi tesbit etmek zorundayız. Zira, toplu sözleşmenin imzalanması ile meydana gelen sevinç, sözleşmenin son devrelerinde kaybolmaktadır. Sözleşme ile birçok haklar kazanan üyelerimiz bir süre sonra değişen hayat şartları altında, aldıkları hakların bir işe yaramadığını görerek, bu sevinci sürdürememektedir. Bu dönem yapacağımız sözleşmelerde, sevinci sürekli kılacak şartlar getirmek zorundayız. Ve bunun hazırlığı içindeyiz.»

Şevket Yılmaz, Türkiye'de bir

sendika enflasyonunun var olduğuna işaret ederek, güçlü milli sendikacılık üzerinde durdu ve Türk — İş'e bu konuda büyük ödevler düştüğünü sözlerine ekledi.

Daha sonra, kısa bir konuşma yapan Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç da şunları söyledi :

TUNÇ'UN SÖZLERİ

«Teksif, kurulduğundan bu yana kendisini bütünleyen, yöneticilerini en karanlık günlerinde destekleyen bir topluluk olarak mutlu günlerinden birini yaşamaktadır.

Her topluluk gibi sizlerin de sorunlarınız olacaktır. Ancak, bu sorunlar, bu genel kurul'da olduğu gibi, demokratik esaslar içinde dile getirilecek ve ele alınacaktır.

Bir teşkilât millî ise, kendisini kamuoyuna kabul ettirebilmiş ise, fikir varsa, kendisini işçiye adanmışsa devamlıdır, büyüktür. Aksi durumda olanlar belki bir süre parlamaya muvaffak olurlar. Ama, sonuçta sönmeğe mahkumdur.

durlar. 1966 da bizim içimizden attığımız bir grup da, Anadolu'da Doğu'da çeşitli yerlerde çaba harcamalarına rağmen, kendi menfaatlerini ulusun menfaatlerinden üstün gördükleri için, her gittikleri yerde şamarı yiyerek İstanbul'a sığınmaktan başka çare bulamamışlardır. Tamamen yabancı sermayenin emrindeki işyerlerinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Türk — İş olarak hedefimize tam olarak ulaştık diyemem. Ancak, Türk Sendikacılık Hareketi hedefine ulaşacaktır. Bugün Türk — İş, sadece işçinin değil, tüm kamuoyunun güvencesi haline gelmiştir. Bugün bir konuda sesimizi geç duyurduğumuz zaman, kamuoyu merakla görüşümüzü bekler hale gelmiştir. Bugün, memurlar işçiliğe geçmek için yarış etmektedirler. Bugün, Türk — İş dağdaki çobandan, kasabadaki en sade vatandaşa kadar herkes tarafından bilinmekte, gayet iyi bir şekilde tanınmaktadır.

Birlik, beraberlik dayanışma içinde olduğumuz süreçte, Türk — İş'i yıkmaya kimsenin gücü yetmeyecektir. Burada, Türk — İş üyelerine SSK'da ayrı muamele yapılacağı endişesinden bahsedildi. Böyle bir muamele göstermek kimsenin haddine düşmemiştir.

Bu arada, SSK hastahanelerinin Sağlık Bakanlığına devri konusunda yeniden bazı görüşler ileri sürülmeğe başlandı. Bu konuda da hiç endişeniz olmasın. Buna da hiç kimsenin, hiç bir kuvvetin gücü yetmeyecektir. Türk İşçi Hareketi bu konuda yeterince bilinçlenmiştir. Anayasanın devlete verdiği ödevi, cebinden verdiği primlerle yerine getiren işçinin elinden hastanesini alıp, onu başkalarına yedirmeyiz.»

SEÇİMLER

Teksif'in 6'ncı Genel Kurulu yapılan seçimlerle sona erdi. Şevket Yılmaz Genel Başkanlığa, Genel Başkan Yardımcılıklarına İhsan Sücüllü ve Bilal Şişman, Genel Sekreterliğe Vahap Güvenç ve Genel Saymanlığa da İbrahim Yalçınoglu yeniden seçildiler.

TEKSİF GENEL KURULUNDA YABANCI KONUKLAR

Uluslararası ilgi de büyüktü...

Maden Federasyonu genel kurulu

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu'nun 7'nci Genel Kurulu 15—17 Mayıs tarihlerinde Ankara'da yapıldı.

Genel Kurulun açılışında bir konuşma yapan, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, «Yurdumuz yeraltı kaynakları bakımından oldukça zengindir. Yalnız, kaynaklar bakımından zengin olmak tek başına birşey ifade etmez, sahibi bulunduğumuz doğal kaynaklarımızdan gereği gibi yararlanmayı da bilmeliyiz» dedi.

Madenlerimizin işletilmesinin, petrolümüzün çıkartılmasının mutlaka devlet eliyle olmasını isteyen Kemal Özer, zaman zaman tehlikeler geçirdiğimizi demokratik rejimimiz bakımından endişe duyduğumuzu belirterek, toplumumuzu rahatsız eden siyasal bunalımların artık geride kaldığını söyledi. Kısır siyasal çekişmeler bir yana itildiğinde, özlemini çektiğimiz aydınlık günlere daha yakın bir gelecekte kavuşacağımızı ifade eden Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Kemal Özer, özetle şunları söyledi :

«Kalkınan ülkeler öz kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmeye yollarını yıllar önce araştırmışlar, bulmuşlar ve uygulamaya alanına sokmuşlardır. Yeraltı ve yerüstü kaynaklarımız bakımından Türkiye zengin bir ülkedir. Madenlerimizin işletilmesi, petrolümüzün çıkarılması artık mutlaka devlet eliyle olmalıdır. Çünkü özel sektör ve yabancı şirketler madenlerimizde ve petrolde, millî menfaatlerimize ters düşen bir uygulama içinde bulunmaktadır.

Bunun ötesinde sanayileşmenin temelini teşkil eden ağır sanayi tesisleri, halk ve hükümet işbirliği ile sağlanmalı, yabancı sermaye de millî menfaatlerimize en uygun bir şekilde kanallize edilmelidir.»

ORTAK PAZAR

Kemal Özer daha sonra, Ortak Pa-

MADEN FEDERASYONU GENEL KURULU

Başkanlık Divanı ve Yönetim Kurulu Üyeleri

zar konusuna da değindi ve ülkemizin hazırlık dönemini bitirdiğini, geçiş dönemine girdiğini belirterek şöyle devam etti :

«Bu dönemin sonunda ülkemiz tam ortaklık elde edecek ve artık Avrupa Topluluğu'nun bir üyesi olacaktır. Avrupa Topluluğu'nun bir üyesi olmak hiç şüphesiz gurur verici bir durumdur. Ancak tam üyelik dönemine iyi hazırlanmış olarak giremezsek, ülkemiz tam üye olmanın vereceği gurur yanında bazı güçlükleri de karşısında bulacaktır.

Ortak Pazar'ın diğer üyelerinin güçlü bir sanayi ve ekonomiye sahip oldukları bir gerçektir. Biz de geçiş dönemindeki hazırlıklarımızı tam yapamaz ve üyelik dönemine diğer üyelerle aynı seviyeye gelmiş olarak başlayamazsak, güçsüz Türk sanayii ve ekonomisi, daha güçlü olan sanayii ve ekonomiler karşısında ezilmekten kendisini kurtaramıyacaktır.

Bütün dünyada olduğu gibi yurdumuzdaki doğal kaynakların da sınırsız olmadığını, bir gün tükeneyeceğini bilmemiz ve ona göre hareket etmemiz gerekir. Bugün için Amerika'nın elinde geniş maden rezervleri olduğu halde, bunlara dokunmadığını, fa-

kat diğer ülkeler ham maddelerinden yararlanmak ve diğer ülkeler ham maddeleri tükendikten sonra kendi ham maddesine el atmak politikası güttüğünü bilmekteyiz. Bir daha tekrarlıyoruz ki, elimizdeki ham madde rezervlerinin kıymetini bilmeliyiz ve bunlar Ortak Pazar veya diğer ülkelere kaptırmamalıyız.»

HALK SEKTÖRÜ

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, hükümet programında yer alan halk sektörünün kurulmasını istedi ve bu konuda şunları söyledi :

«Halkın küçük tasarrufları, halk yararına işler hale getirilmelidir. Halk sektörünün kurulmasını engelleyen bir kısım işverenlerimizin olduğunu görüyoruz. Kim ne derse desin, kim ne yapmak isterse istesin, halk sektörünün kurulması, halkın gerçek arzusunu yansıtmaktadır. Halk sektörünün harekete geçirilmesi için de çalışmalar yapılmaktadır. Bu adından da belli olduğu gibi, bazı özel sektör temsilcilerinin değil, fakat halkın kendisinin oluşturacağı bir sektör olacaktır. Halk için yapılan her olumlu harekette olduğu gibi halk sektörünün gerçekleşmesine

de en büyük yardımcı yine bizler olacağız. Türk ekonomisinin içinde bulunduğu dar boğazdan halk sektörü ile ve halk sektörünün de işçi tasarruflarından yararlanarak başarıya ulaşacağına inancımız tamdır ve bunu bir defa daha ifade etmekten büyük kıvanç duymaktayız.»

ENERJİ SIKINTISI

Kemal Özer, bu arada enerji sıkıntısı konusuna da değinerek, evlerimizde elektrik kesilmesinin verdiği sıkıntının yanında, işyerleri ve sanayi kuruluşlarında elektrik kısıntısının Türk ekonomisine kaybının 5 milyar lira olduğunu ifade etti.

Kemal Özer, konuşmasında, Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğunu ve gelişmesini sanayi ile sağlamak zorunda bulunduğunu kaydederek, özetle şöyle devam etti :

«Yeterli enerji kaynakları bulmadıkça sanayileşmenin mümkün olmayacağı açıktır. Türkiye'nin içinde bulunduğu enerji krizi için yetkilileri affetmek mümkün değildir. Zira yıllardan beri bir

enerji politikası tespiti üzerinde ısrarla duruyor ve gelecekteki tehlikeye dikkati çekiyorduk.

Türkiye petrol üreten bir ülke olmakla beraber, ürettiği petrol kendi ihtiyacına bile yetmemekte. tüketilen petrol ve ürünlerinin üçte ikisi yurt dışından ithal edilmektedir. Petrol ihraç eden ülkelerin kaprislerinden artık bütün dünyanın bıkıldığını ise hepimiz bilmekteyiz. Gün geçmiyor ki, petrol fiyatlarının tekrar tekrar artırıldığını duymayalım. Durum böyle ve bu kadar açıkken, hala enerji politikasını petrole dayamak kelime-nin en hafif manası ile millette alay etmektir. Ülkemiz akarsu ve kömür rezervi bakımından zengindir. Ülkede Fuel — Oille çalışan santraller yerine hidroelektrik ve termik santraller kurmak en akıllı yol olmak gerekir.»

İŞÇİ YARDIMLAŞMA KURUMU

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer konuşmasında, İşçi Yardımlaşma

Kurumu konusunda da şunları söyledi :

«İşçi Yardımlaşma Kurumu, işçilerimize sosyal güvenlik alanında yeni olanaklar tanıyan bir kuruluştur. Bugün bütün dünyada önem kazanmış olan sosyal güvenlik konusu ülkemiz için daha büyük bir değer taşımaktadır.

İYAK, bir taraftan karşılıklı dayanışma ile üyelerine yardım ve hizmet götürecektir, diğer yandan biriken fonlarla ülkemizde çok dar olan istihdam hacmini genişletici yatırımlara yönelmek suretiyle işsizliği büyük ölçüde azaltacaktır.

Kemal, Özer, daha sonra asgari ücret konusuna da temas etti ve sosyal devlet anlayışı içinde, asgari ücretlerin büyük önem taşıdığını belirtti. Bu arada her gün artan hayat pahalılığı karşısında son derece güç durumda kalan işçi emeklilerinin durumunun da dikkate alınmasını isteyen Özer, konuşmasını şu sözlerle bitirdi :

«Konuşmamı bitirirken, Türk siyasi hayatımızın önemli kişile-

Tunç, Doğu Maden İşçileri Sendikası genel kurulunda konuştu...

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, geçtiğimiz ay içinde Elazığ Doğu Maden İşçileri Sendikasının Beşinci Genel Kurulunda hazır bulundu ve bir konuşma yaparak, ülkemizin ekonomik, sosyal ve siyasal durumu ile Türk İşçi Hareketinin sorunlar üzerindeki görüşlerini açıkladı.

Doğunun sorunları, fiyat hareketleri ve yeraltı servetlerimiz üzerinde duran Türk — İş Genel Başkanı, günümüzdeki, bütün dünya toplumlarının gerek ekonomik ve sosyal, gerekse siyasal sorunlarının hızlı gelişmeler gösterdiğine dikkati çekti ve ülkelerin çok acil tedbirler almaları gereği üzerinde durarak şu konuşmayı yaptı :

«Dünyayı etkisi altına alan bu durum muhakkak ki ülkemizi de çok ya-

kından ilgilendirmektedir. Türkiye'nin üzerinde de zaman zaman fırtınalar esmekte ve toplumun her bölümü bu fırtınaların etkisi altında kalmaktadır. Toplumun içindeki gruplar ve özellikle Anayasa kuruluşları bu fırtınaların etkisinden zarar görmeden çıkabilecek bir durum söz konusu değildir.

Türk İşçi Hareketi de, bugüne kadar olduğu gibi, bugün dev ekonomik, sosyal ve siyasal fırtınalardan en az etkilenen bir kuruluş olacaktır.

1952 yılında bir fidan olarak diken ve 22 yılda ulu bir çınar haline gelen Türk — İş'i bu fırtınalar ne kadar sert eserse essin, üzerinden gelip geçecek, kökünü hiçbir zaman sarsamayacaktır. Bu çınar, bütün Türk işçilerini dallarının altına almış ve onların en büyük güvencesi haline gelmiştir.»

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Türk toplumunun sosyal adalet anlayışı ve bu konudaki hassasiyetine de değinerek şöyle dedi :

SOSYAL ADALET ANLAYIŞI

«Sosyal adalet, Anayasamızın, siyasal hak ve hürriyetler kadar bölünmez, parçalanmaz, ihmale gelmez bir unsurdur. Fakat bunun da ötesinde, sosyal adalet, Türk halkının tarih bo-

yunca edinilmiş tabiatının gereğidir. Çünkü Türk toplumunda kölelik geleneği yoktur, Türk toplumunda aristok-rasi geleneği yoktur. Bu geleneklerin yokluğunda, Türkler için, haklarda eşitlik duygusu tabiatının ayrılmaz bir unsuru haline gelmiştir. Bu geleneklerin yokluğunda, Türk toplumu, sınıf ayrılıkları şuuru ile insanlık onurunu zedeleyici bir şekilde bölünmek talihsizliğinden bugüne kadar kurtulmuştur.

Sınıf ayrılıkları şuuruyla dayanan tehlikeli ve yıkıcı akımlardan Türkiye-miz onun için bugüne kadar kurtulabilmiştir.»

DOĞUNUN SORUNLARI

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Doğu bölgesinin sorunları üzerinde de önemle durduğu konuşmasında, Türk İşçi Hareketinin bu yolda ciddi tedbirler alınması gereğine mutlak surette inandığını belirtti ve şunları söyledi :

«Türk İşçi Hareketi Doğuya ve Doğuda yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarına özel bir ilgi duymaktadır. Bu ilgi yine Türk İşçi Hareketinin 24 temel ilkesinde gerçek ifadesini bulan Türk Sendikacılık Hareketinin felsefesinden ileri gelmektedir. Bu felsefede ortaçağ kalıntısı bir düzenle müca-

rinden biri olan İsmet İnönü ile Türk işçi hareketinin büyük lideri Seyfi Demirsoy'u kaybetmenin derin üzüntüsünü en içten duygularla kalbimizde hissettiğimizi belirtmek istiyorum.

Seyfi Demirsoy, demokratik rejim içinde hür sendikacılığın gelişmesi mücadelesini vermiş eşsiz bir kişi idi. Yıllarca yaptığı mücadele de daima başarı sağlamış ve bu başarıyı ile Türk işçisini mutlu kılmıştır.

Türk Devletin kurucusu İsmet İnönü ile Türk işçilerinin büyük lideri Seyfi Demirsoy'a tanrının rahmeti eksik olmayacaktır.»

Kemal Özer'in yaptığı açış konuşmasından sonra, Genel Kurul Başkanlığına Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Başkan vekilliklerine de Mehmet Tezer ve Rafet Koylan seçildiler.

Türk — İş Genel Başkanı, Divan Başkanlığına seçildiği için delegelere

teşekkür etti ve «Türkiye'deki işkolalarında teşkilatlanmış ve bir toplumun baskı grubu olarak Maden Federasyonu'nun bu 7'nci Genel Kurulu'nda da olumlu kararlar alınacağına inanıyorum» dedi.

YABANCI SENDİKACILAR

Genel Kurul'a konuk olarak katılan, İngiliz Maden İşçi Sendikaları Başkanı Joe Gormley de, Türkiye'deki işçi sorunları ile İngiltere'deki işçi sorunlarının ortak olduğunu, Genel Kurulda alınacak kararların hükümetleri etkileyerek sorunlara eğilmelerini sağlayacağını hatırlattı ve «Sendikaların politikaya girmeleri çok yararlıdır. Ancak bu katılış, hükümetlere karşı değil, tavsiyelerde bulunarak sorunlarımıza daha iyi eğilmelerini ve daha gerçekçi çözümler getirmelerini sağlamaktır.» dedi. Joe Gormley işçi sorunlarına değinerek, «Sorunlar ortaktır. Bu sorunların çözülmesinde uluslararası dayanışma ile işçilere yeni ve arzu edilen haklar getirilerek, onların sosyal

ve çalışma güvenlikleri sağlanmalıdır.» dedi.

Maden Federasyonu'nun konduğu olarak Genel Kurul'a katılan, Alman Maden ve Enerji İşçileri Sendikası İcra Kurulu Üyesi Willi Kraemer de yaptığı konuşmada, «Türk — Alman maden işçileri arasındaki yakın dayanışma geçmişte vardır. Bu dayanışma gelecekte de devam edecektir.

Maden işçileri hayatlarını en zor kazanan işçilerdir. Burada alınacak kararlar maden işçileri için hayırlı ve olumlu olmalıdır.» dedi.

Genel Kurul'da söz alan Belçika ve Tunus Maden İşçi Sendikaları temsilcileri de ülkeler ve teşkilatlar arasındaki işbirliğinin daha sıkılaştırılması dileğinde bulundular.

GENEL KURUL ÇALIŞMALARI

Çalışma raporu üzerinde söz alan delegeler, eleştiri ve dileklerini açıkladılar ve sorunlarını dile getirdiler.

Delegelerin konuşmalarında en önemli bölümü, çalışma şartlarının el-

dele vardır. Bu felsefede ezilmiş, yıkılmış insanların dertlerine yakınlık vardır, bu dertleri dert edinme vardır. Bu felsefede konutsuz, yolsuz, susuz, elektriksiz, okulsuz, beslenme ve sağlık imkanlarından alabildiğine yoksun insanların ızdıraptan kurtulması asgari ölçüde bu medeni imkânlarla kavuşmasının mücadelesi vardır.

Türk İşçi Hareketi Doğunun sorunlarının Türk — İş'in 24 ilkesinin uygulanması ile çözümleneceği inancındadır. Ne var ki, bu ilkelerin sadece genel kurullarda dile getirilmesi sendikaların raporlarında yer alması bu sorunların çözümü için yeterli değildir. Bu ilkelerin uygulanabilmesi onları geniş topluluklara benimsetmek ve toplulukları bu ilkeler etrafında toplamakla mümkündür.

Bunlar teorik bir ifade olmaktan öte halkımızın çok büyük bir kısmının yaşantısını değiştirebilecek ve en önemlisi uygulama kabiliyeti olan ilkelere dir.

Sağlık alanında, eğitim konusunda, kamu hizmetlerinde, yatırımlarda kısacası topyekûn kalkınma çabalarında görülen bölgelerarası adaletsizlik bu ilkelere de belirgin şekilde ifade edilmektedir.

İşçi hareketi ızdırabını çektiği bu adaletsizliğin farkında olmayan, ya da bilmezlikten gelenleri uyarmak acı da olsa gerçeklerin açıklanmasını görülmeye

sini ve çareler aranmasını istemek, doğu havasını topluma maletmek için her fırsattan yararlanacaktır. İşte bu nedenlerle Doğuda yapılan Genel Kurulumuzdan yararlanarak ilgilileri, Doğunun sorunlarına eğilmeye bir kere daha davet ediyoruz.»

Türk — İş Genel Başkanı, Doğu Anadolu bölgesinde çalışan işçilerin kaderlerinin kısmen de olsa değişebildiğini belirtti, Etibank'ta yapılan son sözleşme ile işçilerin ekonomik ve sosyal durumlarının kısmen iyileştiğini söyledi.

FIYAT HAREKETLERİ

Halil Tunç, daha sonra ülkemizin kalkınması ve fiyat hareketleri üzerinde de önemle durdu, hayat pahalılığının her gün süratle arttığını, hükümetin bu konuda ciddi tedbirler alması gerektiğini, sadece ücretlerin fiyatlar önünde seyredeceği görüşü ile hareket edilmemesini ve diğer sosyal ve ekonomik tedbirlerin de alınmasının zorunluğunu belirtti.

YERALTI SERVETLERİMİZ

Türk — İş Genel Başkanı, Türkiye'nin yeraltı servetlerinin önemine de değindiği konuşmasında, yeraltı servetlerinin akılcı bir yolda işletilmesi halinde ekonomisinin hızlı bir gelişme göstereceğini söyledi ve şöyle dedi :

«Sanayileşme bir bakıma çok miktarda enerji ve sınai ham maddesi olan madenleri üretip kullanmaktır. Ağır

sanayinin temeli hiç şüphesiz demir çelik üretimine dayanır. Anlaşılmıştır ki, Türk vatanının toprakları altında hem enerji kaynağı bulabilecek nitelikte petrol, boraks, kömür hem de her türlü sanayimize yetecek kapasitede maden hammaddesi rezervi bulunmaktadır. Yeraltı servetleri belirli rezervler içinde bulunan ve çağımız uygarlığının taleplerine uygun olarak her gün artan, bu nedenle azalan ve tükenen zenginliklerdir. Bunun içindir ki, dünya ekonomisine hakim olan dev kuruluşlar ve büyük sanayi ülkelerindeki büyük sermayenin, az gelişmiş ve geri kalmış ülkelerle ilgisinin ilk hedefi bu ülkelerin toprakları altındaki zenginlikleri ele geçirmektir. Bunun için silahlı işgal, siyasal bağımlılık yoluyla bu kaynakları kendi ellerinde bulundurmamak veya geniş ölçüde çermaye yatırımları yapmakta, bu yatırımlarını garanti altına sokmak için de o ülkelerde kendilerine yakın kendi sözlerinden çıkmayacak kukla iktidarları işbaşına getirmek veya bulundurmaktan çekinmemektedirler.

Bir ülkenin yeraltı servetleri, o ülkenin ekonomisinin değişmesinde en önemli etkenlerden birini teşkil eder. Yeraltı servetlerini akılcı bir yoldan işleten ve bu sayede ekonomisine önemli şekilde katkıda bulunan ülkeleri bu görüşe örnek göstermek zor değildir. Aynı yolun yurdumuzda da iz-

verışsizliği, iş kazalarının çokluğu ve özellikle SSK hastanelerinin durumu teşkil etti. Delegeler, hastanelerde hastalığa göre ilaç yerine ilaca göre hastalık politikasının uygulandığını ileri sürdüler.

Daha sonra komisyon raporları görüşülerek kabul edildi ve Federasyon Kurulları ibra edildi.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Kurulu, Türk — İş tarafından hazırlanan kanun teklifleri ile Maden Reformu tasarısının öncelikle ele alınıp kanunlaşması sağlanmadığı takdirde 100 bin maden işçisinin genel greve gitmesi konusundaki bir önergeyi oybirliğiyle kabul etti.

Türkiye Maden Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, eleştiri ve dilekleri cevaplandırmak üzere yaptığı kapanış konuşmasında, bazı kanunların neden çıkarılmadığı ve bazılarının uygulama şekillerinin ilişkin eleştirilere, «Biz ne kanun yapan meclis, ne de bunları uygulayan hükümetiz. Sadece, işçi lehine, yurt yararına gördüğümüz hususlarda, çeşitli yollarla sesimizi kamuoyuna duyururuz.» karşılığını verdi. Maden Kanunu'nun, yurt çıkarlarına ve işçi yararına görmedikleri için,

gerekli girişimlerde bulunarak, Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesini sağladıklarını söyledi.

İşverenlerin İYAK ve MEYAK gibi kuruluşlara karşı olduklarını söyleyen ve bunun nedenlerini anlatan Kemal Özer, işçi pazarları açıldığı takdirde, işçinin sömürülmesinin sona ereceğini, ayrıca çeşitli yatırımlarla sağlayacağı kârların da işverenlerin işine gelmediğini ifade etti.

Sendika liderinin o makama üniversite bitirerek değil, işçilikten yetişerek geldiğini söyleyen Maden Federasyonu Genel Başkanı, bu nedenle, «Tabandan kopuyorsunuz.» şeklindeki iddiaların yersiz olduğunu söyledi ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin durumuna değinerek şöyle konuştu :

«İktisadi Devlet Teşekkülleri reorganizasyona gitmedikçe, politikacılar buralardan ellerini çekmedikçe, bu kuruluşlar özerk hale getirilmedikçe, şimdi durumlarından kurtulmaları söz konusu olamaz. Aynı şekilde, işçinin yönetimde eşit haklara sahip olması sağlanamadığı sürece, keyfi ve hissi tayinler, başboşluk sürüp gidecektir.»

KALKINMA HAREKETİMİZ

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, kalkınma hareketimize bugün her zamankinden daha büyük önem vermemiz gerektiğini belirttiği konuşmasında, milli gelirin bölgeler arasında rengeli bir şekilde dağılımının sağlanmasını istedi ve şöyle dedi :

«Kalkınma en basit şekilde milli gelirin artması olarak tarif edilir. Fakat, milli gelir artmakla beraber, eğer nüfus daha fazla artıyorsa, fert başına düşen milli gelir artmaz. Onun için, kalkınmayı, fert başına düşen milli gelirin artması diye tarif etmek gerekir.

Eğer ulus olarak, süratle kalkıncaksak, milli gelir hem nüfustan fazla artmalı, hem de çok uzak olmayan bir gelecekte toplumun yaşama şartlarını düzelterek kadar artmalıdır.

Diğer taraftan, kalkınma dengeli olmalıdır. Bir sanayi kolu alabildiğine gelişirken, diğerlerinin duraklaması veya gerilemesi, topluma refah yerine sıkıntı getirebilir. Ülkemizde özellikle, sanayi ve tarım arasındaki denge çok

SEÇİMLER

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu 7'nci Genel Kurulu yapılan seçimlerle sona erdi. Seçimler sonucu, Genel Başkanlığa Kemal Özer, Genel Sekreterliğe Mustafa Orhan, Mali Sekreterliğe Hamdi Nuhoglu, Teşkilatlandırma Sekreterliğine Hakkı Coşar seçildiler.

Tez Büro-İş Sendikası genel kurulu

Tez — Büro — İş Sendikasının 6'ncı Genel Kurulu 20-23 Mayıs tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Türk — İş İcra Kurulu Üyeleri, Türk — İş'e bağlı Sendika, Federasyon Başkan ve yöneticileri, ile parlamenterlerin izledikleri Genel Kurul'un açış konuşmasını yapan Tez Büro-İş Genel Başkanı Tahir Gerek, geçen Genel Kurul'dan bu yana meydana gelen olayları eleştirdi ve bu sürenin siyasal hayatımızda olduğu kadar sosyal ve ekonomik bakımdan da

lenmesi gerekirken konu yıllardır ihmal edilmiş ve madenlerimizin bir kısmı yabancıların insafına terkedilirken, diğer bir kısmı da gerektiği şekilde işletilememiştir.

Bu görüşten hareketle zaman zaman ve ısrarla bu gerçeği ilgililer ve kamuoyuna açıklamaya çalışmışsak da, ilgilileri ikna etmemiz mümkün olmamıştır. Bize göre yurt ekonomisinin temelini teşkil etmesi gereken yeraltı servetlerimiz, yurt çıkarlarına uygun şekilde işletilmemekte ve kalkınma sancuları içinde kıvranan bir ülke büyük bir kaynaktan mahrum bırakılmaktadır. Bu durum uzun süre böyle devam edemez, etmemelidir. Ecevit hükümetinin teşekkül tarzı nasıl olursa olsun, bu konuda taviz vermemeli ve madenlerimizin ulus yararına işletilmesini sağlayacak hukuki ortam yaratılmalıdır.

Toprağın altında bulunan bütün zengin kaynaklar o toprağın üstünde oturan insanların hepsinin ortak hakkı ve malıdır. Yeraltı servetlerini toplumun tümünün çıkarları için işletmek ve kullanmak başlıca temel politika olmalıdır.»

önemlidir. Ayrıca, milli gelir artışı kararlı olmalıdır. Birkaç yıl arka arkaya hızlı kalkınma, sonra bir süre duraklama veya gerileme, iktisaden gelişmekte olan ülkemiz için çok sakıncalıdır. Çünkü hızlı kalkınma yıllarında, ülkemizdeki üretim gücünün israf edilmesi, fiyatların yükselmesi ve gelir dağılımının değişmesine yol açar ve bu, önleyici tedbirleri güçleştirir. Duraklama yıllarında ise, işsizlikle mevcut tesislerin boş durması, giderek milli gelirin artmaması gibi sakıncaları doğurur. Onun için milli gelirin belirli bir hızla artmasını sağlamak gereklidir.

Bunun yanında, toplumun refah seviyesinin artması için, milli gelirin vatandaşlar arasında adil bir şekilde paylaşılması gerekir. Milli gelir arttıkça, işverenin geliri artıyor ve işçinin geliri olduğu gibi kalıyorsa, elbette kalkınma memlekette refah getiriyor. denemez. Bunun için kalkınmanın sosyal adalete uygun olması gerekir.

Sosyal adalete uygun gelir dağılımının en etkin araçlarından biri de, elbette toplu iş sözleşmeleridir. Sendikalarımız ülkemizde son zamanlara

ülkemizin kaybına bir gelişme gösterdiğini ifade ederek, «Siyasal bunalım ile birlikte Demokratik rejimimizin dar boğazlardan geçtiği sıkıntılı günler yaşanmıştır. Dernekler kanunu ile sendikal özgürlükler kısıtlanmış, Anayasa'da ve yasalarda önemli değişiklikler yapılmış, Milli Güvenlik mahkemeleri kurulmuş, ceza kanunlarına ilave edilen Grev suçları ve ertelenen Grevler, teşvik ve destek gören lokavtlar olmuştur.» ddi.

«Çeçirilen bu siyasal bunalım nihayet. Demokratik rejimimizin gücünü ortaya koyacak şekilde sonuçlanmıştır. Milletimiz Demokrasi ve Cumhuriyetin vaz geçilmez unsur olduğunu tüm dünyaya bir kez daha ilan etmiştir.» Tahir Gerek, geçen üç yıllık dönemde, işçilerin yıllık ortalama yüzde 18 zamm almalarına karşılık, hayat pahalılığının hızla artması sonucu, her yıl için yüzde 13 oranında bir fakirleşme durumu meydana geldiğini ileri sürdü.

HAYAT PAHALILIĞI

YÜZDE 42.9 ARTTI

Tez — Büro — İş Genel Başkanı, 1973 sonu itibarıyla hayat pahalılığının yüzde 42.9 arttığını, bu durumu yaratan sebep ve sonuçlar ile yeterince mücadele edilmediğini söyledi. Konuşmasında, pahalılığı yaratan nedenlerin başında, işçi ücretlerindeki artışların rol oynadığı yolunda işveren çevrelerince ortaya atılan görüş-

lerin geçersizliğine işaret ederek, «Memleketimizde işçi ücretleri yüksek değildir. Mamul mallarda maliyetlere işçiliğin verdiği mali külfet % 20'yi bulmamaktadır. Ülkemiz işçilik ücreti yüksek bir ülke olmayıp, kâr hadleri ve maliyeti yüksek bir ülkedir.» dedi.

Konuşmasında işsizlik konusuna da değinen Tahir Gerek şunları söyledi :

«Bu gün Türkiye'de tam sıhhatli olmamakla beraber milyonu aşan işsiz vardır. Yine Türkiye'de kaderlerini yabancı diyarlarda arayanlar ve geçimini yine bu diyarlarda temin etmek gayreti ile sıra bekleyenler vardır.

Bu yurttaşlarımız Ülkemiz de iş bulamamış yabancı ülkelerde çalışma mecburiyetinde kalmışlardır. Bunların sayısı aileleriyle birlikte iki milyona yaklaşıktır.

ORTAK PAZAR KONUSUNDA ZAMAN ALEYHİMİZE İŞLEMEDİ

Tahir Gerek konuşmasında Ortak Pazar ve bu topluluk içindeki durumumuza da değinerek özetle şunları söyledi :

«Ortak Pazar konusunda zaman aleyhimize işlemektedir. İkili anlaşmalardaki tek taraflı empozelerden sıyrılmayışımız ve görünüşte iktisadi bir birlik olan

Avrupa Ekonomik topluluğunun siyasal bir bütünleşmeye gidişi ve Avrupa entegrasyonu karşısında Türkiye'miz için gelecek pek iyimser tablo çizmemektedir, Avrupa ekonomik topluluğu üye devletlerinin bu güne kadarki tutum ve davranışlarını değiştirme-lerinin temini ve Türkiye'nin tam üyeliğe geçişi ile ilgili anlaşmada öngörülen şart esas ve tedbirlerin gerçekleşmesi ile ulusal çıkarlarımıza uygun bir sonuca bağlamakla mümkün olabilecektir.

Ayrıca şimdiki sayısı 77 olarak bilinen ve gün geçtikçe sayıları artan az gelişmiş ülkelere Avrupa ekonomik topluluğunun tanıdığı imkân ve kolaylıklardan Türkiye'nin de yararlandırılması temin edilmelidir.»

Tez — Büro — İş Genel Başkanı ülkemizde mevcut adaletsizliklerden birinin de gelir dağılımında bulunduğu ileri sürerek, tüm gelirin yüzde 50 sinin nüfusun yüzde 10 u, geri kalan yüzde 50 sinin de nüfusun yüzde 90'ı tarafından bölüşüldüğünü söyleyerek, «Böyle keskin hatlarla belirgin bir gelir dağılımı adaletsizliği olduğu sürece zaman zaman huzursuzluklar, ve zaman zaman çalışma barışının bozulduğunu görmek olağan olur.» dedi.

Çok uluslu şirketler konusunun, bütün dünyada bir sorun olmakta devam ettiğini söyleyen Tahir Gerek,

kadar gayri adil olan milli gelir dağılımının ancak toplu sözleşme düzeyine girdiğimiz günden bu yana adaletle bir dağılıma doğru götürmek için çaba sarfetmektedirler. Nitekim bir süre önce, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Etibank Genel Müdürlüğü ile günümüzün koşullarına göre mükemmel denebilecek bir sözleşme yaparak, bir taraftan hergün ağırlaşan hayat pahalılığı karşısında sizi edilmekten kısmen kurtarmış, bir ölçüde de artan milli gelirin adil dağılımına yardımcı olmuştur.

Kalkınma ülkemizde bölgeler arasında dengeli bir şekilde olmalıdır. El-

bette, bütün bölgeler aynı gelişme olanağına sahip değildir. Tabii olarak bir bölgenin toprağı çorak ve verimsiz bir bölge büyük şehirlere yakınlığı dolayısıyla bazı avantajlara sahip olabilir, fakat dünyada en elverişsiz tabii şartlara sahip ülkelerin (İsviçre ve İsrail gibi) bazen de gelişmiş ülkeler arasında yer aldığı görülür. Kalkınmanın gerçekten dengeli olabilmesi için, memleketin bütün bölgelerinin muayyen ölçüde kalkınması ve artan milli gelirden payını alması gerekir.»

İŞÇİ HAREKETİNİN YERİ

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, daha sonra işçi hareketlerinin

önemine değindi ve şöyle dedi :

«Türk — İş'e bağlı işçi liderleri mücadelelerini, kuvvetlerinin büyüklüğünün verdiği güven hissi içinde ve sakin bir şekilde yapmaktadırlar. Artık durumla ilgilenmeyen işçiler ve atılğan liderler düzeni yoktur. Aksine, bugün sabırsız işçiler ve kuvvetlerinden emin, sakin liderler görülmektedir. Ancak sakin liderlerin başarısı, siyaset adamlarının bu durumun önemini kavrayarak gerekli enerjik gayretleri göstermeleri ile mümkündür. Siyaset adamları, sakin liderlerle işbirliği yapmanın faydalarını anlayıp gerekli gayretleri göstermezlerse, bugünün sakin liderlerinin sert ve kavgacı sendikacılar haline geldiklerini göreceklerdir.»

TEZ BÜRO—İŞ GENEL KURULUNDA DELEGELER

Heyecanlı bir kongre....

konuşmasını İYAK kanunu, halk sektörü, yurt dışı işçi tasarrufları ve enerji bunalımı konularında görüşlerini açıklayarak bitirdi. Tahir Gerek özetle şunları söyledi :

«Uzun yıllar sürüncemede bırakılan ve nihayet Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanlığına verilen (İYAK) İşçi Yardımlaşma Kurumu kuruluş Kanun tasarısı işçilerimizin ekonomik hayatına ferahlık, yarınına güven getirecek bir kanun olacaktır. Çalışma Hayatımızı dolayısıyla kuruluş ve faaliyetlerimizi ilgilendiren (274, 1317) sayılı yasa iptal edilmiştir. Sendika özgürlüğünü daha sağlam temellere oturtmak zorunluğu ortaya çıkmıştır. Önümüzdeki günlerde ele alınması gereken bu yasa ile 275 sayılı yasa yapışık kardeş gibi olduklarından ikisinin birden Meclislerde ele alınarak çıkması sendikal hayatımıza yeni bir düzen ve huzur getirecektir.

Halk sektörü konusunda da kısa bir görüşümüzü belirtmekte fayda buluyorum. Halk sektörü, halkın kendisinin oluşturacağı bir sektör olur ise amacına ulaşır, halk yararına her yapılacak olumlu hareketi be-

nimsiyen ve destekliyoruz. Yurt dışında çalışan işçilerin oluşturdukları dev potansiyelin bu kuruluşa akışı temin edilmelidir. Devlet önderliğinde kurulacak bu sektöre yurt dışındaki işçilerin tasarrufları ve yurda beraberinde getireceği makina ve malzeme ile güçlü ve halka hizmet eden büyük bir kuruluş olanağı verilmiş olacaktır.

En önemlisi yurt dışında çalışan işçi kardeşlerimizin kazandıkları döviz resmi yollardan çok, özel yollarla yurda getirdikleri tesbit edilmiştir. İşçilerin % 42.6 sı döviz kendisi getirmekte ve sadece % 17.5 i banka kanalı ile göndermektedir. Geri kalanı ise değişik araçlar kullanılmaktadır.

Dünya, ekonomik, askeri ve siyasal güçlerin etkin şekilde rol oynadığı bir döneme girmiştir. İkinci Dünya harbinin bitiminden 1950 yılından sonra nüfus çoğalması gıda üretiminin yetmemesi, yeraltı ve yerüstü madenlerinin miadlı oluşu feza aleminden planlanan sürede istenilenin elde edilmemesi sonucu dünya üzerindeki yeraltı ve yerüstü servetlerinin değerlendirilme-

sine yönelmek zorunluğunu doğurmuş, hürriyetleri koruma, milletlerin bütünlüğünü muhafaza sloganı altında ekonomik savaş alabildiğine hızlanmıştır.

Son petrol enerji sorunu tipik bir örneğidir. Avrupa'yı özellikle geri kalmış ülkeleri ve hemen ilave edelim, ülkemizi büyük ölçüde etkilemiştir. Bu büyük sorunu kavradığımıza göre bundan böyle ulusal çıkarlarımızı düşünerek uyanık ve isabetli bir politika gütmek zorunluğundayız.»

Tez — Büro — İş Genel Başkanı Tahir Gerek'in yaptığı açış konuşmasından sonra Genel Kurul Başkanlık Divanı seçimi yapıldı. Seçim sonunda Türk — İş Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir Divan Başkanlığına, Türk — İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Ethem Ezgü ve DYF — İş Genel Başkanı Şerafettin Akova Başkan Vekilliklerine seçildiler.

Genel Kurul'da bir konuşma yapan, Türk — İş Genel Mali Sekreteri Ömer Ergün de yaptığı konuşmada, özellikle işsizlik ve istihdam sorunları üzerinde durdu ve özetle şunları söyledi :

«Demokrasi bir müesseseler rejimidir. Bunun içinde sendikaların müstesna bir yeri vardır. Aynı şekilde demokrasinin birçok kuralları vardır. Biz, demokrasinin ülkemizde bütün kuralları ile yerleşmesini istiyor ve her yerde bunun mücadelesini veriyoruz. Demokrasilerde sadece seçim ve sandık yoktur. Demokrasilerde hak, adalet ve diğer unsurlar da vardır. 27 Mayıs ve 12 Mart kendi kendine gelmemiştir. Yönetimin sapmasından doğmuşlardır. Sendikalar da amaçlarından sapmaları taktirde aynı durumla karşılaşır. Sorumlu daima yöneticidir. Aşağıdakiler sorumlu olamazlar.

Daima işçiyi, daima milleti kusurlu göstermek çıkar yol değildir. Biz, sendikacılığa böyle bir anlayışın yerleşmesini istio-

RUZ.8

Tez — Büro — İş Sendikası 6'ncı Genel Kurulu konukların konuşmalarından sonra delegelerin çalışma

raporu üzerindeki görüşlerini ve eleştirilerini açıklamalarıyla devam etti.

Tartışmalı bir hava içinde sürer. Genel Kurul'da, yapılan konuşmalarda genellikle, sendikacılıkta birlik, beraberlik ve dayanışmanın önemi üzerinde duruldu. Konuşmalardan sonra Hesap Tetkik Komisyonu ve Denetim Kurulu raporları kabul edildi. Raporların kabulünden sonra İcra Kurulu ibra edildi.

SEÇİMLER

Tez — Büro — İş Sendikası 6'ncı Genel Kurulu sonunda yapılan seçimlerde Başkanlığa Doğan Üskanat, Başkan Vekilliğine Kazım Güner. Genel Sekreterliğe Fettah Akan, Mali Sekreterliğe Yalçın İmece, Teşkilatlandırma Sekreterliğine Bekir Bahktaş seçildiler.

Oleyis Sendikası genel kurulu

Oleyis Sendikası 2'nci Genel Kurulu 23-25 Mayıs'ta Ankara'da yapıldı. Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç'un divan başkanlığını yaptığı genel kurulda, çeşitli sendikaların yöneticileri, bazı milletvekili ve senatörler de hazır bulundu.

ZIRTILOĞLU'NUN KONUŞMASI

Genel Kurul, Oleyis Sendikası Genel Başkanı Mukbil Zırtıloğlu'nun konuşması ile açıldı. Zırtıloğlu, 1974 Türkiye'sinin çağdışı bir siyaset anlayışı ile çağdışı bir halk kütlesi arasında ortaya çıkan çelişkinin sıkıntılarını yaşadığını belirterek, Türkiye'nin bü-

tün iç çekişmelerinin temel nedeninin, çağı karakterize eden bir evrensel çelişkinin etki alanında olmasından ileri geldiğini söyledi.

Zırtıloğlu daha sonra şöyle dedi : «Yıllardır Türkiye'de uygulanmak istenen sosyo-ekonomik düzenin bozucu etkileri altında yaşayan Türk halkı, demokrasi ile yaratılan her olanakla, toplumca kökenine yabancı atılımlar karşısında direnç göstererek bu yargıyı doğrulamıştır. Şimdi bazı çevreler onun özgür iradesi ile kurulacak düzenin karakterinde rahatsız olmaya başlamışlardır. Yoğun bir engelleme çabası içindedirler. Af Yasası çıkarılınca beliren durum işte bu teşhis ve onun doğruduğu korkunun ürünü olmuştur.

Ülkemizin bazı temel sorunlarına o sorunları yaratan geniş çerçeve içinde değinmek istiyorum.

Türkiyemizde bütün iç çelişkilerin temel nedeni, ülkemizin, çağı karakterize eden bir evrensel çelişkinin etki alanı içinde bulunmasıdır. Bugün yer yüzünde çıkarları çelişen insanlardan önce, çıkarları çatışan bloklar vardır. Bir yanda gelişmiş ve uzay çağına adım atmış emperyalist güçler, öte yandan kalkınma sorununu çözüme yememiş az gelişmiş ülkeler yer almaktadır.

Çağımızda gerek ulusal gerek evrensel nitelikteki sorunların tümü işte bu temel çelişki içinde oluşmaktadır. Artık ideolojik yaklaşımların değeri sınırlıdır; çünkü uzayda buluşan emperyalist güçler, kapitalist ve komünist süper devletler, az gelişmiş ülkelere karşı aralarında bir çıkar ittifakını gerçekleştirilmeyi başarmışlardır.

Az gelişmiş ülkelerin bağımsızlık kazanmadan kendilerini saran çembere karmalarına olanak yoktur. Ve yine bu nedenle emperyalist güçlerin ülke içindeki uzantılarına, işbirlikçi sermaye ve komprador burjuvazi sınıfına eskiye oranla daha bir dikkat etmek gerekmektedir. Biz, Türkiye'de son günlerde yaratılan siyasal bunalımın, işte böyle geniş bir çerçeve içinde hem daha kolay hem de daha doğru değerlendirilebileceği inancındayız. Devrimci, halka dönük ve gerçek anlamda demokratik bir iktidarın salt içerdeki çıkar çevrelerini değil, onların dış dünyadaki mütefekillerini de vakandan ilgilendireceğini bilmek zorundayız.»

Türk-İş'te eğitim çalışmaları

Türk — İş, geniş bir eğitim programı uygulamak üzere çalışmalarını hızlandırdı.

1-4 Mayıs tarihleri arasında Antalya'da yapılan «Kooperatifçilik» seminerinden sonra, aynı konuda ikinci bir seminerin 28-31 Mayıs'ta Ankara'da yapılmasına karar verildi. Bu seminerde, kooperatifleşmede sendikacılık hareketinin önemi üzerinde durulacak ve Türk-İş'e bağlı Milli Sendika ve Federasyon başkanları katılacak.

1974 yılının ikinci önemli semineri 13 Temmuz'da İstanbul'da yapılacaktır ve «Fiyatlar ve ücretler, enflasyon, para politikası» konusu incelenecek. Bu seminere Uluslararası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelecek öğretim üyeleri ile çeşitli kuruluşların yetkili kişiler de seminere katılacaklar ve tebliğ verecekler.

Giderek büyük önem kazanan konut sorunu üzerinde de duran Türk-İş, 3 Haziran'da Ankara'da «Türkiye'de konut sorunu ve yapı kooperatifleri» konulu bir seminer düzenlemiştir. Üniversite öğretim üyeleri ile çeşitli kuruluşların yetkili kişiler de seminere katılacaklar ve tebliğ verecekler.

1974 Eylül ayı içinde «Göçmen işçiler ve sorunları» konulu uluslararası seminer çalışmalarının hazırlıkları da sona erdiriliyor.

Diğer taraftan Türk-İş eğitim çalışmalarının değerlendirilmesini yapmak üzere, Türk — İş'e bağlı sendikaların eğitim yönetici ve görevlileri Nisan ayı içinde toplandılar. İkinci toplantı Haziran'da Ankara'da yapılacaktır.

Oleyis Sendikası Genel Başkanı Mukbil Zırtuloğlu daha sonra, işçi hareketinin öncülüğü ile ekonomide yeni bir sektör konusunun ortaya atıldığı, bu sektörün bugün genellikle kabul

edildiğini belirtti ve bu konuda şöyle dedi :

«Demokratik bir halk yönetiminin gerçekleşmesi için iki sektörlü düzenler az gelişmiş ülkelerde başarılı bi

sonuca ulaşamamıştır. Çünkü karma ekonomi denen iki sektörlü düzen mutlaka asıl amacından saptırılmış ve giderek özel sektör egemenliğini pekiştiren yapay bir ekonomik platforma sürüklenmiştir. Bu nedenle, siyasal ve ekonomik güçler arasında denge kurulmasını gerektiren demokratik mekanizma karma ekonomi ortamında gerçekleşmemektedir.

Siyasal ve ekonomik güçlerin devlet elinde toplanmasından doğan sol dikta ile, devletin gücü ve özel sektörün ekonomik iktidarı arasında kurulan ittifaktan doğan sağ dikta insan sorunlarını çözümleyebilecek düzenler olmaktan uzaktırlar. Bu tür düzenlerin hepsinde mutlaka bir sınıf egemenliği vardır. Ve bu tür düzenlerin hepsinde işçiler, köylüler, dar gelirli, kısacası halk kitleleri insafsız bir biçimde sömürülmektedir. Ve bu durumu önlemenin, demokrasiye gerçeklik kazandırmanın tek yolu, devletin siyasal iktidarını halkın ekonomik gücü ile dengelemektir.

Bizim on yıl önce niteliği belirlenen halk sektörü önerimiz işte bu değer yargılarının ürünü olmuştur. Bu nedenle, halk sektörü salt siyasal ya da salt ekonomik bir öneri olmanın ötesinde demokratik usullere geçerlik ve gerçeklik kazandıracak bir yöntem özelliklerine sahiptir.

Türkiye'ye yapılan dış yardımların öncelikle özel sektör yaratmayı amaçlaması, kredilerin verilme şartı olarak özel sektör eliyle kullanılmasının öngörülüşü bu nedenledir. Çünkü az gelişmiş ülkedeki özel girişim, aynı modelin gelişmiş ülkesine karşı bağımsız olamaz. Ve böyle bir özel sektör gücünün ekonomiye egemen olması halinde, o ülke, önce ekonomik sonrada siyasal bağımsızlığını korumak gücünü kendinde bulamaz.

Halk sektörü, ne devlet diktasına ne de özel sektörün ekonomiye egemen olmasına olanak vermeyen, ikisinden de güçlü bir üçüncü sektör haline geldiği zaman, ortaya yeni bir model çıkacaktır. İşte bu yeni model çağdaş emperyalizm karşısındaki en güçlü engellerden biri, dolayısıyla ulusal bağımsızlık amacının örgütlü ekonomik gücü olacaktır.»

Oleyis Genel Başkanı Zırtuloğlu, Türkiye'nin, çağ dışı bir siyasal anlayışın yaratacağı her türlü engeli aşabilecek yetenekte ve Türk demokra-

Mükerrem Demirsoy "yılın annesi" seçildi

Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı Günseli Özkaya, bu konuda bir açıklama yaptı ve şöyle dedi :

«Yılın annesi olarak, Türkiye'de emeği ile kazanan işçi ailelerini temsil etme ve kocasına destek olarak onun başarısında payı bulunma yönleri kadar çocuklarının yetiştirilmesi için bir ömrü tüm sıkıntıları ile zevkli bir uğraş haline dönüştürmesini bilen Türk—İş eski Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un eşi Bayan Demirsoy'u seçmiştir. Bayan Demirsoy, tüm sıkıntılar içinde çocuklarını yetiştirme çabasındaki işçi kadınların bir sembolüdür. Anneler günü tüm annelere kutlu olsun.»

HALİL TUNÇ'UN TEŞEKKÜRÜ

Merhum Seyfi Demirsoy'un eşi Mükerrem Demirsoy'un yılın annesi seçilmesi dolayısıyla Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı Günseli Özkaya'ya bir teşekkür mektubu gönderdi ve Türk İşçi Hareketinin sonsuz teşekkürlerini iletti. Tunç teşekkür mektubunda şöyle dedi :

«Sayın Günseli Özkaya

Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı

ANKARA

Merhum Genel Başkanımız Seyfi Demirsoy'un eşi Mükerrem Demirsoy'un Türk Kadınlar Birliği tarafından yılın annesi seçilmesi, Türk İşçi Hareketini mutlu kılmıştır.

Bütün ömrünü Türk işçileri için adanmış merhum Genel Başkanımızın çalışmalarında en büyük destek olan eşi Mükerrem Demirsoy, Türk Kadınlar Birliği'nin bu kararı ile yüce bir ünvana daha sahip olmuştur.

Çalışanlara verilen önemi belirtmesi bakımından büyük değer taşıyan bu karardan ötürü Türk Kadınlar Birliği'ni yürekten kutlar, Türk İşçi Hareketi olarak sonsuz şükranlarımı sunarım.

Saygılarımla

Halil TUNÇ

Türk—İş Genel Başkanı»

BAYAN DEMİRSOY'U TEBRİK

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, yılın annesi seçilen Mükerrem Demirsoy'u da kutladı ve «Türk—İş olarak bu mutluluğumuz, Türk Kadınlar Birliğine saygı ile belirtilmiştir» dedi.

Halil Tunç, Mükerrem Demirsoy'a şu kutlamada bulundu :

«Sayın Mükerrem Demirsoy,

Türk Kadınlar Birliği tarafından yılın annesi seçilmenizi yürekten kutlarım.

Büyük liderimiz merhum Genel Başkanımız Seyfi Demirsoy'a, çalışmalarında gösterdiğiniz büyük destek ve çocuklarınızın yetiştirilmesindeki faziletli tutumunuzun en asil bir şekilde değerlendirilmesini, Türk İşçi Hareketi de sonsuz bir mutlulukla karşılamıştır.

Türk — İş olarak bu mutluluğumuz, Türk Kadınlar Birliğine saygı ile belirtilmiştir.

Yaşantınızın, merhum Genel Başkanımızın kutsal emanetleri çocuklarınızla birlikte huzur içinde geçmesini dilerim.

Saygılarımla

Halil TUNÇ

Türk — İş Genel Başkanı»

OLEYİŞ GENEL KURULUNDA DELEGE VE KONUKLAR

Yurt ve İşçi Sorunları Ele Alındı

sisi için güçlü bir temel teşkil eden istidatta olduğunu söyledi ve bu nedenle de geleceğe güvenle bakıldığını belirterek konuşmasını bitirdi.

TUNÇ'UN KONUŞMASI

Divan başkanlığına seçildikten sonra kısa bir konuşma yapan Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, Oleyiş Genel Başkanı Mukbil Zırtıoğlu'nun genel kurulu açış konuşmasının bu, yük bir kısmının ülke sorunlarını içerdiğini belirtti ve «Delege arkadaşlarımız da burada, asgari ücret konusunda daha fazla beklemeye tahammülleri olmadığını, toplu iş sözleşmelerinde bugünlerde karşılaşılan güçlükleri ve işçi emeklilerinin durumunu haklı olarak dile getireceklerdir.» dedi.

KONUKLARIN KONUŞMALARI

Genel Kurul'da ilk olarak Deri — 1. Sendikası Genel Başkanı Mustafa Şahin konuştu ve işverenlerin bugün saflarını biraz daha sıklaştırdığına dikkati çekerek, asgari ücretin işçilerin istediğinden çok farklı bir biçimde saptanmasının hükümet politikasına ters düşeceğini ifade ederek, vergi reformlarının yapılmaması halinde adaletli bir gelir dağılımının olmayacağını söyledi.

Özel sektörün bir kısmının vergi açısından Türk ekonomisine büyük zarar verdiğini öne süren Deri — İş

Sendikası Genel Başkanı Şahin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yaz tatili yapmayıp, çıkarılması gereken kanunlar üzerinde çalışmasını istedi ve özetle şöyle devam etti :

«Kooperatifçilik ve halk sektörünün yanındayız. Sendikaların parası bankalarda yatıyor, Bunların İYAK, halk sektörü ve kooperatifçilikte kullanılmasına taraftarız.»

Tes — İş Federasyonu Genel Başkanı Orhan Erçelik de yaptığı konuşmada, sendikacılık hareketinin siyaset dışı eylemini sürdüremeyeceğini söyledi, toplu sözleşme görüşmelerinde, fiyat artışlarının yarısı kadar bir zam talebinin ihtilâf konusu yapılmasının kendilerini üzdüğünü belirtti. Asgari ücret tespitinde Türkiye gerçeklerinin gözönüne alınması gerektiğine de değinen Orhan Erçelik, «Türk — İş topluluğu çalışanların ortak kabul etmez bir temsilcisidir. Hükümet ve işverenler bunu böyle gözönüne almalıdır» dedi.

Konuk sendikacıların konuşmalarından sonra komisyon seçimi yapıldı ve ilk günkü oturuma son verildi.

İkinci gün çalışma raporu üzerinde görüşmeler yapıldı.

Bu arada Türk — İş Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir de genel kurulda bir konuşma yaptı ve çeşitli konular üzerinde görüşlerini açık-

ladı.

Özdemir, asgari ücretler konusuna değinerek şöyle dedi :

«Türk — İş, komisyona asgari ücretlerin bir an önce sonuçlandırılması teklifini götürmüştür. Bir büyük gazete de asgari ücretin yüzde 30 artacağı haberi çıkmıştır. Yüzde 30'a kanaat edecek bir tek işçi yoktur. Asgari ücret konusunda politika oyunlarına Türk işçisinin tahammülü yoktur. Özgürlük güzel şey. Özgürlüklerin kısıtlanmasına yol açan her davranıştan, hem politikacılar hem de sendikacılar kaçınmalıdır. Koalisyon, partilerin ve kişilerin birleşerek idare etme sanatıdır. Bu hükümetin gitmesine gönüllü müz razı değildir. Bu hükümet, sözünü yerine getirmek için görevine devam etmelidir.»

Genel Kurulun diğer günü çalışma raporları üzerindeki görüşmeler sona erdirildi ve daha sonra seçimlere geçildi.

SEÇİMLER

Yapılan seçimler sonunda Genel Başkanlığa Mustafa Odabaşı, Genel Sekreterliğe Servet Sofuoğlu, Genel Mali Sekreterliğe İlhan Özakman, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine Tahir Güner ve Genel Eğitim Sekreterliğine de Memik Kara seçildiler.

TURGUTLU'DA BİR CADDEYE «DEMİRSOY» ADI VERİLDİ

Turgutlu Belediye Meclisi, Turgutlu'da bir caddeye «Demirsoy» adını verdi.

Belediye Meclisi üyelerinden İzmir Tes — İş Sendikası Başkanı Vekili Hasan Atlı ile Çimse — İş Sendikası Şube Başkanı Yusuf Koçanoğlu'nun ortak teklifleri ile Turgutlu Belediye Meclisi bir caddeye «Demirsoy» adını verilmesini oybirliği ile kabul etti.

Turgutlu'nun belli başlı caddelerinden birine «Demirsoy» adı verilmesi, işçiler arasında büyük bir sevinç uyandırdı.

Türk — İş, Turgutlu Belediye Başkanına bir mektup göndererek, Belediye Meclisinin kararından duyduğu sevinci belirtti ve teşekkür etti.

Türk-İş Doğu Bölgesinde 4,5 milyon liralık yatırıma girişti

Dünyanın belli bölgelerini saran deprem kuşağı içinde bulunan Türkiye, bilindiği gibi zaman zaman felaketlere sahne oluyor. Bingöl'de geçtiğimiz yıllarda büyük maddi ve manevi kayba yol açan deprem, geri kalmışlığın yanında bu felâketle daha da gerilemesine yol açtı.

Sosyal ve ekonomik bakımdan az gelişmiş bölgelerimizin kalkındırılmasını ilke olarak benimseyen Türk-İş bu nedenle, çalışmaların ağırlığını Doğu bölge'nin sorunları üzerinde topladı.

Bölgenin açlık, sefalet ve acısına bir de yarın endişesinin eklenmesine engel olmak amacıyla bütün işçilerden birer yevmiyelerini felaketzedelere yardım olarak ayırmaya karar verdi. Bir bankada toplanan yardım parasının, daha verimli bir yönde kullanılması da ele alındı ve Bingölde bir tesis kurulması kararlaştırıldı. Bu girişim, Türk — İş'in Doğu bölgesinin kalkınması görüşlerini de yansıtıyordu.

Uluslararası işçi kuruluşlarının da katkısıyla Türk — İş, 4,5 milyon lira topladı. Bingöl'de yapılan incelemeler sonucu, süt, besicilik ve yem sanayii ile ilgili bir yatırım yapılması kararlaştırıldı ve Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak, plân ilkelerine uygun şekilde bir yatırım için ön hazırlıklar istendi.

Devlet Plânlama Teşkilatının, Kalkınmada Öncelikli Yörelere Dairesi Başkanlığı konuya son derece ilgi gösterdi ve bir proje hazırladı. Türk — İş, Planlama yetkilileriyle yapılan toplantıda geliştirilen projeyi daha sonra Bingöl Özel İdare ve Belediyesi temsilcileriyle de görüşerek tamamlayıcı çalışmalar yaptı.

Proje, hem Türk — İş açısından ilk ciddi yatırım, hem Planlama Teşkilatı için ilk önderlik ettiği proje, hem de Bingöl için ilk sınaî tesis olacaktı.

Türk — İş, kâr amacı gütmendiğinden kampanyada topladığı paranın tamamını Bingöl Özel İdaresi ve küçük bir kısmını da Bingöl Belediyesine devretti.

Şirket 12 Ocak 1973'te kuruldu ve adı «Bingöl Yem—Süt ve Besicilik A.Ş.» oldu. Sermayesi de 17 milyon lira idi.

1973 yılında inşaatla başlandı ve süratle gelişti. İlgililer, Süt sanayiinin 1974 Eylül, Yem Sanayiinin 1975 Mayıs aylarında üretime geçebileceğini ifade ediyorlar. Besicilik ünitesi çalışmalarına da büyük hız verildi.

Şirketin beklenmeyen süratle gelişmesi nedeniyle maddi olanaklarının artırılması zorunluğu doğdu. Bunun için sendikaların ve yurt dışındaki işçilerin de ortak olmaları yolunda çalışmalara başlandı.

Uluslararası Tekstil Federasyonu Başkanı "Almanyanın Türk işçilerine büyük ihtiyacı var" dedi

Uluslararası Tekstil, Giyim, Deri İşçileri Federasyonu (ITGLWF) Genel Başkanı ve Alman İşçi Sendikaları Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Karl Buschmann, Federal Almanya'nın daha uzun süre yabancı işgücüne ihtiyacı bulunduğunu ve halen Almanya'da yarım milyondan fazla Türk işçisi çalıştığını açıkladı.

Türkiye Tekstil Örne ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası (TEKSİF) nın düzenlediği ve 18 ülkeden 50 sendika liderinin katıldığı, ITGLWF Başkanlar toplantısı için Ankara'ya gelen ITGLWF Başkanı Karl Buschmann ve Genel Sekreter Yardımcısı Deflef Ser-

vas, yaptıkları basın toplantısında, ITGLWF Başkanlık Divanı, Yürütme Kurulu ve Genel Konseyi hakkında bilgi vererek, dünya işçi sorunları üzerinde durdular.

Karl Buschmann açıklamasında göçmen işçiler konusunda özetle şunları söyledi :

«Federal Almanya'da şu anda 2.5 milyon yabancı işçi çalışmaktadır. Bu rakam Almanya'daki işgücünün yüzde 11 ini kapsamaktadır. Alman sanayinde çalışan her 7 kişiden 1 i yabancı işçidir.

TÜRK İŞÇİLERİ

Halen Almanya'da çalışan Türk işçilerinin küçümsenemeyecek bir bölümü tekstil ve giyim sanayinde çalışmaktadır. Bu işçilerin büyük bir kısmı sendikalaşmıştır.

Türk işçileri tasarrufa büyük önem vermektedirler. 1973 yılında Türk işçileri ülkelerindeki yakınlarına 2.5 milyon DM tan fazla para göndermişlerdir.

Bu rakam net gelirlerinin 1/3 ü oranındadır.»

Türk işçilerinin yetenekleri dolayısıyla Almanya'da tutulup, benimsendiğini söyleyen Buschmann, Almanya'nın yabancı işgücü ihtiyacı konusunda da şu bilgiler vermiştir :

«Bütün Alman sanayiinde çalışan yabancı işçi sayısının çok yüksek olması, ortaya çeşitli sorunlar çıkarmıştır. Nitekim Federal Hükümet geçen yılın sonunda, yabancı işçi alımını durdurma kararı almıştır. Bu kararın en önemli nedenlerinden biri, Alman ekonomisinde görülen durgunluktur. Bugün Almanya da 500 bin işsiz vardır. Ayrıca büyük ölçüde kısa mesai uygulamasına gidilmektedir.

Bu arada şunu ifade edeyim ki, Federal Almanya'nın daha uzun süre yabancı işgücüne ihtiyacı vardır, bu işgücünden yoksun kalamaz. Çünkü Almanya'nın nüfus sayısında artma, azal-

ma olmamakta, yerli işgücünde artırmada kaydedilmemektedir. Almanya'da şu anda bulunan yabancı işgücü sayısına ihtiyacımız vardır; bu ihtiyaç gelecek yıllarda daha da artacaktır.

SORUNLAR

Yabancı işçilerden yüzde 50 si Almanya'nın sadece yüzde 4 lük alanına yayılmıştır. Yabancı işgücünün endüstriyel bölgelerde toplanması çözümü güç bazı sorunlar da yaratmaktadır. Özellikle yabancı işçilerin çalıştıkları ülke dilini, yapısını, adetlerini bilmemeleri de bu sorunların ortaya çıkmasında rol oynamaktadır ve işçiler büyük güçlük çekmektedirler.»

Yabancı işçi çalıştıran ülkelerin, işçilerin sosyal yaşantıları, hakları konusunda yeterli tedbir almaları gerektiğini ileri süren ITGLWF Genel Başkanı Buschmann, işçi ihraç eden ülkelere de değinerek, «İşsizliğin çok olduğu ülkelerden işçi almak insani bir görevdir. Ama bu geçicidir. Geçici olmayan bir şey yapmak istiyoruz, o da yabancı işçilerin kendi ülkelerinde istihdam sorunlarını halledecek gerekli yatırımların yapılmasıdır.» dedi.

İKTİSAT BAKANLIĞINA GÖRE İŞÇİ KISITLAMASI GEREKLİ

ITGLWF Genel Başkanı ve Alman İşçi Sendikaları Birliği Yönetim Kurulu üyesi Karl Buschmann Ankara'da yaptığı basın toplantısında «Federal Alman ekonomisinin daha uzun süre yabancı işçiye ihtiyacı vardır.» derken, Almanya'da Federal Hükümet İktisat Bakanlığı nezdindeki Danışmanlar Kurulu da konuyla ilgili olarak hükümete tavsiyelerde bulundu.

KASIM 1973 KARARI DEVAM ETMELİDİR

İktisat Bakanlığı Danışmanlar Kurulu, yabancı işçi sayısının dondurulmasının ülke için zarardan çok yarar ifade ettiğini ileri sürerek, Hükümetin Federal Almanya'da daha fazla yabancı işçinin istihdamını yasaklayan Kasım 1973 tarihli kararından dönmesini tavsiye etti.

Kurulun Bonn'da yayınlanan raporunda, yeni yabancı işçi alımının, bu yabancı kitlenin Alman halkı ile kaynaşması sorununu da ortaya çıkardığı ileri sürülmekte fakat halen Al-

manya'da çalışan işçi sayısının azaltılmaması temenni edilmektedir. Buna neden olarak ekonomik, toplumsal ve insani sakıncalar ileri sürülmektedir.

Danışmanlar Kurulu, Federal Almanya'ya yabancı işçi akımını sınırlamak için, bu işçilerin geldikleri ül-

kelerde iş olanaklarının yaratılmasını, yani Federal Almanya'nın, söz konusu ülkelerdeki yatırımlarına hız vermesini ve Almanya'daki işyerlerinde otomasyona ve rasyonalizasyona ağırlık verilerek işçi talebinin kısılmasını tavsiye etti.

Hükûmetin “ Kıdem Tazminatı ” tasarısı Meclise verildi

İşçi kıdem tazminatlarını her yıl için 15 günden 30 güne çıkaran kanun tasarısı 22 Mayıs'ta hükümet tarafından parlamentoya sevk edildi.

Tasarı hakkında bir açıklama yapan Çalışma Komisyonu Başkanı, tasarinın bütçe görüşmelerinden sonra hemen ele alınacağını bildirdi ve «Tasarıyı parlamento tatile girmeden kanunlaştırmaya çalışacağız» dedi.

Komisyon başkanının verdiği bilgiye göre, 1475 sayılı Kanunun 14 ve 21'nci maddeleri ile 98'inci maddesinin 7'nci bendinde değişiklikler öngören tasarıya göre, kıdem tazminatı haklarından, özel ve kamu sektöründe çalışan işçiler ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa tabi iş yerlerinde çalışanlar da yararlanacaklar.

Komisyon başkanı tasarı hakkında şunları söyledi :

«Kıdem tazminatından yararlanabilmek için bir işyerinde bir yıl çalışmış olmak gerekmektedir. Bu eskiden üç yıl olarak öngörülmüştü. İşveren tarafından iş akdi feshedilen işçi, çalıştığı her yıl için 30 günlük kıdem tazminatı alabilecektir. Sıhhi nedenlerle ayrılanlar da aynı şekilde yararlanacaktır. İşçinin ölümü halinde bu haktan kanuni mirasçıları yararlanacaktır.

GREVLER

Tarım-İş Devlet Üretme Çiftliklerinde greve başladı

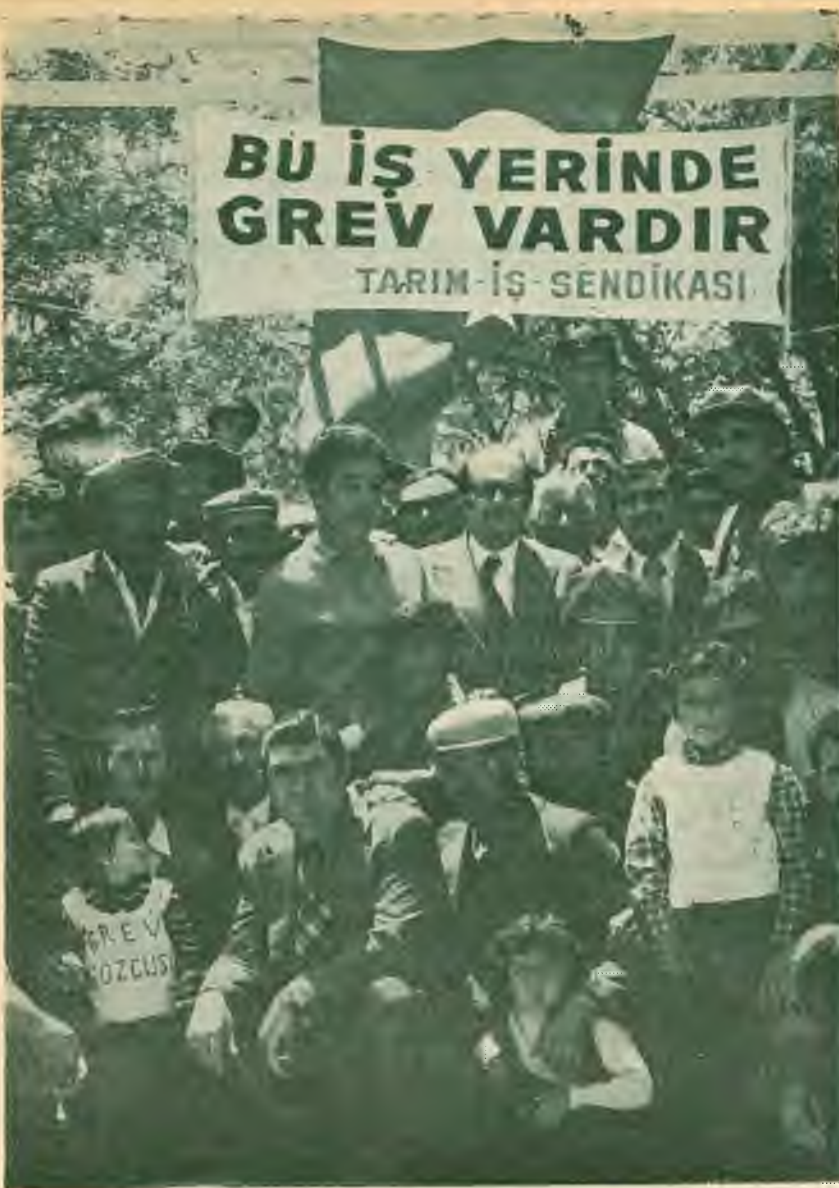
Türkiye Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası (TARIM — İŞ) Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne bağlı 9 bin işçinin çalıştığı 22 işyerinden 16 işyerinde grev uygulamasına başladı.

Tarım — İş Sendikası Genel Başkanı Binali Yağışan bu konuda yaptığı açıklamada, işveren Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün Uzlaştırma Kurulu kararını kabul etmemesi üzerine, sendika yetkili kurullarınca grev kararı alındığını bildirdi ve toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin anlaşmazlıkta sonuçlanmasında

işverenin tutumunun yolaçtığını söyledi.

Tarım — İş Sendikası Genel Başkanı, taraflar arasındaki toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin 1 Kasım 1973 tarihinde başladığını ve 13 Mart 1974 tarihine kadar devam ettiğini, işverenin Uzlaştırma Kurulu kararını da kabul etmediğini ve bu durum karşısında grev hakkının doğduğunu bildirdi.

Grev kararı alınan Devlet Üretme Çiftlikleri şunlardır : Altınova, Polatlı, Acıpayam, Alpaslan, Çiçekdağı, Dalaman, Gelemen, Gökhöyük, İmroz, Ko-

TARIM — İŞ'İN GREVİNDE İŞÇİLER

Büyük bir dayanışma ve inanç....

çaş, Ulaş, Iğdır. Konuklar, Malya, Türkgeldi, Yalova, Turuncgiller, Hatay, Adana, ve Manisa Tohum, Üretme Çiftlikleri, Devlet Üretme Çiftliği Merkez Atölyesi ve Merkez işyeridir.

HALİL TUNÇ'UN DEMECİ

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, Türkiye Tarım — İş Sendikası tarafından Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne bağlı işyerlerinde başlatılan grevin, Türk — İş tarafından desteklendiğini söyledi.

Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, bu konuda şu demeci verdi :

«Tarım — İş Sendikamız, Devlet Üretme Çiftliklerine bağlı 22 işyerinde bugün grev uygulamasına geçmiştir. 9000 tarım işçisinin katıldığı grev, Türk —

İş tarafından desteklenmektedir ve bu destek başarıya ulaşınca-ya kadar devam edecektir.

Yedi ay süren toplu sözleşme görüşmelerinden sonra, Ulaştırma Kurulunun, işveren tarafsız aracısının da katılarak oybirliği ile aldığı kararı işveren kabul etmemiş ve grev hakkı doğmuştur.

İşveren, Tarım — İş Sendikamıza karşı garip bir tutum içine girmiş ve bu işyerinde mevcut sarı bir sendika ile imzaladığı toplu sözleşmenin Tarım — İş Sendikası'na da kabul edilmesini istemiştir.

Türk — İş'e bağlı bir sendikaya adeta dikte ettirmek is-

tenen boylesine bir toplu sözleşmenin imzalanması olanağı elbette yoktur ve olamaz da.. İşverenin bu tutumu, anlaşmazlığın parasal yönünü aştığını ve ilkel bir sendikacılık anlayışının hakim kılınmak istendiğini göstermektedir. Tarım — İş Sendikası, kimsenin şefaaf ve merhametine muhtaç değildir, kanuni hakların almada bilinçli ve güçlüdür.

Tarım işçileri, yaşama ve çalışma şartları bakımından büyük güçlüklerle karşı karşıya bulundukları gibi, kanuni teminattan da yoksundurlar. Onların tek dayanağı, bugün sahip oldukları sendikalarıdır. Yıllardan beri üyelerinin haklarını koruyan Tarım — İş Sendikası, bugün başlattığı grevi bu amaçla sürdürmektedir.

Türk — İş. Tarım — İş Sendikası'nın grevinde, işçilerin hak ve menfaatlerini korumak için büyük gayret gösterecek ve başarıya ulaşacaktır. Türk — İş bu konuda kesin karardır.»

Mayıs ayı sona ererken Tarım — İş'in grevi birlik içinde başarıyla devam ediyordu.

ÇİMSE — İŞ İKİ İŞYERİNDE GREVDE

Çimse — İş İstanbul Şubesi, Ateş Tuğla Sanayii ile M. Kadir Veziroğlu Kiremit Fabrikalarında toplu iş sözleşmesi ile ilgili görüşmelerde anlaşmaya varılamadığı için greve başladı.

Bir gün arayla iki iş yerinde birden başlatılan grevin, toplu iş sözleşmesi yapıldığı halde uygulamasına lıncaya sürdürülmesine karar alındı.

Ateş Tuğla Sanayiinde işverenin toplu iş sözleşmesi yapmaya yanaşmaması üzerine greve başlayan işçiler, hakları alıncaya kadar greve devam edeceklerini açıkladılar. Veziroğlu Kiremit Fabrikasında ise toplu iş sözleşmesi yapılmadığı halde uygulamasına geçilmediği için grev başladı.

Çimse — İş'e bağlı iki işyerinde birden başlatılan grevlerle ilgili olarak Çimse — İş Sendikası Genel Sekreteri Abuzer Uçar, «İşverenler kanunlara saygılı olmadığı müddetçe grev devam edecektir. İşverenler iyi niyetle hareket ederek toplu iş sözleşmesi yaparlarsa ve uygularlarsa, bütün bunlara hiç lüzum kalmaz, işçilerimizin haklarını sonuna kadar savunacağız» dedi.

TOPLU SÖZLEŞMELER

Sağlık-İş Sendikası 40 bin üyesi için sözleşme imzaladı

Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası (Sağlık — İş) ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı arasında bir süreden beri devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmeleri olumlu bir şekilde sona erdi ve sözleşmeler imzalandı. İmzalanan toplu iş sözleşmeleri, kamu kuruluşlarında çalışan 40 bin sağlık işçisine yeni haklar sağladı.

Yüksek Hakem Kurulu kararı uyarınca işçi sayılan, bakanlıklara bağlı sağlık kuruluşlarında çalışan, doktorlar dışındaki, 40 bin personel adına imzalanan toplu iş sözleşmesiyle, işçiler 16 lira günlük ücret zammı, yılda 2 aylık ücret tutarında ikramiye, 30 lira çocuk zammı, her çocuk için ayda 50 — 200 lira arasında öğrenim, doğum, ölüm, evlenme, yakacak ve benzeri sosyal yardımlar sağladılar.

Sağlık — İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Başoğlu, konuyla ilgili bir açıklama yaptı ve şunları söyledi :

«Sendikamız kurulduğu 1961 yılından beri çeşitli kamu kuruluşlarında çalışan ve yaptığı işin niteliği bakımından işçi sayılması gereken kimselerin işçi haklarından yararlandırılması mücadelesini yürütmektedir. İşçi — memur ayrımı olarak bilinen bu mücadele, 1317 sayılı kanunla sendikalar kanunu, 7 sayılı kanun hükmündeki kararname ile 657 sayılı kanun değiştirilmek suretiyle genel olarak yasal yünden çözüme kavuşturulmuştur. Bunun sonucu olarak Yüksek Hakem Kurulunca bağtlanan bu toplu iş sözleşmeleriyle 40 bin sağlık işçisine bazı yeni haklar getirilmiştir. Toplu iş sözleşmeleriyle sağlanan haklar işçilerin yaşantılarında az da olsa bir rahatlık getirecektir. Fakat gü-

nün hayat şartlarına ayak uydurmaları için yeterli değildir. Hem toplu iş sözleşmelerinin uygulanması, hem de yasal yünden işçi sayılanların işçi statüsüne aktarılması için hükümetçe gerekli tedbirler alınmalıdır.»

MUSTAFA BAŞOĞLU
Sağlık-İş Genel Başkanı

Sağlık — İş Sendikası, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi ile ÇEK'in İstanbul'daki tesislerinde çalışan işçiler adına da toplu iş sözleşmesi imzaladı.

Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı 8 işyeri için yapılan toplu iş sözleşmesiyle işçi ücretleri artırıldı ve yeni sosyal haklar sağlandı.

Sağlık — İş Genel Merkezinden yapıldı. Ayrıca toplu sözleşme, çocuk rihinden itibaren 2 yıl geçerli olmak üzere imzalanan anlaşmayla işçi ücretlerine aylık olarak 480 lira zam yapıldı. Ayrıca toplu sözleşme, çocuk

zammı, işçi çocuğu öğrenim zammı, yakacak, elbise, ölüm, evlenme, doğum, ikramiye gibi sosyal yardımlar sağladı.

DERİ — İŞ'İN SÖZLEŞMESİ

Türkiye Deri — İş Sendikası, İstanbul Kazlıçeşme'de kurulu Turkal Fabrikasında toplu iş sözleşmesi imzaladı. İmzalanan sözleşmeye göre asgari ücret 40 lira oldu.

İki yıl için imzalanan toplu iş sözleşmesine göre 3 yıla kadar kıdemli işçilere, iki sene için 32 lira, 3 yıldan fazla kıdemli işçilere 35.20 lira zam alındı. Ayrıca yılda 61 yövmiye ikramiye, çocuk parası, öğrenim, vasiya, yakacak, giyecek doğum, evlenme, ölüm, yemek yardımı gibi sosyal yardımlar sağlandı.

İş sözleşmesi feshedilen üyelerin 1475 sayılı yasadaki yararlanmaları ve 30 günden başlamak üzere daha yüksek kıdem tazminatı almaları toplu iş sözleşmesinin getirdiği hükümler arasında yer alıyor.

TEKSİF 9 SÖZLEŞME İMZALADI

Teksif Sendikası Adana, Bursa, Denizli, İstanbul, Nazilli ve Uşak'ta kurulu olan 9 işyerinde üyeleri adına toplu iş sözleşmesi imzaladı.

İmzalanan toplu iş sözleşmeleri ile Teksif üyesi işçilerin ücretlerine zam yapıldı ve sosyal yardım ve iş güvenliği konusunda çeşitli haklar alındı. İmzalanan toplu iş sözleşmelerinden 400 e yakın işçi yararlanıyor.

GENEL — İŞ DİYARBAKIR BELEDİYESİYLE ANLAŞTI

Genel — İş Sendikası, bir süreden beri devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sonunda, Diyarbakır Belediyesi ile anlaşarak toplu iş sözleşmesini imzaladı. 800 işçiyi kapsayan sözleşmeye göre, işçiler birinci yıl 12.50, ikinci yıl 12.50 lira olmak üzere iki yıl için yövmiyelerine 25 lira zam aldılar. Ayrıca 40 lira çocuk zammı, 325 lira yemek parasının yanında bazı sosyal yardımlar da alındı.

OTOMOBİL — İŞ'İN SÖZLEŞMESİ

Metal — İş Federasyonuna bağlı Otomobil — İş Sendikası, İstanbul Kartal'da kurulu Oto — Yol Sanayi işyeri ile toplu iş sözleşmesi imzaladı. Sendika ile işveren temsilcileri arasında bir süredir devam eden görüşmeler sonunda imzalanan toplu iş sözleşmesiyle, işçiler aylık ücretlerine 760 lira zam aldılar. Kıdem tazminatının 30 güne çıkarıldığı sözleşmede, yılda 45 gün tutarında ikramiye ödenmesi de kararlaştırıldı. Ayrıca işçiler sosyal yardımlar ve iş güvenliği konusunda da birçok yeni hak elde ettiler.

Otomobil — İş Sendikası, İstanbul'da kurulu Servis Ticaret Limited Şirketi işyerinde de bir süredir devam ettirdiği toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sonucu anlaşmaya vararak, sözleşme imzaladı. İmzalanan toplu iş sözleşmesine göre işçiler ücretlerine önemli miktarda zam aldılar, iş güvenliği ve sosyal yardım konusunda yeni haklar elde ettiler.

OLEYİS HİLTON'DA SÖZLEŞME İMZALADI

Oleyis Sendikası, İstanbul Hilton Otel işvereniyle devam ettirdiği toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sonunda anlaşmaya varılarak, sözleşme imzalanmıştır. 700 üyeyi kapsayan toplu iş sözleşmesiyle, çalışanlara, ücret artışı ve yan gelirlerle ortalama % 84 oranında zam sağlandı.

İşe başlamada asgari ücreti 1200 lira olarak tespit eden sözleşmeye göre halen çalışmakta olanların ücretlerine ise seyyanen 600 lira taban zammı ve her kıdem yılı için de 60 lira zam yapılmıştır. Yıllık ikramiye de ikiden üçe çıkarıldı.

İki yıl süreli olan sözleşmede, kıdem tazminatı 35 güne çıkarıldı ve 15 lira olarak tespit edilen yemek parasının yanında yılda 1000 lira da yacak parası da sözleşmede yer aldı. Ayrıca toplu iş sözleşmesinde sosyal yardımlarla ilgili birçok hüküm bulunuyor.

GENEL — İŞ'İN SÖZLEŞMELERİ

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası (Genel — İş) işkolu seviyesindeki toplu iş sözleşmesi çalışmalarına yoğun bir şekilde devam ediyor.

Genel — İş'in bir süreden beri 24 belediye ile sürdürdüğü toplu iş sözleşmesi görüşmeleri anlaşmayla sonuçlandı. 5000 işçiyi kapsayan işkolu düzeyindeki sözleşmeye göre; şu haklar elde edildi :

- 30 ile 50 lira arasında ücret zammı
- 30 ile 50 gün arasında kıdem tazminatı,
- Kanunla tespit edilecek olan asgari ücret miktarı 5 lira fazla ödenecek,
- Geçmiş hizmetler için gün ölçüsü ile 50 kuruş kıdem zammı,
- Çocuk zammı,
- Tahsil yardımı : İlk ve orta öğrenim için 50 lira, yüksek öğrenim için 100-250 lira
- Otobüs, elektrik, su işçilerine ayda 150 lira ile 300 lira arasında değişen sorumluluk zamları,

Ayrıca, işçinin yönetime katılması konusu da karara bağlandı ve olumlu bir sonuç alındı.

Genel — İş Genel Başkan Vekili Ertan Andaş, sendikanın işkolu düzeyinde, iki yıl süreli sözleşme görüşmelerine devam ettiğini belirtti.

GES—İŞ DSİ İLE ANLAŞTI

Türkiye Devlet Su İşleri, Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (GES — İŞ) ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü arasında bir süreden beri devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmeleri anlaşmayla sonuçlandı ve sözleşme yapılan bir törenle imzalandı.

DSİ de çalışan 10.000 işçiyi kapsayan anlaşmanın imza töreninde bir konuşma yapan Türk — İş Genel Başkanı Halil Tunç, yatırımların ve üretimin hızlandırılmasının en az ücret-fiyat konusu kadar önemli olduğunu, bu nedenle ithalata kısa vadeli tedbirler dışında başvurulmaması gerektiğini anlattı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra da yaptığı konuşmada, taraflar arasında hiç bir çatışmaya git-

EROL AYKAŞ
Ges-İş Genel Başkanı

meden her iki tarafı da memnun eden bir anlaşma yapıldığını belirtti ve şunları söyledi :

«Yapılan anlaşma her iki tarafı da memnun edecek niteliktedir.

DSİ, Türkiye'nin ekonomisinde ve kalkınmasında son derece önemli ve büyük bir yere sahiptir. DSİ'de çalışan idareci ve emekçilerin sorumlulukları çok büyüktür.»

Ges — İş Genel Başkanı Erol Aykaş da konuşmasında, toplu sözleşme ile ilgili açıklamalarda bulundu.

Ges — İş Sendikası ile DSİ arasında imzalanan yeni toplu iş sözleşmesiyle 10 bin DSİ işçisinin sağladığı haklar şunlar :

İşçi yevmiyelerine bu yıl, 15.50 lira ile 19 lira arasında, gelecek yıl ise 7 lira ile 10 lira arasında zam yapıldı. Günde 7.50 lira olarak verilmekte olan yemek parası da 9 liraya yükseltildi.

Ayrıca, 1200 civarında işçinin görev ünvanı dereceleri, bir üst dereceye yükseltildi. Yazlık ve kışlık elbise dikiş ücretlerinde de 50 lira artış sağlandı. Ağır araç ve yol makineleri kullanan 1000 civarında şoföre de 5 lira araç kullanma zammı verildi.

Sendikalar açısından Kooperatifleşme (önem ve sorunları)

İBRAHİM ÇAPAN

Koop. - İş Genel Başkanı

Sendikaların başta gelen amaçlarını;

1. Üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarını korumak,
 2. Üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarını geliştirmek,
- şeklinde özetlemek ve ikiye ayırmak mümkündür.

Sendikalar bu amaçlarının gerçekleşmesi için devamlı olarak çaba gösterirler. Ancak, gösterilen bu çabalardan sonuç almak ülkenin içinde bulunduğu bazı koşullara bağlıdır. Bu koşullardan biri de ekonomik durumdur. Eğer ekonomik hayat dengeli ve sağlıklı bir gelişim süreci içinde değilse, sendikaların başarıları ve işçilere sağlayacakları faydalar ister istemez sınırlı kalacaktır. Nitekim, Türk ekonomisinin dengesiz bir ortama sürüklenmesi ve fiyatların durmadan yükselmesi nedeniyle, sendikalarımızın işçilere sağladıkları ekonomik faydaların oranı son yıllarda bir hayli düşmüş ve giderek daha da düşmektedir. İstatistikler 1970 yılına kadar işçilerin reel ücretlerinde yükselme ve 1970 yılından sonra da düşme olduğunu göstermektedir. Oysa, toplu iş sözleşmeleri ile % 30, % 40, hatta daha fazla, gerçekten çok yüksek oranlarda ücret zamları elde edilmektedir. Bu derece yüksek zam oranlarına karşın, işçilerin ekonomik durumlarında bir gelişme, bir yükselme olmamaktadır. Zira toplu iş sözleşmelerindeki zam oranları, genellikle o zamana kadar meydana gelen fiyat artışları ve geçinme endekslerindeki değişimler dikkate alınmak suretiyle saptanmaktadır. Ama, fiyatların yükselmesi durmadığı için toplu iş sözleşmeleri ile elde edilen ekonomik fayda niteliği kısa sürede ortadan kalkmakta ve işçilerin mevcut durumları dahi korunamamaktadır.

1973 yılı başlarında kurulup faaliyete geçirilen Türk — İş ile kısa adı AAFLI olan Asya — Amerika Hür Çalışma Enstitüsü tarafından ortaklaşa yürütülen Türk — İş Araştırma ve Dış İlişkiler Merkezince bizler için çok değerli iki rapor hazırlanıp yayınlanmıştır. Birinci raporda. 1.6.1970 — 31.12.1974 tarihleri arasında yürürlüğe giren 101 toplu iş sözleşmesinin analizi ve ücret artışları ile geçinme endekslerindeki artışların karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu rapor, toplu iş sözleşmelerinden sonraki reel ücretlerin sözleşmelerden önceki ücretlere göre ortalama % 24.3 düşme olduğunu ortaya koymuştur.

Eylül ayında yayınlanan ikinci raporda da 1.6.1973

tarihine kadar yürürlüğe konan 80 toplu iş sözleşmesinin analizleri ve ücret artışlarıyla fiyat artışlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Bu rapor da reel işçi ücretlerinde ortalama % 12 gerileme olduğunu göstermektedir.

Görüldüğü üzere, birinci raporda ortalama % 24.3 olan reel ücret düşüklüğü, ikinci raporda bu oran ortalama % 12 olmuştur. Bu durum, işçilerin reel ücretlerinde az da olsa bir düzelme olduğu izlenimini vermektedir. Gerçekten ise, durumda hiçbir düzelme bulunmamaktadır. Zira, birinci raporda ele alınan sözleşmeler, süresi dolmak üzere olan sözleşmelerdir ve ücret-fiyat karşılaştırmaları raporun hazırlanması sırasındaki geçinme endekslerindeki rakamlara göre yapılmıştır. İkinci raporda ele alınan sözleşmeler ise daha sonra imzalanıp yürürlüğe giren sözleşmelerdir. Fiyat artışları hızla devam ettiğine göre, reel ücretlerdeki düşmenin de devam edeceği ve giderek düşmenin birinci rapordaki ortalama orandan fazla olacağı açıktır.

Bu araştırmalardan şu sonuçlar elde edilmektedir :

1 — Sendikalar işçilerin ekonomik ve sosyal durumlarını geliştirmek ve yükseltmek bir yana, mevcut durumlarını dahi koruyamamaktadırlar.

2 — Her toplu iş sözleşmesi yapıldığında o sözleşmenin kapsamında bulunan işçilerin durumunda nispi bir düzelme olmakta, fakat fiyatlar durmadan yükseldiği için bu düzelme kısa bir süre sonra ortadan kalkmaktadır.

3 — Bu durumlar sendikaları, ülkenin içinde bulunduğu siyasî, ekonomik ve sosyal koşullara uygun olarak yeni yollar aramaya ve uygulamaya zorunlu kılmaktadır.

Sendikacılık hayatımızda şimdiye kadar geçirilen tecrübeler, işçilerin ekonomik ve sosyal durumlarının korunmasında ve geliştirilmesinde toplu iş sözleşmeleri yapmanın yeterli olmadığını göstermektedir. Sendikaların asli görevleri ve başta gelen fonksiyonları elbette toplu iş sözleşmesi yapmaktır. Ama toplu iş sözleşmeleri yapmak kadar sözleşmelerle elde edilen hakların nitelik ve niceliğini korumak da önemlidir. Bu da ülkenin içinde bulunduğu siyasî, ekonomik, sosyal ve hukukî koşullara bağlıdır. O halde sendikalar siyasî ekonomik, sosyal ve hukukî durumlarla yakından ilgilenmek zorundadırlar.

Yapısındaki zayıflık nedeniyle ekonomik hayatımızda sık sık tikanıklarla ve dalgalanmalar meydana gelmektedir. En küçük olaylardan dahi fiyatlar etkilenmekte ve yükselmektedir. Piyasaya spekülasyon hareketleri ve vurgunculuk hakimdir. Az sayıdaki aracı ve vurguncular fiyatları yükseltmek için devamlı fırsat kollamakta ve piyasada suni buhranlar yaratmaktadırlar. Çarşıda—pazarda hemen hemen bütün malların fiyatları gün be gün değişmekte ve yüklenmektedir. Fiyatlar, ekonominin doğal arz ve talep yasalarına göre değil, piyasaya hakim durumdaki bir takım aracı ve vurguncuların arzularına göre teşekkül etmektedir. Devletin aldığı tedbirler ise, etkili olamamakta ve umulan faydayı sağlayamamaktadır.

İçinde bulunan koşullar karşısında sendikalarımızın, kooperatifçilik üzerinde önemle durmaları ve bu konuda gereken girişimlerde bulunmaları zorunlu duruma gelmiştir. Aksi takdirde, sendikal faaliyetlerden umulan sonuç alınamayacaktır.

Hem doğuş nedenleri, hem gelişmeleri, hem de amaçları bakımından sendikalarla kooperatifler arasında sayısız benzerlikler vardır. Sendikacılığın gelişme gösterdiği her ül-

kede kooperatifçilik de aynı oranda gelişme göstermiştir. Kooperatifçiliğin gereken düzeyde gelişme göstermediği ülkelerde sendikaların işçi sınıfına sağladığı faydalar sınırlı kalmakta ve bu yüzden sendikalar çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu bakımdan, kalkınmış ülkelerde sendikalar kooperatifleşmeye büyük bir önem vermektedirler.

Öte yandan, her ülkede kalkınmışlık derecesiyle kooperatifleşme düzeyi bakımından bir paralellik vardır. Kalkınan ülkelerde ekonomik ve toplum hayatında etkili ve uygun bir kooperatifçilik görülmektedir. Zira kalkınmanın önemli organlarından biri de kooperatiflerdir. Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın hızlandırılmasında, aracı, vurguncu ve tefecilerin kaldırılmasında sosyal adaletin sağlanmasında ve sendikacılığımızın kökleşip gelişmesinde kooperatifleşmenin önemi açıktır.

KOOPERATİFLEŞMENİN FAYDALARI

Kooperatifleşmekten amaç, olanak ve yetenekleri birleştirmek, tek başına yapılamayan işleri birlikte yapmak, üretimi artırmak, hayat pahalılığını önlemek, aracı tefeci ve vurgunculuğu ortadan kaldırmak, gelir dağılımındaki dengesizlikleri azaltmak ve sosyal adaleti sağlamaktır. Bu yöndeki amaçların gerçekleştirilmesi için kalkınmış ülkelerde kooperatifçilik ekonomik ve toplum hayatının her kademesine girmiş ve sayısız kooperatifler kurulmuştur. Cinsleri ve faaliyet alanları çok çeşitli olan bu kooperatifleri, üretim kooperatifleri, tüketim kooperatifleri ve hizmet kooperatifleri olarak üç grupta toplamak mümkündür. Fakat günümüzde genellikle hangilerinin üretim, hangilerinin tüketim ve hangilerinin hizmet kooperatifleri olduğunu belirlemek bir hayli zordur. Zira, çağımızın ekonomik ve sosyal ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak kooperatiflerin çalışma konuları çok genişlemiş ve karmaşık bir duruma gelmiştir. Bir üretim kooperatifi, üretim işlerinin yanı sıra tüketim ve hizmet işleriyle de uğraşmaktadır. Durum, diğer kooperatiflerde de aynıdır. Bununla birlikte, asıl amaçlarına ve ağır basan çalışma konularına bakılarak kooperatifler çeşitli türlere ayrılmaktadır.

Çağımızda ekonomik ve sosyal hayat karmaşık bir duruma gelmiş ve insanların ihtiyaçları çok fazlalaşmıştır. Bu değişmelere uygun olarak kooperatiflerin amaçları ve faaliyet konuları da çok değişmiş ve genişlemiştir. Ekonomik ve sosyal hayattaki değişmelere ve gelişmelere ayak uydurmayan, topluma gereken ve umulan faydayı sağlayamayan kooperatifler de kısa bir süre sonra kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Bu bakımdan, adı ve ana konusu ne olursa olsun, kooperatiflerin genellikle çok cepheli çabışmaları gerekmektedir.

Üretimin Artırılmasında Kooperatifçilik:

Satınalma gücünün ve talebin yükselmesi halinde, üretimde bir artma olmazsa fiyatların hızla yükseleceği bilinen bir gerçektir. Önemli olan satınalma gücü ile üretimin aynı derecede artmasıdır. Fakat çoğu kez böyle olmamakta, genellikle üretim, talebin gerisinde kalmaktadır.

Üretim miktarı talebi karşılamadığı için fiyatların yükselmesi önlenememektedir. Öte yandan, üretimin talebi karşılayamadığı zamanlarda aracı ve vurguncular derhal istifçiliğe ve karaborsacılığa başlamakta ve fiyatların anormal şekilde artmasına sebep olmaktadır.

Kooperatiflerin çağımızın koşulları bakımından üretim işlerine ağırlık vermeleri zorunludur. Kooperatiflerin üretime katılmaları iki yönde olmaktadır :

1 — Üretim artırılması için gerekli olan araç ve gereçleri üreticilere ucuz olarak sağlamak;

2 — Doğrudan doğruya üretimde bulunmak.

Gelişmiş ülkelerde kooperatifler üretime büyük bir ağırlık vermektedirler. Aksi taktirde amaca ulaşamamakta ve umulan fayda sağlanamamaktadır. Ülkemizde de köylülerin kalkınması için faaliyet gösteren kooperatiflerin kendi aralarında birleşip birliklerini kurmak, kasa ve kafa birliğini meydana getirmek suretiyle, üretimin artırılması amacıyla gübre, yem, tarım araç ve gereçleri bizzat üretmeleri ve buna ait sanayi tesislerini kurmaları; bunun yanı sıra köylülerin ürettikleri hammaddeleri mamul madde haline getirdikten sonra satışını sağlamaları gerekmektedir.

Durum tüketim kooperatifleri için de aynıdır. Üretim kooperatiflerinin gerekli malları, tek amacı daha fazla kâr etmek ve daha fazla zenginleşmek olan sanayici ve toptancılardan alıp satmaları yeterli olmamakta ve özlenen faydayı vermemektedir. Öyle olunca tüketim kooperatiflerinin işlevi küçük esnafın gördüğü işi görmekten ve küçük esnafa giden kârı ortadan kaldırmaktan ibaret kalmaktadır. Oysa asıl sorun küçük esnafa giden kârı tüketiciye aktarmak değildir. Bunun yanına bir düzine aracı ve vurguncunun, hatta sanayicinin büyük oranlarda kar sağlamak ve kısa zamanda zengin olmak olanaklarını ortadan kaldırmaktır.

Kooperatifler diğer çalışma konularının yanı sıra, üretime de gereken ağırlığı vermekte hem ülkenin kalkınmasına hizmet etmiş, hem yeni istihdam olanakları yaratmış, hem de amaçlarına ulaşmaları kolaylaşmış olacaktır. Kalkınmış ülkelerde kooperatifçilik önce tüketim kooperatifçiliği olarak başlamış ve gelişmiştir. Fakat kısa bir süre sonra tüketim maddelerinin toptancı ve sanayiciden alıp tüketici ileri satmanın yeterli olmadığı görülmüştür. Bunun üzerine, tüketim kooperatifleri gerekli olan sanayi tesislerini kurmaya ve bizzat üretimde bulunmaya başlamışlardır. Gelişmiş ülkelerdeki tüketim kooperatifleri daha çok kendi ürettikleri malları satmaktadırlar.

Ülkemizde işe, yapı kooperatifleri ayrı, bizzat üretimde bulunan ve sanayi tesisleri kuran kooperatiflerin sayısı çok azdır. Kırsal alanlarda faaliyet gösteren tarımsal amaçlı kooperatifler ise, üreticilere nakdi kredi, gübre, yem, tarımsal araç ve gereç sağlamak suretiyle üretimin artırılmasına dolaylı yönden yardımcı olmaktadır. Ama bu gibi faaliyetler günümüzde etkili ve yeterli olmamaktadır.

Ülkemiz kooperatifçiliği şimdiye kadar genellikle masabaşı ve büro kooperatifçiliğinden öteye pek geçememiştir. Ülkemizde gereksinmesi duyulan kooperatifçilik ise, günün koşullarına uygun örgütlenmiş kafa ve kafa birliğini meydana getirmiş, modern işletme ve üretim tesislerini kurmuş bir kooperatifçiliktir.

Hayat Pahalılığının Önlenmesinde Kooperatifçilik :

Kooperatifçiliğin doğuş nedenlerinin başında hayat pahalılığını önlemek ve tüketim mallarını piyasa fiyatların-

dan ucuza sağlamak gelmektedir. Üretilen bir mal, tüketicinin eline ulaşmaya kadar genellikle üç ilâ beş el değişmektedir. Değişen el sayısı fazlalaştıkça ürünün fiyatı da yükselmektedir. Bizim gibi piyasaya aracılık sektörünün hakim olduğu ülkelerde mekanizma üretici ve tüketicinin aleyhine işlemektedir. Üreticinin küçük fiyatla sattığı bir ürünü tüketici çok yüksek fiyatla satın almaktadır. Aradaki büyük fark da aracılar gitmektedir. Aracılık sektörünün bu konuda işlevi de sadece üretilen mallar tüketicilere ulaştırmaktan ibarettir. Kısa zamanda ve kolay yoldan zengin olmak, işlerini daha da genişletip kapitalist sınıfa geçmek, kendi işinde özgür bir çalışma ortamı bulmak gibi bazı avantajları ve çekici yönleri bulunduğundan liberal ve karma ekonominin uygulandığı ülkelerde aracılığa karşı büyük özlem vardır. Bu yüzden ki, ülkemizde de aracılardan sayısı gün geçtikçe hızla artmaktadır. Öyle ki, aracı ve ticarethanelerin sayısı üretimden çok daha fazla artmaktadır.

Ne varki, bunların büyük çoğunluğu cüce işletmeler olarak kalmaktadır. Piyasaya hakim olanlar ise, belli sayıdaki büyük araçlardır. Büyük araçlar hem fiyatların hızla yükselmesinde etkili olmakta, hem de tüketiciyi daha fazla sömürmek için küçük esnafı vasıta olarak kullanmaktadırlar.

Ülkemizdeki fiyat artışları, kalkınmış ülkelerdeki fiyat artışlarından daima fazla olmaktadır. Bunun bir nedeni de ülkemizde yaygın ve etkili bir tüketim kooperatifiçiliğinin bulunmamasıdır. Kendi kendine örgütlenip günün ekonomik ve sosyal koşullarına uygun biçimde çalışan tüketim kooperatiflerinin faydalarını şu şekilde özetleyebiliriz :

1 — Tüketicinin ödediği para miktarı ile üreticinin eline geçen para miktarları arasında büyük bir fark vardır. Bu fark, üretime hiç bir katkısı bulunmayan araçlara gitmektedir. Tüketim kooperatiflerinin gelişmesi ve yaygınlaşması halinde araçlara giden fiyat farkları tüketicide kalacaktır.

2 — Kooperatifiçilik ne kadar güçlü olursa olsun, liberal ve karma ekonomi sisteminin uygulandığı ülkelerde araçların tümüyle ortadan kalkması söz konusu olamaz. Fakat piyasaya araçlar değil, kooperatifler hakim olduğu takdirde fiyatların oluşmasında ve belirlenmesinde kooperatifler etkili olacaktır.

3 — Üretimin azalışı mal arzında düşme olduğu, enflasyon tazyikinin arttığı ve buhranlı dönemlerde derhal istifçilik ve vurgunculuk başlamaktadır. Böyle zamanlarda piyasada bir kıtlık ve karaborsacılık meydana gelmekte ve fiyatlar astronomik biçimde yükselmektedir. Kooperatifiçiliğin güçlü olduğu ülkelerde bu gibi spekülasyon hareketleri ya çok az, ya da hiç görülmeyecektir.

4 — Tüketim kooperatifiçiliğinde aslanan tüketicileri sadece fiyat bakımından değil, tüketimle ilgili her konuda korumak ve gözetmektir. Böyle olunca tüketim kooperatifleri, özel laboratuvarlarında piyasada bulunan bütün malları nakliye ve maliyet kontrollerini yapacak ve durumu tüketicilere bildirecektir. Bu takdirde reklâm kampanyaları ile tüketicilerin aldatılması, piyasaya hileli ve kalitesiz

mal sürülmesi ve gerçek değerinden fazla fiyat etiketi konması olanağı kalmayacaktır.

5 — Tüketim kooperatifiçiliğinin bir cephesi de üretime dönüktür. Zira liberal ve karma ekonominin hakim olduğu illerde fiyatları artıran ve tüketiciyi geçim sıkıntısının içine sürükleyen sadece, aracı sınıfı değildir. Günümüzde sanayi sektörü de aynı işi hatta ağır biçimde yapmaktadır. Sanayiciler, bir takım paravan satış örgütleri kurmak yoluyla ürünlerinin fiyatlarını normalin çok üstüne yükseltmektedirler. Öte yandan kendi aralarında anlaşmak, tröstler ve monopoller meydana getirmek suretiyle de rekabeti ortadan kaldırmakta ve istedikleri şekilde fiyat tespit etmektedirler.

Tüketim kooperatifiçiliğinin gelişme göstermesi halinde araçlar ortadan kalkmış olacaktır. Fakat o takdirde de araçlardan boşalan yeri sanayiciler doldurmaya çalışacaklar, hattâ tüketim kooperatiflerini bu amaçla kullanma yollarını da arayacaklardır. Bu bakımdan pahalılığın önlenememesi, tüketicilere ucuz ve kaliteli mal temin edilebilmesi için tüketim kooperatiflerinin;

- a) Aracının ortadan kaldırılmasını ilk defa kabul etmeleri,
- b) Bir seviyeden sonra kendi sanayi tesislerini kurup bizzat üretimde bulunmaları zorunludur.

Gelir Dengesizliklerinin Azaltılmasında Kooperatifiçilik:

Ülkemizde çok açık ve çok farklı bir gelir dengesizliğinin bulunduğu bilinen bir gerçektir. 1972 sonu rakamlarına göre kişi başına millî gelir ortalaması 5686 liradır. Eğer ülkemizde tam bir gelir dağılımı bulunsaydı her nüfusa yılda 5686 lira düşecekti. Fakat doğal olarak faktörler ortadan kaldırılrsa dahi kişiler arasındaki çalışkanlık, yetenek ve yaş farkları kaldırılamıyacağı için tam bir gelir dengesinin sağlanamayacağı da açıktır. Bununla birlikte bir takım ekonomik, sosyal ve politik yöntem ve uygulamalarla kişiler arasındaki gelir dengesizliklerini, alt düzeydeki kişilerle üst düzeydeki kişiler arasındaki büyük gelir farklarını azaltmak elbette mümkündür.

Aileler arasındaki gelir dağılımını saptamak amacıyla ülkemizde bazı araştırmalar yapılmıştır. Bunların en ciddi ve güvenilir olanı 1963 yılında Tarım Bakanlığı ve 1968 yılında Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılan araştırmalardır.

Bu araştırmaların toplu sonucu şöyledir :

Aileler	Toplam gelirden alınan pay orantı	1963 araştırmasına göre	1968 araştırmasına göre
En az gelirli	% 20	% 4.2	% 3.0
Bunu kovalayan	% 20	% 6.4	% 7.0
Bunu kovalayan	% 20	% 10.7	% 10.0
Bunu kovalayan	% 20	% 17.7	% 20.0
En çok gelirli	% 20	% 61.0	% 60.0
Toplam	100.0	100.0	100.0

Görüldüğü üzere 1968 yılı araştırmasına göre ülkemizdeki toplam ailelerin yüzde yirmisi, toplam gelirlerin yüzde 3'ünü almaktadır. Gene toplam ailelerin yüzde 20'si de toplam gelirlerin yüzde 60'ını almaktadır.

Bu aile dilimlerini bir hesapla nüfus dilimleri haline getirdiğimizde ve toplam gelirlerden aldıkları pay oranını da 1972 yılı millî geliri üzerinden rakamlandırdığımızda şu tablo meydana gelmektedir.

Toplam Nüfusa Oranı	Nüfus Miktarı	Milli Gelirden aldığı pay oranı	Milli Gelirden aldığı pay miktarı
% 20	7.400.000	% 3	6.336.360.000 TL.
% 20	7.400.000	% 7	14.784.840.000 TL.
% 20	7.400.000	% 10	21.121.200.000 TL.
% 20	7.400.000	% 20	42.242.400.000 TL.
% 20	7.400.000	% 60	126.727.200.000 TL.
100	37.000.000	100	211.212.000.000 TL.

Bu rakamları tek kişiye indirdiğimiz takdirde şu sonuçla karşılaşırız. :

Birinci dilimde bulunan bir kişiye millî gelirden düşen pay 856. TL.

İkinci dilimde bulunan bir kişiye millî gelirden düşen pay 1998 TL.

Üçüncü dilimde bulunan bir kişiye millî gelirden düşen pay 2854 TL.

Dördüncü dilimde bulunan bir kişiye millî gelirden düşen pay 5074 TL.

Beşinci dilimde bulunan bir kişiye millî gelirden düşen pay 17.125 TL.

Bu kısa inceleme, gelir bakımından en üst düzeyde bulunan bir kişinin millî gelirden, en alt düzeyde bulunan bir kişinin millî gelirden aldığı payın 20 katının aldığını ortaya koymaktadır. Başka bir deyimle en alt düzeyde bulunan 5 nüfuslu bir aile millî gelirden yılda 4.280 lira alırken, en üst düzeyde bulunan 5 nüfuslu bir aile millî gelirden yılda 85.625 lira almaktadır. Kaldı ki bu rakamlar 7.4 milyonluk nüfus dilimlerinin ortalamasını göstermektedir. Oysa gerçek durum bu rakamlardan çok farklıdır ve gelirler arasındaki uçurum daha büyüktür.

Açıktır ki kişiler arasında bu derece gelir dengesizliklerinin bulunması sadece doğuştan gelme kişiler arasındaki yetenek, bünye sağlamlığı, çalışma azmi ve arzusu farkının sonucu değildir. Bu nedenlerden daha önemlisi toplum içinde aracılık tefecilik, vurgunculuk ve sınırsız şekilde kâr sağlama olanağının bulunmasıdır. Öyle olunca ülkemizdeki gelir dengesizlikleri giderek daha artmakta ve keskinleşmektedir.

Kooperatifçiliğin asıl amacı bu olanakları ortadan kaldırmaktır. Aracılık, tefecilik, vurgunculuk sınırsız şekilde kâr sağlama ve fırsatçılık olanakları ortadan kaldırılınca gelir dağılımındaki büyük orandaki eşitsizliğin de ortadan kalkacağı, hiç değilse azalacağı açıktır.

KOOPERATİFLEŞMEYİ ENGELLEYEN FAKTÖRLER

Tıpkı sendikacılık gibi kooperatifçilik de ekonomik ve sosyal sıkıntılar sonucu meydana gelmiş ve gelişmiştir. Ne var ki her ülkede kooperatifçilik sendikacılık gibi gelişme göstermemiştir. Ülkemizde de durum aynıdır. Türk Sendikacılık Hareketi kısa denilebilecek bir sürede dev adımlarla ilerlerken, kooperatifçiliğimiz âdeta yerinde saymış ve saymaktadır. Bu durumun elbette çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başlıcaları kısa ve özet olarak şöyledir.

1 — Osmanlı döneminden beri devlet kooperatifçiliği hiç bir zaman engellememiş, hatta çoğu kez büyük oranda desteklemiştir. Fakat devlet, kooperatifçiliği bürokrat sınıfın öncülüğünde yürütmeye ve geliştirmeye çalışmıştır. Devlet yöneticileri ve bürokrat sınıf, kooperatifçiliği, halkın kendi kendine yürütebileceğine ve geliştirebileceğine inanmamıştır. Bir takım kötü örnekler de bu inancın oluşmasına sebep olmuştur. Ne var ki bu inanç ve tutumdan kooperatifçiliğimiz fayda değil, zarar görmüştür.

2 — Ülkemizdeki aracı, tefeci, vurguncu ve eşraf sınıfı kooperatifçiliğe karşı çıkmışlar ve kooperatiflerin birer komünizm kuruluşu olduğu propagandasını yaymaya çalışmışlardır. Hattâ bu konuda propagandalar camilere kadar girmiştir. Bu olumsuz yöndeki çalışmalardan zaman zaman devlet yöneticileri, bürokrat sınıf ve siyasi partiler dahi etkilenmiş, açıkca değilse bile gizli olarak kooperatifçiliğe cephe almışlardır.

3 — Bugüne dek ülkemizde bağımsız ve özgür bir kooperatifçilik politikası izlenmemiştir. Hattâ öyle ki kooperatifçiliğimize özgü bir politikamız bile olmamıştır. Böyle olunca iktidara gelen siyasi partiler kooperatifçilerin arzu ve isteklerini dikkate alacakları yerde kooperatifçiler iktidarda bulunan partilerin genel tutum ve anlayışlarına ayak uydurmak gibi garip bir durum meydana gelmiştir.

Kooperatifçilik ekonomik ve sosyal amaçları olan bir toplum hareketidir. Her toplumsal hareketin de kendine özgü tutum ve politikası olacaktır. Daha açığı olması zorunludur. Bizde ise böyle birşey olmamış, oldurulamamıştır.

4 — Her şeyde olduğu gibi kooperatifçilikte de bilinçlenme başta gelen bir faktördür. Açıktır ki hastalığı ortadan kaldırmak için önce hastalığın nedenlerini bilmek gerekir. Sosyal tutum ve girişimlerde de böyledir. Kooperatifçiliğin gelişebilmesi için halkın bilinçlenmesi, niçin fukara kaldığını, geçim sıkıntısından bir türlü neden kurtulamadığını, kendisini kimlerin aldatıp sömürdüğünü bilmesi ve kavraması zorunludur.

Anadoluda kurulan kooperatiflerin başına kooperatifçiliğe düşman olan kasaba eşrafının seçildiğini çok görüyoruz. Aslında ise halkı sömüren o eşraf sınıfıdır. Tabiatıyla böyle kooperatifler hiç bir varlık göstermeden hattâ halk arasında kötü bir iz bırakarak kısa zamanda ortadan silinip gitmektedir.

5 — Ülkemiz kooperatifçiliğine, özellikle yapı kooperatiflerine bir takım açığı gözler ve kap-kaççılar musallat olmuştur. Bunlar çeşitli yollara baş vurmak suretiyle ya kurulu bir kooperatifin yönetimini ele geçirmekte, ya da durmadan yeni yeni kooperatifler kurmaktadırlar. Kuruluş işlemleri biter bitmez gazetelere çarşaf çarşaf ilanlar verip halkı kooperatife ortak olmaya çağırırlar. Kooperatifte üç-beş yüz bin lira birikince parayla birlikte ortadan kaybolurlar. Aradan bir süre geçince bir başka kentte yeni bir kooperatif kuruyorlar ve gene aynı hareketleri yapıyorlar. Elindeki üç-beş kuruşu bu açığı gözlerle kapturan halk, kusura kooperatifçilikte görüyor ve kooperatif kelimesini bir daha ağzına dahi almak istemiyor.

Görevleri olduğu halde bu gibi sahtekarlıklara Devlet organları âdeta seyirci kalmakta ve hiçbir koşturmaya geçmemektedir.

6 — Her sosyal harekette olduğu gibi, kooperatifçiliğin gelişmesinde de liderliğin önemi büyüktür. Kendi kendilerini yetiştirmiş, kararlı, azimli, çalışkan, dürüst ve yetenekli liderler olmadan, kooperatifçiliğin, özlemi çekilen düzeyde bir gelişme göstermesi beklenemez. Ükemizde bu konuda büyük bir ihtiyaç ve boşluk vardır. Gerçek anlamda bir kooperatifleşme akımı ve heyecanı başladığı taktirde hareketin kendi liderini yaratacağı muhakkaktır. Fakat bu konuda şimdiye kadar hareket dalgası başlamamış için bir liderler kadrosu da meydana gelememiştir.

Öte yandan sendikalarımızda, halkın en alt tabakalarından gelmiş, çeşitli olayların içinde olgunlaşmış, kendilerini gerçekten yetiştirmiş, her türlü zorluklara rahatlıkla göğüs gerebilecek nitelikte güçlü bir lider kadrosu vardır. Kooperatifçiliğimizin, özellikle tüketim ve yapı kooperatifçiliğimizin geliştirilmesinde, bir akım haline getirilmekte bu kadrodan büyük faydalar sağlanabileceği kanısındayız.

KOOPERATİFLEŞMEDE SENDİKALARIN ROLÜ :

Türk Sendikacılık Hareketi, tüm ulusun kalkınmasını, sosyal adaletin sağlanmasını, gelir dengesizliklerinin azaltılmasını ilke olarak kabul etmiş ve bu ilkelerin gerçekleşmesi için gerekli ekonomik, toplumsal ve politik girişimlerde bulunmayı karar altına almıştır. Türk Sendikacılık Hareketi, sadece işçilerin sorunlarıyla değil, tüm ulusun sorunlarıyla ilgilenmektedir. Böyle olunca, Türk Sendikacılık Hareketinin, özellikle Türk—İş ve Türk—İş'e bağlı kuruluşların kooperatifçilik davasıyla yakından ilgilenmeleri kadar doğal bir şey olamaz. Zira, tüm ulusun kalkınması, sosyal adaletin sağlanması, gelir dengesizliklerinin azaltılması, ülkemizde özgür parlamenter demokrasinin yaşatılması gibi amaçların gerçekleştirilmesi, büyük oranda günün ekonomik ve sosyal koşullarına uygun modern bir kooperatifçilik örgütünün kurulmasına ve yürütülmesine bağlıdır.

Türk—İş ve Türk—İş'e bağlı sendikalarca bu konuda neler yapılabilir? Şimdi kısa ve özet olarak konunun bu cephesi üzerinde durulur :

1 — Türk—İş Yönetim Kurulu son toplantısında kabul edilen çalışma programının bir maddesi, kooperatifçilikle ilgilidir. Buna göre Türk—İş İcra Kurulu kooperatifçiliğin gelişmesi için çalışmalar yapacaktır.

Öte yandan, Türk—İş ile Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı kısa adı AAFLI diye anılan Asya—Amerika Hür Çalışma Enstitüsü arasında bir teknik anlaşma protokolü imzalanmış ve bu protokol Bakanlar Kurulumuzun onayından geçip Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Protokolün bir maddesi Türkiye'de kooperatifçiliğin geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmasıyla ilgilidir. Ancak, nasıl bir çalışma yapılacağı ve nasıl bir yol izleneceği henüz açıklığa kavuşmamıştır.

Bu durumlar gösteriyor ki, Türk — İş'in kooperatifçilik konusunda daha faal bir çalışma düzenine girmesi zorunluluk haline gelmiştir.

2 — Türk—İş İcra Kurulu üyelerinin işleri çok ağırdır ve kooperatifçilik konusundaki çalışmalara zaman ayırayabilecekleri çok şüphelidir. Böyle olunca Türk—İş'te kooperatifçilik işleriyle uğraşacak yeni bir ünitenin kurulmasına ihtiyaç vardır. İlk toplanacak Genel Kurulda gereken tüzük değişikliği yapılmak suretiyle İcra Kurulu'na

bir üye daha ilâve edilmesinin ve söz konusu yeni ünitenin genel sekreterliğe bağlanmasının yerinde olacağı kanısındayız.

3 — Kooperatifçilikle ilgili yoğun bir çalışmaya geçilebilmesi için, Türk — İş'e bağlı sendika yöneticilerinin öncelikle bu davanın önemine inanmaları gerekmektedir. İnanç olmadan davanın yürütülemeyeceği açıktır.

Bu seminer, bu yöndeki çalışmaların bir başlangıcı sayılabilir. Buna benzer seminer ve toplantıların sürdürülmesinde ve daha da geliştirilmesinde sayısız faydalar vardır. Türk—İş ile AAFLI arasında yapılan anlaşmadan bu konuda yararlanılabilecektir.

4 — Batı ülkeleri her konuda olduğu gibi bu konuda da çok ileri oldukları kuşkusuzdur. Kooperatifçilik çalışmalarını, sendikalar—kooperatifler ilişkilerini yerinde incelemeleri, bilgi ve görgü sahibi olmaları için bazı sendika yöneticilerimizin batı ülkelerine gönderilmeleri faydalı olacaktır.

5 — Akıllı, tedbirli, kararlı ve yüreklice yürütülen çalışmalar sayesinde Türk Sendikacılık Hareketi, Türk sosyal hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Dağdaki çobandan en yüksek makamda oturan kişiye kadar hemen hemen her yurttaş Türk Sendikacılık Hareketinin gerekliliğine inanmaktadır. Aynı durum ve inanç, Türk Kooperatifçilik Hareketimiz için de gereklidir. Böyle bir ortam ve kamuoyu oluşturulabilirdiği takdirde, kooperatifçiliğimiz de kısa zamanda hızlı bir gelişme gösterecektir.

Bu konuda sendikalarımızın, özellikle Türk—İş'in elinde geniş olanaklar vardır. Türk—İş ve Türk—İş'e bağlı sendikalar davanın önemine ve kooperatifleşmenin gerekliliğine inandıkları taktirde böyle bir ortamın ve kamuoyunun oluşturulması zor olmayacaktır.

Kısa ve özet olarak belirtmeye çalıştığımız bu görüş ve önerilerin hepsi, davanın manevi yönüyle ilgilidir. Davanın asıl önemli cephesi ise, kooperatifçiliğin uygulanmasıdır. Günün ekonomik ve sosyal koşullarına uygun bir kooperatifçilik uygulaması ortaya konmadıkça, yukarıda önerdiğimiz çalışmaların hepsi lâfta kalacak ve hiçbir fayda sağlamadan zamanla silinip gidecektir. Bu bakımdan kooperatifçilik uygulaması daha açığı sendikalarımızın bu konuda neler yapabilecekleri konusu üzerinde durulması zorunludur.

SENDİKALARIN KOOPERATİFÇİLİK UYGULAMALARI

Sendikalarımızı asıl yakından ilgilendiren kooperatifler, tüketim kooperatifleri ile yapı kooperatifleridir. Özellikle yapı kooperatifleri konusunda bazı sendikalarımız bir hayli tecrübe sahibi olmuşlardır. Bir kısım sendikalarımız ise, tüketim kooperatifleri kurmuşlardır. Fakat içinde bulunan koşullar bakımından bu tüketim kooperatiflerinin başarılı olabildikleri şüphelidir. Şimdi bu iki kooperatif türü üzerinde ayrı ayrı durulur :

İşçi Yapı Kooperatifçiliği :

Sendikalarımızın, özellikle Türk—İş'in kurup yürüttükleri yapı kooperatifi, yapı kooperatifçiliğimiz bakımından güzel bir örnektir. Aldığımız bilgilere göre bu yapı kooperatifleri konutları, piyasadaki emallerinden yüzde 20 ilâ yüzde 30 arasında ucuza maledilmektedir. Bu durum

gerçekten ögünülecek bir durumdur. Ancak, bazı girişimlerde bulunmak suretiyle konut maliyetlerini daha da düşürmenin mümkün olduğunu sanıyoruz.

Türk—İş'e bağlı sendikaların kurup yürüttükleri yapı kooperatiflerinin arasında hiç bir ilişki ve bağ bulunmamaktadır. Her kooperatif tek başlarına gemilerini yüzdürmeye çalışmaktadır. Bazıları işlerini kolaylıkla yürütmekte, bazıları ise teknik zorlukla karşılaşmaktadır.

Bir takım teknik ve yönetim zorluklarını yenmek ve konutların maliyetini daha da düşürmek amacıyla Türk—İş'e bağlı sendikaların kurdukları yapı kooperatiflerinin bir araya gelmek suretiyle bir İşçi Kooperatifleri Birliği meydana getirmeleri faydalı olacaktır. Bu birlik şu işleri yapabilir :

1 — Kurulan yapı kooperatifleri Sosyal Sigortalar Kurumundan kredi almak için gerekli olan teknik koşullara uymakta zorluk çekmekte ve bu yüzden kredilerin tahsisi gecikmektedir. Kredi tahsisinin gecikmesi ise, konutların maliyetini olumsuz yönde etkilemektedir.

Birlik, bu gibi teknik koşulların yerine getirilmesinde ve kredilerin kısa zamanda çıkmasında kooperatiflere sayısız faydalar sağlayabilir.

2 — Bir kısım sendikalarımız konuya gereken önemi vermekle birlikte, gene de bu amaçla kurulan kooperatiflerin sayısı yetersizdir ve Türk—İş'e bağlı sendikaların üyeleri dahi bir takım açığözlerin ağına düşmektedir. Birlik, bir ihtisas örgütü biçiminde çalışacağından, ihtiyacı karşılayacak nitelikte kooperatif kurma işini hızlandırabilir. Ayrıca, sahte kooperatif ve kooperatifçilerle yoğun bir mücadele girişebilir.

3 — Yapı kooperatifleri proje ve planlarını ayrı ayrı yaptırmakta mimar ve mühendislerle gereğinden çok fazla para ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bazı küçük yerlerdeki kooperatifler ise, planları çizdirecek mühendis ve mimar bile bulmakta zorluk çekmektedirler.

Birlik, kendi bünyesi içinde bir teknik servis kurmak suretiyle kooperatiflerin bütün plan ve projelerini bu servis vasıtasıyla hazırlatabilir.

4 — Daha önceki kısımlarda da sık sık belirttiğimiz gibi, kooperatifçiliğin ilk ve başta gelen amacı aracılığı, tefeciliği ve vurgunculuğu ortadan kaldırmaktır. Ama yapı kooperatifleri dahi aracı ve vurguncularla iş yapmak zorunda kalmaktadırlar. Yapı kooperatiflerinin konutları piyasadaki emsallerine oranla muhakkak ki ucuz maledilmektedir. Fakat bu durum, konutların gerçekten ucuza çıkarıldığı anlamına gelmez. Bugün yapı kooperatifleri demiri, çimentoyu, doğramaları ve çeşitli metal malzemeleri aracı ve vurgunculardan almaktadırlar. Daha açığı, müteahhitler kooperatifin işini malzemelerin karaborsa fiyatları üzerinden almaktadır. Böyle olunca konutların maliyeti elbette yükselmektedir.

Önerdiğimiz İşçi Yapı Kooperatifleri Birliği, bir çimento, bir doğrama, yapı malzemeleriyle ilgili başka bir metal fabrikası kurabilir ve demirin doğrudan doğruya fabrikalardan alınması için bazı girişimlerde bulunabilir. Bu takdirde konut maliyetlerinin bir hayli düşeceği açıktır.

5 — Kooperatifçilikle ilgili mevzuatta zaman zaman değişiklikler yapılması zorunluluğu doğmaktadır. Mevzuat-

taki aksaklıkların düzeltilmesi ve eksikliklerin tamamlanması konusunda da, Birlik, çeşitli faydalar sağlayabilir.

Tüketim Kooperatifleri :

Tüketim kooperatifçiliğini geliştirmek amacıyla şimdiye dek ülkemizde sayısız araştırmalar ve çalışmalar yapılmıştır. Fakat hiç birinde olumlu sonuç alınamamıştır. Bugün ülkemizde bir hayli tüketim kooperatifi vardır. Bunlar genellikle Bakanlık, genel müdürlük ve fabrika gibi işyerlerinde kurulmuştur. Yaptıkları işe ise, tüketim mallarını toptancıdan alıp tüketiciye satmaktan, mahalle bakkallığını, ya da konfeksiyoncunun yaptığı işi yapmaktan pek öteye geçmektedir. Bu kooperatifler, kurulmasını düşündüğümüz ve arzuladığımız kooperatifler için hiçbir yönleriyle örnek olamazlar.

Türk—İş ve Türk—İş'e bağlı sendikalar tarafından tüketim kooperatifleri kurulması gerekli görüldüğü ve kabul edildiği takdirde şu iki yoldan biri izlenecektir:

1 — Her sendikanın ayrı ayrı tüketim kooperatifleri kurması ve bunların bir birlik haline getirilmesi yolu. Kurulacak birlik, kooperatiflerin toptancılık, ürün satın alma, ulaştırma ve başka ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Fakat, bu tip kooperatifçilik uygulanmasından iyi bir sonuç alınabileceği kanısında değiliz. Zira;

a. Her sendika durumu ve iş hacmi dolayısıyla kooperatifleşmeye gereken önemi veremeyecek,

b. Sendikaların üyeleri genellikle çok dağınık olduklarından kooperatiflerin kuruluş yerlerinin seçiminde zorluk çekilecektir. Bu sendikalar ihtiyacı karşılayacak sayıda çeşitli kentlerde kooperatifler kursalar, yada merkezde bir kooperatif kurup üyelerin yoğun bulunduğu şehir ve kasabalarda mağazalar açsalar bile, bunları tam bir kontrol altında tutmaları ve işleri aksatmadan yürütebilme olanakları zayıftır,

c. Her sendikanın ayrı ayrı kooperatif kurma yoluna gitmesi, kuvvet ve olanakların dağılması sonucunu doğuracaktır. Böyle bir druumda ise, gereken girişilmerde bulunmayı engelleyecek ve fırsat kollayan aracı ve vurguncuların mücadelâ-i karşısında kooperatifler zayıf kalacaktır.

2 — Diğer alternatif ise, merkezde tek bir tüketim kooperatifi kurulması ve bu kooperatifin gerekli olan yerlerde şubeler ve mağazalar açması yoludur. Günümüzde ekonomi ve piyasa hareketleri çok karmaşık bir duruma girmiştir. Geniş çaplı bir tüketim kooperatifçiliği işine girildiğinde hemen hemen her gün çok değişik ve içinden çıkılması çok zor konularla karşılaşılacaktır. Bu zorlukların üstesinden gelmek, bu konularda uzmanlaşmak suretiye mümkün olabilecektir. Öte yandan, bu iş tuttuğu ve yürüdüğü takdirde aracı, vurguncu, tefeci ve hattâ bir kısım sanayiciler karşı saldırıya geçecekler ve kooperatifin mal bulmada güçlük çekeceği zamanlar olacaktır.

Bu zorlukların üstesinden gelebilmek, koşulların gerektirdiği örgütlenme ve çalışma düzenini kurabilmek için tüm olanakların birleştirilmesi zorunludur. Bunun tek yolu da Türk—İş bünyesi içinde tek bir tüketim kooperatifinin kurulması ve bu kooperatifin de bütün büyük kentlerde şubeler ve işçilerin yoğun olduğu yörelerde mağazalar açmasıdır.

BİR AYIN İÇİNDEN

Teksif Sendikası'nın 6'ncı Genel Kurulu Mayıs ayı başlarında Ankara'da yapıldı. Dört gün devam eden Genel Kurulda önemli işçi sorunları ele alındı. Resimde göreve yeniden getirilen Teksif Sendikası İcra Kurulu üyeleri saygı duruşunda görülüyor.

Maden İşçi Sendikaları Federasyonu'nun 7'nci Genel Kurulu da Mayıs'ta yapıldı. Resimde büyük bir ilgi ile izlenen genel kurula katılan delegeler toplu halde görülüyor.

Türk—İş ile Asya, Amerika Hür Çalışma Enstitüsü'nün ortaklaşa düzenledikleri «Kooperatifçilik» semineri 1—4 Mayıs tarihleri arasında Antalya'da yapıldı. Resimde seminere tebliğ sunan Harun Pastanoğlu ve seminer yöneticileri görülüyor.

